

Marcin Kromer
Mnicha z dworzaninem rozmowa wtora

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Pisma polityczne

oprac. Anna Nath-Dokurno, Piotr Małek

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-08-5

1: L.S.

2: Czego

3: fye krzeſciyáński cz=

4: łowyek dzyer=

5: żeć ma.

6: Mnichá z Dworzáni=

7: nem

8: Rozmowá wtora.

9: Cum Gratia et Pri=

10: uilegio Lazarus An=

11: dreæ excudebat. LII.

strona: a1v

1: Pifarz czy=

2: telnikowi Zdro=

3: wya.

4: **C** O mamy dzyerżeć o Lu=

5: trowey náuce/ y wyela inych

6: tákże wífetecznych ludzi/ ktorzy

7: nowe á nyezwyeczáyne rzeczy o=

8: koło Wyáry y ſpráwy náſſey

9: krzeſciyáńskyey wtaczáyą/ lu=

10: dzye trwożą/ y ná ſwą wolą ro

11: ſpuſzczáyą/ á zgodę y miłość ſpol=

12: ną myedzy krzeſciyány tárgá=

13: yą/ mam zá to iż ſye doſyć do=

14: wodnye w pirwſſey rozmowye

15: Mnichá z Dworzáninem okazá

16: ło. Ale iż wyele bogoboynych

17: á proſtych ludzi/ á ſnadź teź y

18: tych/ ktorzy fy zą mądre y v=

19: czone máya/ ácz nye fá ku onym

nowym

strona: a2

1: nowym miŕtrzem y náukam

2: ich ſkłonni/ yednák w nyekto=

3: rych rzeczach/ ſyſſąc álbo czytá

4: yąc dowody z piſmá S. w błąd/

5: álbo przynamnyey w nyeyáką

6: wątpliwość/ fy wwodzą/ zdáło

7: miſye/ áby tenże Mnich wtey w

8: torey rozmowy náuzył Dwo

9: rzániną/ gdzyefye około Wyáry

10: álbo ſpráwy krzeſciáńkyey ſpor

11: álbo wątpliwość yáka zyáwi/

12: rozeznác/ co yeſt ſłowo Boże á

13: co nye: á czego fy krzeſciyáńki

14: człowyek dzyerzeń ma/ aby wy=

15: myſłow á dum ludzkich álbo

16: czártowſkich zabobonow y błę=

17: dow zą ſłowo Boże nye przyy=

18: mował. A to fy wſyſtko nye

19: przyrodzonemi wywody z Dy=

20: álekyki/ álbo **Philizophiey** [!] / á=

21: ni dekretałmi/ áni ſzkolną The=

a ij

ologią

strona: a2v

1: ologią (áč oboye to bez ſłuſſney

2: przyczyny Luteranowye zárzu

3: cáya) áni yákimi wſtáwami lu=

- 4: dzkimi/ ále pímmem S. á ślczy=
 5: rym słowem Bożym wedle po
 6: trzeby wywyodło/ ták iż káždy
 7: nye omylne yáko po ślnurze
 8: prawdy doiść może. A zwłáśczá
 9: kyedy fye yeślcze wątpliwóści o
 10: koło kołcyoła bożego álbo krze=
 11: ściyáńłkyego tymże obyczáyem
 12: rośpráwyą. Co dali bog wrych=
 13: le fye śtánye/ yeśli tá praca ná=
 14: śśá ludźyom przyyemna bęđzye.
 15: ále yuż śłuchaymy/ yáko Mnich
 16: z Dworzáninem z śśedłsy fye w
 17: krucganku/ gđzye łobye prze=
 18: źłęgo dnyá myeyłce
 19: dáli/ rośprá=
 20: wya.

strona: a3

Rozmáwá wtora

1: Czego fye

2: krzełciyáńłki człowyek

3: dźyerzeń ma

4: (.)

5: Mnichá z Dworzáninem

6: Rozmowá wtora.

- 7: **M** Nich. Awoż moy w=
 8: czoráyłfy Dworzá=
 9: nin. D. A ya ćye=
 10: bye dawno czekam

- 11: Oycze. M. Yeffcze
 12: dwánałcye nye bił.
 13: D. Może być/ Ale mnye fye y noc
 14: tá długa widzyáá/ Bo nye pomáłu
 15: mye ruffylá wczoráylá rozmowá
 16: twoyá około tey nowey wyáry/ álbo
 17: náuki Luterfkyey/ ták iż yuż v mnye
 18: táinffa yeft niżli byłá/ gdy ták yeft
 19: nyeuštáwiczna/ odmyenna/ nyezgo=
 20: dna/ nowa/ y rozna od vftaw S. oy=

a iij

cow/

strona: a3v

Rozwowa wtora

- 1: cow/ y ftarozytnych zwyczáyow ko=
 2: fcyoá fwyętego krzełciyáńłkyego/ á
 3: w wyelu rzeczy písmu S. przeciw=
 4: na/ y nyepobożna/ co fye wfyfłtko
 5: przez cyę ná oko dowodnye okazało.
 6: Byfcye wy kfyęża ták częfto fnámi
 7: rozmawyáli/ álbo ná kazányu nas v=
 8: czyli/ mnyeyby fye błędow myedzy
 9: námi záwadzáło. Abowyem ácz wye=
 10: le tych yeft/ ktorzy dla tego fye imu=
 11: yą tey nowey náuki/ iż yeft lubyeż=
 12: na/ á ku fwey woley ludzyom wo=
 13: dzey popuffcza: Ale ich też nyemáło/
 14: ktorzy zbáwyenya dułnego náłládu=
 15: yác/ gdy ná ty nowe káznodzyeye ál=
 16: bo kfyáłzki ich nápádną/ przygadza
 17: fye im to co głodnym/ iż co fye im

- 18: nágodzi/ to chćiwye á łákomo yedzą/
 19: nyebacząc yefli zdrowo álbo nyezdro
 20: wo: A zwłáfczá widząc iż oni o káz=
 21: dey rzeczy śmyele mowya/ á pímo
 22: S. yákoby z rękawá fypą/ zá trzećim
 23: flowem Ewángelią á flowem Bo=

zym

strona: a4

Dworzá. z Mnichem.

- 1: zym fye bućąc. Aczkolwyek mali fye
 2: prawdá znác á wedle rozumu mo=
 3: wić/ nyektore rzeczy yáfnym flowem
 4: bożym wywodzą/ á wam przeciw im
 5: pímná nye doftawa/ále ffczyćicye fye
 6: tylko wftáwámi álbo zwyczáyami ko=
 7: fcyoła. Wtey myerze radbym od cye
 8: bye flyfiał/ czego fye dzyerzeń ma=
 9: my/ coś wczorá ná džífeyfły dzyeń
 10: odłożył: Ná tom tu teraz przyfśedł/
 11: y tego czekam: A nadzyeyę mam/ iż
 12: mi nic omylnego á obłądliwego nye=
 13: powyefz. M. Boże vchoway/ żebym
 14: cye czego obłądliwego vczyć myał. O
 15: duffę á zbáwyenye to idzye/ táko mo
 16: ye yáko twoye. Nyepowyemći nicze
 17: go/ czegobych flowem Bożym pode=
 18: przeć nyemogł.(*marg*) Słowo
 : Boże gr=
 : unt Wyá
 : ry y zbo=

1: ru krzełci

2: yáńfkye=

3: go. (-) D. To rad slyłę.

19: Toć yełt práwy á pewny grunt wyá

20: ry náłley/ á kołcyoła krzełciyáńfkye=

21: go: ktorego byłmy łye dźyerżeli/ wni=

22: czym byłmy łye nye obładźili/ áni by

23: tych roznic áni rołtyrkow w krzełci=

yáńftwye

strona: a4v

Rozmowa wtora

1: yáńftwye nyebyło. M. Dobrze to

2: obaczal/ iż łowo boże yełt grunt wyá=

3: ry á kołcyoła krzełciyáńfkye: Ná

4: tym kołcyoł záładzon/ tym zbudo=

5: wan/ przez tego łtać y trwáć nyemo=

6: że. To nas dołtátecznye náuczal/ cze=

7: go łye dźyerżec á czego wyłtrzegáć

8: mamy. To żadney popráwy ludz=

9: kyey áni odmyány nyepotrzebuye.

10: Abowym nye yełtci kołcyoł álbo z=

11: bor krzełciyáńfki yáko ine zebrányal

12: w myełcyech/ kłyęłtwyech/ álbo kro=

13: lełtwyech: ktore łye dla doczesney w=

14: czáłnołci/ obrony/ y pomocy łpolney

15: pod yednym práwem y rzádem łá=

16: dowyá: ktore práwo bądź od yedne=

17: go/ álbo od nyektorych wybránych á

18: przednich ludźi/ bądź teź od włłego z=

19: boru połtánowyone/ nye záwłłe dob=

20: re/ porządne/ pożyteczne/ y dośtátecz=

21: ne bywa: A bowyem wyele ktemu

22: należy: A przywoita człowyekowi zá

23: pirworodnym grzechem nyeumye=

yętność/

strona: b

Dworzá. z Mnichem.

1: yętność/ nyeopátrznóć/ błąd/ y omył=

2: ká: ktorá ták fam fyebye/ yáko ine/

3: chcąc álbo nyechcąc omyła y zwodzi.

4: Bo y yeden y kilká ich/ álbo kilkona=

5: fcye/ by też namędrífy byli/ wífytkye

6: go co **potzebá** [!] obáczyć nyemogą: A w

7: mnoftwye ludzi y zgromádenyu po

8: fpolftwá káždego záwífie wyęcye nye

9: mądrych bywa/ ktorzy nyetylko fámi

10: nyeobaczáya co dobrze co źle/ ále y

11: inych baczenyu y rozumowi myey=

12: fca nyedawáya. A częftokroć fye też

13: przygadza/ iż cí/ ná ktore należy prá=

14: wo y rząd ftánowić/ nye to vftáwu=

15: ya/ co wífem wobec lepífego ále co fo=

16: bye á fwoim pożytecznyeyífego być

17: rozumeyą. Co by fye wnáfłych Pol

18: fkich ftátuýech pokázác mogło/ ktore

19: Szláchtá fobye tylko ku pożytku ftá=

20: wi/ nic álbo málo względu máyąc

21: ná drugye ftany/ Tákuje w Rzym=

22: fkich/ y wífych inych narodow. Dru=

23: gye też ácz fą dobre y wífem ftanom

b

poży=

strona: bv

Rozmowa wtora

- 1: pożyteczne/ ále nye wífem czáfom
- 2: fluzą. Skąd przychodzi/ iż takye vftá=
- 3: wy prze nyeprawość álbo nyedoftá=
- 4: tek ich/ álbo też prze odmyánę okoli=
- 5: cznoſci y ſpoſobu ludzi á rzeczy poſpo
- 6: litey/ częſtokroć wedle czáfu y potrze=
- 7: by muſſą być y bywáją odmyenyo=
- 8: ne: Yáko ſye to we wíflech zborzech y
- 9: páńſtwyech pogáńſkich y krzeſciyáń=
- 10: ſkich/ ktorekolwyek ná ſwyećye kye=
- 11: dy były/ yáſnye pokázác może/ á z=
- 12: włáſfczá v nas w Polſſce/ gđzye czę=
- 13: ſto á máło nye ná káždy Syem ſtá=
- 14: tutaj odmyenyáją. Ale koſcyoſ álbo
- 15: zbor krzeſciyáńſki/ iż nye dla doczeſ=
- 16: nego á żyemſkyego pożytku/ ále dla
- 17: wyeicznego á nyebyeſkyego dobrá/ kto
- 18: re rozum człowyeczy przechodzi/ ſpo
- 19: ſobyon y zebran yeſt/ od żadnego czło=
- 20: wyeká ſtánowyon być nyemogł áni
- 21: może/ yedno tylko od fámeo Bogá/
- 22: ktory yeſt doſkonála mądrość wycz=
- 23: ną á nyezmyerną mocą złączoná/ á

wífyſtkye

strona: b2

Dworzá. z Mnichem

- 1: wífyſtkye ninyeyſſe/ przeſſe/ y przy=

- 2: Ílle rzeczy w łobye ogárnyáyąca/ nye
- 3: omylna prawdá/ ktora áni kogo omy
- 4: lić/ áni od kogo omylona być nyemo=
- 5: że: Ílczyra á nawyÍÍÍfa dobroć/ nicze=
- 6: go od nas áni od żadnego Ítworzenya
- 7: nyepotrzebuyąca/ á wÍÍyÍtko ku ná=
- 8: ÍÍemu lepÍÍemu Ípráwuyąca. A prze
- 9: to práwá y wÍtáwy yego dobre/ nyeo=
- 10: mylne/ doÍkonáÍe/ y wyezne Íą/ á Íá=
- 11: my w łobye żadney odmyány álbo
- 12: popráwy ludzkyey nyepotrzebuyą.
- 13: O czym ÍÍyroce ÍwyáÍÍy Dawid pro
- 14: rok ná wyelu myeyÍcach/ á zwłáÍÍczá
- 15: PÍal. xviiij. WÍtáwá PáńÍka nyepoka= (marg) PÍal. 23. (-)
- 16: Iona/ náwracáyąca duÍte/ práwo páń
- 17: Íkye nyeomylne/ ktore mądrolć dawa
- 18: máluczkim. A PÍal. cxviiij. WÍÍyÍtkye(marg) PÍal. 118. (-)
- 19: przykazányá twoye prawdá. A ni=
- 20: żey: Początek Ílow twoich prawdá/
- 21: ná wyeki wÍÍyÍtkye práwá Ípráwye=
- 22: dliwoÍci twoyey. Toć yeÍt Ílowo Bo=
- 23: że/ ktore yáko też EzáiyáÍ Dawido=

b ij

wi

strona: b2v

Rozmowa wtora

- 1: wi poÍwyadÍÍfa/ trwa ná wyeki/ ktore (marg) EÍa. 40. (-)
- 2: nam Bog Oćyec nye przez proroká
- 3: yákyego/ áni przez AnyoÍá/ áni przez
- 4: żadne ine Ítworzenye: Ale przez Sy= (marg) Hebr. 1. (-)
- 5: ná Íwego yedynego á namileyÍÍego/

- 6: páná YezuKryftá obyáwił: ktory pan
 7: Kryftus będąc práwym Bogyem/ ye=
 8: dney iftnońci y władzey z Oycem/ z=
 9: nyezmyerney miłońci y miłofyer=
 10: dżya przeciw rodżáyowi ludzkyemu/
 11: człowyeczeństwo ná fye przyyął/ áby
 12: vpad człowyeczy nápráwił/ á wybá=
 13: wiwłfy nas śmyerćyą y krwyą fwo=
 14: yą náfwyętfłá od mocy śmyerći/ grze
 15: chu/ y czártá/ z Bogyem Oycem nas
 16: zyednał/ á Synmi Bożymi y dżye=
 17: dżicmi żywotá wyeicznego y krole=
 18: ftwá nyebyefkyego vczynił: Albo iż
 19: włáfney z Yanem fwyętym rzeknę/
 20: wnáflę moc poddał/ iż fye tákimi fta= (*marg*) [Ioan. 1.](#) (-)
 21: wamy: Y drogę náuką y przykłádem
 22: żywotá fwego pokazał/ kędy ktemu
 23: przyfc mózemy y mamy. Yákoż fam

o tym

strona: b3

Dworz. z Mnichem

- 1: o tym fwyadłfył mowýąc: Yam yeft (*marg*) [Ioan. 14.](#) (-)
 2: drogá/ prawdá/ y żywot. Nikt nye=
 3: przychodzi ku Oycu (rozumey nye=
 4: byefkyemu) yedno przez myę. Yam
 5: przyffedł áby żywot myeli (rozu=
 6: myey ludzye) á obficyey myeli. A
 7: ták práwo álbo zakon Páná Kryftu=
 8: fow/ ná ktorym zbor fwoy/ to yeft/ ko=
 9: fcyoł krzełciyáński záložyl y poftáno

- 10: wił/ pewny/ nyeomylny/ dofkonały/
 11: wyeczny yeft: A tego fye mocnye
 12: dzyerzeń mamy/ chcemyli być vczęft=
 13: niki dobrá nawyfffego/ ktore on
 14: fwym ná tym y ná onym fwyećye
 15: zrządził. Z tego gruntu yáko fye na=
 16: mnyey zemknyemy/ ná wyeczne zá=
 17: trácenye (czego Boże vchoway) v=
 18: paść muśimy: ktemuć ono sluży/ co
 19: Páweł S. do Gálátow piſſe. Yefli (*marg*) Gal. 1. (-)
 20: wam kto będzýe Ewányelią powyá=
 21: dał ináčzey niżlifcye przyyęli/ nye=
 22: chay będzýe ánáthemá/ to yeft odrzu=
 23: cony álbo przeklęty. D. Toć tak

b iij

Lute

strona: b3v

Rozmowa wtora

- 1: Luteranowye y dzylyeylfy ci dokto=
 2: rowye Nyemyeccy/ ktore wy zá ká=
 3: cerze maćye/ vczą/ y tego fye moc=
 4: nye dzyerzą/ a dla tego fye od was
 5: Mnichow y kfýęzey odrywáya/ y zá
 6: obłędliwe y odffczepyeńce od zboru
 7: álbo kofcyoła Kryftułowego práwego
 8: was máya/ y myenyą iż wy od náu=
 9: ki páńfkyey/ flowá bożego odftępuye=
 10: ćye/ wywracáyac ye/ vymuyac/ y
 11: przyfádzáyac wedle zdánya fwego/ á
 12: wymyfly ludzkye fnim porowná=
 13: yac/ á fnadz y przekládáyac flowu

- 14: Bożemu: Ták iż wam ono przypifú=
 15: yą/ co Pan nafz ku Licemyernikom
 16: mowił: Zniśfczyliścye przykazánye
 17: Boże dla podányá fwego. M. Ták(*marg*) [Math. 15.](#) (–)
 18: yeft: Przypifuyąc nam to ci/ ktorzy
 19: to fámi czynyą: Ale fluffnye czyli
 20: nyefluffnye nam to przypifuyą/ to
 21: fye pokaże. Máyá zá to Luteranowye
 22: y ci drudzy kácerzowye džífeyífy/ iż
 23: by fye flowá bożego dżyerżeli/ gdy fye

flow

strona: b4

Dworz. z Mnichem

- 1: flow pińmá Ewányeliey y Apoftol=
 2: fkyego dżyerżą/ Ale bárzo fye nátym
 3: mylą. Wyelka rozność myedzy piń=
 4: mem/á flowem Bożym/ ktore żywe
 5: yeft/ yáko fwyadífy Páweł S. Abo= (*marg*) [Hebr. 4.](#) (–)
 6: wyem áni to wnet flowo boże á náu=
 7: ká Páńfka/ co kto foby z pińmá ro=
 8: zumye/ áni wífyftko flowo Boże á
 9: náuká álbo zakon krześciyáńfki w pi=
 10: fmye fye zámyka. D. To oboye
 11: błąd/ álbo ya nyerozumyem. M.
 12: Yedno z tego dwoygá. Ale iż nye=
 13: błąd/ y owífem yáfna á ffczyra pra=
 14: wdá/ wywyodę to/ ták o pirwífey/ yá=
 15: ko o wtorey rzeczy. D. Dobrze ch=
 16: celz. Bo to v mnye dżiwna rzecz/ á
 17: przeciw flowu Bożemu/ ktore nam

- 18: fye w piśmye bádác każe/ iżebyfmy
- 19: gđzye indzye mimo piśmo flowá bo=
- 20: žego á náuki Kriřtuřlowey řfukác mye=
- 21: li. M. Nyebęđzyeć fye widzyáło dži=
- 22: wno/ áni przeciw flowu bożemu/ gdy
- 23: to wywyodę á ná oko pokażę/ A iż(*margin*) Iż náuká
- : krzeřciáń
- : ska nye
- : zámyka
- : fye w pi=
- : řmye. (-)

nye

strona: b4v

Rozmowa wtora

- 1: nye wřfytko flowo boże á náuká al=
- 2: bo zakon krzeřciyáńki w piśmye S.
- 3: fye zámyka: Przodkyem to yeřt yá=
- 4: wna rzecz/ iż pan Kryřtus zbáwićyel
- 5: y miřtrz nářz/ Bog y człowyek/ przed
- 6: pyácyanařcye řet lat ná řwyećye wi=
- 7: domye obcuyác myedzy ludźmi/ má=
- 8: ło przez trzy látá *wřfmye* [!] tylko zako=
- 9: nu řweğ vćzył/ y to tedno w yednym
- 10: kráyu řwyátá/ to yeřt w żydowřkyey (*margin*) Ioan. 3. (-)
- 11: żyemi/ ácz był przyřfedł dla zbáwye=
- 12: nya wřřech wyekow/ y wřfytkyego ř=
- 13: wyátá ludźi: Ná piśmye nam nic
- 14: nye zořtáwił: Raz tylko tćimy iż pi= (*margin*) Ioan. 8. (-)
- 15: řał/ y to w prochu ná żyemi/ co wnet
- 16: wyátr zwyonał/ álbo ludźye zátáři.

- 17: Vcznyom teź fwym y pořlom/ ktore
 18: po wflyftkim řwyećye rozřłał/ nye
 19: rořkazał co piřać/ ále wřtmye tákyeź
 20: vczyc/ yáko řwyadřly S. Mátuř w E= (marg) [Math. 28.](#) (-)
 21: wányeliey řwoyey/ gđzye piřfe/ iź
 22: pan Kryřtus po zmartwychwřtányu
 23: řwym/ wřtępuyąc do Bogá Oycá tak

im rořka=

strona: c

Dworz. z Mnichem

- 1: im rořkazał. A przeto idąc vczycye w=
 2: řlyftki narody/ krzcząc ye w imyę oy=
 3: cá y Syná/ y Duchá řwyętego/ vcząc
 4: ich řtrzedz tego wflyftkyego com ya
 5: wam rořkazał. Tákye y Márek. Idąc (marg) [Mar. 16.](#) (-)
 6: po wflyftkim řwyećye káźcye álbo o=
 7: powyádaycye Ewányelią wřfelkye=
 8: mu řtworzenyu. Toć yeřt Ewányelia
 9: ktorą Apořtořowye y potomkowye
 10: ich álbo namyářtkowye/ birkupi y ká
 11: płani wflyftkyemu řwyátu y wřřem
 12: wyekom yákoby przez ręce podáli z
 13: pomocą Páńřką/ ktory ich powyeřci
 14: cudami potwirdzał/ yáko piřřé S.
 15: Lukař w řpřawách Apořtořřkich/ á
 16: nářyenyeno ono náuki á řłowá řwego
 17: řwyętego wřřymá przyyęte/ řářką řwo
 18: yą řpřawował/ iź řye w řercach ludz=
 19: kich przyymowało/ ożywyáło/ rořřo/
 20: y owoc dawáło: yáko był przez Hye=

21: remialfá proroká obyecał: A to dni

22: przyyda/ mowi Pan/ á vczynę ya z (*marg*) Hier. 13. (-)

23: domem Yakobowym/ y z domem

c

Yudo

strona: cv

Rozmowa wtora

1: Yudowym przymyerze nowe: A má

2: lo potym: Po onych dnyach/ mowi

3: Pan/ dam ya zakon moy we wnętrze

4: ich/ á nápiśę ij w ich fercach. rć. ktore (*marg*) Hebr. 8. (-)

5: fłowá teź Páweł S. powtarza/ y kte=

6: mu ftofuye. Toć yeft flowo Boże ży=

7: we y skuteczne/ á przenikájące bár= (*marg*) Heb. 4. (-)

8: żyey niżli wfelki myecz z obu ftron

9: oftry/ yáko tenże Páweł S. piŕfe: kto=

10: rym fye koŕcyoł á zbor krzeŕciyáńki

11: ŕprowował przez nyemáły czás E=

12: wányeliey piŕáney/ áni żadnego ine=

13: go piŕmá nyemájąc. Aż potym po

14: kilku/ álbo yáko drudzy piŕfá po kilku

15: naŕcye lat/ gdy fye wyárá po żydow=

16: ŕkyey żyemi yuż była rozmnożyła/

17: Swyęty Máthufz odchodząc do Mu=

18: rzyńkyey żyemye/ napirwey nápi=

19: fał żydom ich yęzykyem Ewányelią

20: ktorą im zá vpominek zoŕtawił. Po=

21: nim S. Márek w Rzymye krotko ze=

22: brał to co od S. Pyotrą weŕpołek z

23: inemi flyŕfal. Potym S. Lukafz we=

strona: c2

Dworz. z Mnichem

1: dle podánya/ nye fámeo páná Kry= (marg) [Luc. in <...>](#)

: <...> (-)

2: ftufá/ ále vczynow yego/ yáko sam

3: fwyádłfy. Ná konyec Yan S. przy=

4: namnyey we czterdzyefci/ álbo we=

5: dług drugich/ wfłécidzyefyät lećyech

6: po Bożym wfłapyenyu: Yáko o tym

7: wfłyftkim fwyádłfá ftárzy á blifcy

8: czáfow onych doktorowye prawdzi=

9: wi/ Pápiás S. Hyerápolſki bífkup y

10: męczennik/ Clemens Alexándryńſki

11: doktor zacny/ Origenes Adámánti=

12: us/ Eufebius Cefáryńſki bífkup/ Hye=

13: ronim S. y ini.(marg) [Eufeb. ec=](#)

: [cl. hift. li.](#)

: [2. & 6.](#)

: [Hiero. de](#)

: [fcriptor.](#)

: [eccl.](#)

: [Gal. 1.](#) (-) Tychći Ewányeliy

14: Gálátowye podobno yefłcze nyezna=

15: li/ á Yan zápeвне y yefłzche był fwey

16: nyenápifał/ kyedy S. Páweł do nich

17: pifał: Dżiwuyę fye temu/ iż fye ták

18: rychło przemyenyácye od oney E=

19: wányeliey/ ktora was wezwála włá=

20: fce Kryftułowey/ ná ina/ ktora nye

21: yeft ina/ yedno iż fá nyektorzy/ ktorzy

22: was trfożą/ á chçą odmyenić Ewán=

23: yelią Kryšťufowę. O teyći teź Co=

c ij

rynt=

strona: c2v

Rozmowa wtora

1: ryntczykom piŕfe: Yam was przez (*marg*) 1. Cor. 4. (-)

2: Ewányelią vrodził. A Tymotheuŕfo

3: wi: Wedle Ewányeliey moyey. Nye

4: piŕaŕci S. Páweł ŕadney Ewányeli= (*marg*) 2. Tim. 2. (-)

5: ey: Liŕtu teź ŕadnego przed tym do

6: Coryntczykow nyepiŕaŕ: Do Tymo=

7: theuŕŕá ácz byŕ piŕaŕ/ ále wnim tego

8: nyemáŕz/ co to we wtorym ŕpomina.

9: Ani fye to rozumye o S. Lukáŕŕá E=

10: wányeliey/ yáko chçą nyektorzy/ Yá=

11: koby yą Lukáŕz z podánya y náuki

12: yego piŕaŕ. Bo ŕam Lukáŕz ŕwyádŕŕy/(*marg*) Luc. in. p=

: cem. (-)

13: iŕz yą nápiŕaŕ z podánya tych/ ktorzy z

14: początku fámi widzyeli/ to yeŕt/ z pá=

15: nem obcowáli/ myędzy ktorym S.

16: Páweł nyebyŕ: co fye z kŕyąg ŕpraw

17: Apoŕtolŕkich/ ktore tenŕe Lukáŕz pi=

18: ŕaŕ okazuye. O teyŕe teź Ewánye= (*marg*) Act. 8. 9. (-)

19: liey ma być rozumyano ono/ co ŕam

20: Pan powyedŕzał: Gdzyekolwyek tá

21: Ewányelia opowyádaná po wŕŕyŕt=

22: kim ŕwyećye. rć.(*marg*) Co ieŕt E

: wányelia (-) Táŕŕe v Ezáiyáŕŕá/

23: y v Náumá prorokow. A nic inego

nye

strona: c3

Dworz. z Mnichem

- 1: nye yeft tá to Ewányelia yedno do=
 2: bre á zbáwyenne pofelltwo od Bogá/
 3: iż nam przez Syná fwego yedynego
 4: páná Yezu Kryftá wfyfłtkę myer=
 5: żyączkę y winę odpućił/ á w łáfkę
 6: fwoyę nas przyyął/ y wfłego dobrego/
 7: á ná konyec kroleřtwá nyebyeřkyego
 8: nábwíl/ gdy fye wedle yego náuki á
 9: zákonu řprawowác bęđzyemy. Kte=
 10: mu/ Pyotr/ Páweł/ y ini S. Apořto=
 11: łowy y namyářtkowyie ich bífkupi/
 12: káznodżyeyie y męczennicy wfyfłtko
 13: kazánye á náukę fwoyę řtořowáli/ á
 14: yedni drugim podawáli. Wedle tey
 15: Ewányeliey záwřfe fye řprawował
 16: kořcyoł krzeřciyáńřki pořpolity po w=
 17: řyfłtkim řwyećye: Od tey my teź od=
 18: řtěpowác nyemamy/ chcemyli być v=
 19: częřtniki dobrodżyeyřřtwá páná Kry=
 20: řtuřowego. D. Gdżyeřz tey Ewán=
 21: yeliey álbo řlowá boźego řřukác ma=
 22: my? yedno w piřmye S. ktore Ewán
 23: yeliřtowye y Apořtołowye páńřcy/

c iij

duchem

strona: c3v

Rozmowá wtora

- 1: duchem řwyeřym náđchnyeni nápi=

- 2: fáli/ á nam zoftáwili: Czy co inego o
 3: nim rozumyész? M. Nic inego ya
 4: też o pímye S. nye dzyerzę/ yedno to
 5: co y ty/ y wfyficy práwi krzełciyá=
 6: nye: Iz yeft ífczyra á nye omylna
 7: prawdá/ ktorey fye dzyerzeń mamy/
 8: yáko kágáncá w cyemnołci.(*marg*) 3. Pet. 1. (-) Ale nye
 9: dla tego ták o nim rozumyem/ iz yeft
 10: od Mátułfá/ Lukáfá/ Márká/ Yaná/
 11: Pyotrá/ Páwła/ Yakubá/ Yudaíffá
 12: ípifáne. Abowyem ácz to byli ludzye
 13: dobrzy/ prawdziwi y swyęci/ ále yed=
 14: nák ludzye: á yelo ludzye/ nye próżni
 15: onego co Dawid mowi/ iz wfelki cz=
 16: łowyek kłamcá. D. Ale Apołtoło=
 17: wye z náuki páńfkyey/ á nye z íwey
 18: głowy pífáli. M. Yużeś wyfífey
 19: flyfiał/ iz Márek y Lukáfz nye z páń=
 20: fkyey náuki pífáli/ Páweł go też nye
 21: fluchał. Ale y oni ktorzy go flucháli/
 22: mogli fye ná pámyęci omylic: Bo
 23: nye rychło po zmartwych wítányu

pańfkim

strona: c4

Dworzá. z Mnichem.

- 1: Páńfkim pífáli. A nye wfyftkyego (*marg*) Mar. 6.
 2: Luc. 18.
 3: Ioan. 12. (-)
 2: też co Pan vczył/ rozumyeli/ o czym
 3: fámiŹ EwányeliŹtowie Źwyádffa.

- 4: Byłyć też y drugich Apoštołow E=
 5: wányelie/ yáko Pyotrowá/ Thoma=
 6: fłowá/ Máthyáfłowá/ żydowfka/ álbo
 7: Názaráńczykow/ kfyęgi páfterfkye/
 8: obyáwyenye Pyotrowo/ Lift Bárná
 9: baffow/ Páwłowy/ Andrzejowy/ Ya
 10: nowy/ y inych Apoštołow fpráwy/ o=
 11: ktorych Eufebius zmyenkę czyni: (*marg*) [Eufeb. ec=](#)
 : [cl. hift. li.](#)
 : [3. cap. 25.](#)
 : [Epipha.](#)
 : [coñ. hæres](#)
 : [li. 1. to. 2. \(-\) O](#)
 12: Philippowey też Ewányeliey Epi=
 13: phánius fpomina. Były też álbo ye=
 14: ffcze fą Ewányelie pod Nykodemo=
 15: wym y pod Bártłomyeyowym na=
 16: písem: Czemuż fye też tych nye
 17: dzyerżymy/ áni kołcyoł krzełciyáń=
 18: fki? D. Iż podobno ma ye zá pod=
 19: myotki/ á nye od Apoštołow pífáne.
 20: M. Dobrze mowifz. A z kądze A=
 21: poštołowye ten przywiley máyą/ iż
 22: ich pímu wyárę dawamy? D. Od
 23: Duchá fwyętego/ ktorym w dzyeń

święą=

strona: c4v

Rozmowa wtora

- 1: fwyęteczny byli nápełnyeni. M.
 2: Prawdá. Tenći ich náuczyl wflyft=

- 3: kyego/ y przypomniał im wśfytko/
 4: co im pan Kryštus ná śwyećye będąc
 5: powyádał/ wedle obyetnice fámeo
 6: páná nálfego/ ták iż fye nam tám za=
 7: dneo błędu/ áni omyłki obáwyć
 8: nyetrzebá/ ále mamy wśfytkyemu/
 9: co oni piáli/ vprzeymye weyrzyć/ yá
 10: ko flowu bożemu. Acz to też mamy
 11: wyedźyeć/ iż oni tego przedfye nye=
 12: bráli/ áni tym vmyflem piáli/ áby
 13: nam wśfytkę náukę pánfką/ á drogę
 14: zbáwyenną opiáli.(*marg*) Ewánye
 : liřtow pr=
 : zed fyew=
 : zyćye. (-) D. A dla cze=
 15: goż piáli? M. Aby ludzye przez
 16: nye fámy/ y przez drugye Apořtoły
 17: yuż náwrocone/ w wyerze potfirdzi=
 18: li/ á błędy/ ktore fye ná on czas około
 19: páná Kryřtuřá wřczynały/ wedle po=
 20: trzeby tłumili. Bo proznoby byli co
 21: w ludzyach náukę řwoyą budowáli/
 22: gruntu wyáry około páná Kryřtuřá
 23: á řprawy y náuki yego pirwey nye

vmocniw

strona: d

Mnichá z Dworzáninem

- 1: vmocniwřly. A przeto málo fye też
 2: około náuki pánřkyey zábawyáli: Ro=
 3: dzay/ národzenye/ řywot/ řmyerć/ y

- 4: zmartwychwstánýe yego pilnyey po
- 5: piśáli: Y to yednák nyedoftátiecznye
- 6: áni yednoftáynye: ále tylko/ yelo kto=
- 7: remu było trzebá ktemu/ co przedfy
- 8: brał. D. Yáko to? M. Táko. Má= (marg) [Mattheus](#) (-)
- 9: tufz iż żydom piśał/ chcąc im okázác/
- 10: iż Yezus Kryftus yeft práwy Mefy=
- 11: yafz w zakonye ftárym obyecány/ ro=
- 12: dzay yego z pokolenya Dawidowe=
- 13: go/ śwyádectwá y znáki zacności ye=
- 14: go/ ták z tego co fy
- 15: ło przy národzenyu y potym zá ży=
- 16: wotá/ przy śmyerći/ y po śmyerći/
- 17: yáko z yego fáme
- 18: bu náuki/ popiśał. A yednák wyele
- 19: rzeczy ktemu służących opuścił/ ktore
- 20: fy
- 21: yą: O czym też fpomina Epipháni=
- 22: us ftáry á zacny doktor y biskup.(marg) [Epiph. cō](#)

: [tra hær.](#)

: [li. 2. to. 1.](#)

: [Marcus.](#) (-)

23: Márek/ iż nye żydom/ ále pogánom

d

wyerzą

strona: dv

Rozmowa wtora.

- 1: wyerzącym piśał/ opuściwśly co fy
- 2: z Pánem náśfym do trzechdzyefyąt
- 3: lat dzyáło/ o dekrztu Yáná S. zaczął/
- 4: y yákmirz cudá tylko páná Kryftufo

- 5: we popiśał/ áby Rzymyánye moc=
 6: nyey wyerzyli náuce yego/ ktorey
 7: iż częśto á gęśto od Pyotrá S. śluchá
 8: li/ on yey máło dotknął.(*marg*) Lucas. (-) Lukafz wi=
 9: dżyawífy oboye tę Ewányeliá/ śpofob
 10: národzenya Kryśtuśowego/ ktory od
 11: Mátuśfá y Márká był opuśfczon/ w
 12: Grecyey wypiśał: Aby krześciyánye
 13: wtym báśni żydowśkich/ álbo błędow
 14: y wymyśłow kácerśkich/ ktorych śye
 15: yuż potrośfe záwadzáło/ nyenáśládo=
 16: wáli. Tudżyefz też dotknął nyeco/ cze=
 17: go oni pirwífy dwá nyedotknęli byli/
 18: co Kryśtus śprawował/ y yáko vczył/
 19: y co śye przy śmyerći/ y wnet po z=
 20: martwychwśtányu yego dżyáło: nye
 21: opuśfczáyac y tego co oni piśáli. Ale
 22: iż cí wśfyścy trzey/ to tylko zebráli/ (*marg*) Ioannes. (-)
 23: yáko śye z piśmá ich okázuye/ á Eu=

śebi=

strona: d2

Dworzák. z Mnichem

- 1: śebius pośwyadcza/ co Kryśtus trze= (*marg*) Eufeb. hiśt.
 2: eccl. li. 3.
 3: ca. 24. (-)
 4: ćyego roku kazánya śwego śprawo=
 5: wał/ á iż náśtáli byli Ebion y Cerin=
 6: thus kácerzowye/ ktorzy páná Kryśtu
 7: śá tylko zá człowyeká y proroká śwyę=
 8: tego (yáko y dżiś Turcy y ini Śará=

- 7: cenowye) á nye zá Bogá myeli/ temu
- 8: zábyegáyac/ á nyedoftátek on ponye=
- 9: kąd nápełnyáyac Yan S. zá prośbę
- 10: krzełciyánow w Azyey Ewanyelią
- 11: łwoyę nyerychło/ yákoś flyłłał/ nápi=
- 12: łaał. W ktorey teź yednák náuki Páń=
- 13: łkyey/ nyewyele łye náyduye. A ná
- 14: końcu łam łpomina/ iż yełt wyele i= (marg) Ioa. 21. (-)
- 15: nyeh rzeczy/ ktore czynił Yezus: ktore
- 16: by myáły być myánowícye wypíłá=
- 17: ny/ mam zá to iżeby łwyát nyemogł
- 18: ogárnać kłyąg tych/ ktoreby píłáne
- 19: być myáły. Z kąd możelz wyrozu=
- 20: myeć/ iż przedłye wzyęćye Yaná y
- 21: drugich Ewanyeliłtow było/ wypíłác
- 22: kto był/ á co czynił Yezus ná łwye=
- 23: ćye/ á nye/ czego vczyłł. Acz y to co

d ij

czynił

strona: d2v

Rozmowa wtora

- 1: czynił nye włłyltko wypíłáli/ yedno
- 2: co znácznyey łłuziło ku podłirdzenyu
- 3: wyáry/ yáko łam Yan łwyádłłly łák
- 4: píłłac:(marg) Ioa. 20. (-) Wyeleć inych cudow czynił
- 5: Yezus/ ktore nye łą popíłáne w tych
- 6: kłyęgach: Ale ty łą nápiłáne/ ábyłcye
- 7: wyerzyli/ iż Yezus Kryłtus yełt Syn
- 8: Boży/ á wyerząc ábyłcye żywot mye=
- 9: li w imyę yego/ D. Toć Yan S. o
- 10: łwey tylko Ewanyeliey nápiłaał/ kto=

- 11: ry nye wśyftkę ſprawę y náukę Pán=
 12: ſką popiſał/ yáko ty ſam powyádałz:
 13: Ani yeden ktory z drugich Ewánye=
 14: liſtow/ ále wśyftcy weſpołek yá zeb=
 15: ráli/ A to ſprawą Duchá S. co yeden
 16: opuſcił/ drugi nápełnyáyc. M.
 17: To prawdá iż yeden drugyego nyedo
 18: ſtátek nápełnyá/ yákom ya teſ wyſſ
 19: ſſey powyedźyáł: ále wtym tylko co
 20: przed ſye bráli/ to yeſt/ w ſprawye
 21: Pánſkyey/ ktorą popiſáli okázuyác/
 22: iż on yeſt Meſſyáałz w zakonye oby=
 23: cány/ y zbáwicyel wśyftkyego ſwyá=

tá/ pra=

strona: d3

Dworz. z Mnichem

- 1: tá prawdziwy Bog y człowyek/ á co
 2: dla nas czynił y ćirpyał nye zá nye=
 3: wolą yáką/ ále dobrowolnye/ áby ży=
 4: dowye y pogáni tym chutliwyey ná=
 5: ukę yego/ ktora przez Apoſtoły po w=
 6: ſſytkim ſwyećye byłą rozſyaná/ przy
 7: yeſli/ á mocnyey ſye yey dźyerzeli.
 8: Prawdá y ono/ iż o ſwey Ewányeli=
 9: ey Yan S. piſał/ iż nye wśyftko co
 10: Kryſtus czynił wtych kſyęgách wypi=
 11: ſano yeſt. Ale weyrzy teſ ná ono co
 12: przykłáda/(marg) Ioa. 21. (-) Iż by ſye myáło wśyftko
 13: popiſáć/ wśyftek by ſwyát tákowych
 14: kſyąg ogárnać nyemogł: nierzkaç że

15: by fye to wfyfłtko w tych czterzech

16: kfęgach Ewányeliey/ ktore mamy

17: dofyc krotkye/ zámknąć myáło. (marg) Iż Pan

: Kryftus

: wyęcey v

: czył/ niż

: co w E=

: wányeli=

: ey nápifa

: no. (-) Aby

18: teź dobrze Yan tego był nye piłał/ te=

19: dy rzecz to lámá okázuye/ iż pan Kry

20: ftus ktory nye ná co inego był ná ś=

21: wyát przyśfedł/ yedno śfukác á zbá=

22: wić to co było zginęło/ przez trzy lá= (marg) Lucae 19. (-)

23: tá każąc vltáwicznye/ yuż tłuścizam/

d iij

yuż

strona: d3v

Rozmowa wtora

1: yuż ofobliwye lámym Apoštołom/

2: muřał co wyęcey powyádác/ niż to

3: co Ewányeliřtowe popiřáli/ ktorzy

4: yedno kilka álbo kilkonařcye kazánya

5: yego/ y to dofyc krotko/ wypiřáli. A

6: łam o łobye řwyádřfy/ iż záfłře vczył

7: w boźnicy y wkořcyele/ gđzye fye w= (marg) Ioa. 18.

: Matth. 26. (-)

8: řřyfłcy řydowe řchadzáyą/ á v Mátu

9: řřá: Ná káżdym dzyeń řyedzyał v

10: was w kořcyele vcząc. Wđzyć nye ye=

- 11: dnę rzecz zawnfłe powyadał: Wfłak to
- 12: wfłfłtko co w Ewanyeliach mamy
- 13: za yedno kazanye mogł wypowe=
- 14: dzyeć/ kyedy ono na pułfczy cały dz=
- 15: yeń zgraye wyele vczył/(*marg*) [Mar. 6.](#) (-) yako pifłe S.
- 16: Marek/ a na wyczor ya pyęcyor=
- 17: gyem chlebá á dwyemá rybámá ná=
- 18: karmił. Albo ácz nic/ za ony trzy dni/
- 19: kyedy czterzy tyfłące ludzi syed=
- 20: myorgyem chlebá á trochą rybek ná=
- 21: karmił. (*marg*) [Matth. 15.](#)
- 22: [Mar. 8.](#) (-) Nye cyerpyelićby byli tak
- 22: długo głodu y nyewczefnołci bez w=
- 23: yelkyey przyczyny/ á gdyby Pan był

yednę

strona: d4

Dworz. z Mnichem.

- 1: yednę rzecz powtarzał. Ani bez wyl
- 2: kyey przyczyny zydwowe fye tak bar= (*marg*) [Matth. 23](#)
- 3: [Mar. 6.](#) (-)
- 3: zo dziwowáli náuce y mądrołci ye=
- 4: go/ yako swyadłfłá Máthułz y Marek:
- 5: A yednak tam przy tym nic/ albo
- 6: barzo máło fpomináya/ czego vczył.
- 7: A tak nye wfłfłtká náuká Krytufo=
- 8: wá wtych czterzech Ewanyeliach wy
- 9: pifaná yełt: co fye teź yálnye okázu=
- 10: ye zonego/ co yełt pifano w íprawách
- 11: Apofłolłkich/(*marg*) [Act. 20.](#) (-) gdzye Páweł S. w Mi=
- 12: lecye każac/ kazał wfłpominác ná flo=

- 13: wo páná Yezufowo/ iż błogofławyeń
- 14: ífa rzecz yeft dáváć/ nizli brác. V kto
- 15: regoż to Ewányelifty nápiáno yeft?
- 16: Albo y on wykład písmá S. (rzecz
- 17: potrzebna yeftli ktora) o którym ípo=
- 18: mina tenże Lukáfz w Ewányeliey/ iż (*marg*) [Luc. 24.](#) (-)
- 19: pan Kryftus po íwym zmartwych w
- 20: ítányu onym dwyemá zwolennikom
- 21: ktorzy ízli do Emaus/ (*marg*) [Luc. 24.](#) (-) wykłádał we
- 22: wífem písmye/ co o nim było/ począ=
- 23: wífy od Moizeífá y wífch prorokow?

Albo

strona: d4v

Rozmowa wtora

- 1: Albo ono co tenże píffe w íprávách
- 2: Apoftolíkich. (*marg*) [Act. 1.](#) (-) Íż Kryftus po vćierpye=
- 3: nyu íwym okázował íye vcznyom
- 4: íwoim przez czterdzyefci dni/ y mo=
- 5: wił o kroleítwye Bożym. Gdzyeż tá
- 6: mowá y náuká yego? ktory yá E=
- 7: wányeliftá popífał? D. Ale to co
- 8: od Ewányeliftow opuśczone/ Pyotr/
- 9: Páweł/ drudzy Apoftołowye w li=
- 10: ícyech á píányu íwym napełnili.
- 11: M. Gdzyeż o tym? Nye znáczy íye
- 12: to z ich píányá: (*marg*) [3. Cor. 11.](#) (-) chyba co Páwłá S.
- 13: do Corynthczykow píffác ípomina o
- 14: wyczerzey Páńkyey/ iż to od Páná
- 15: wzyął/ co im podał: á co w Milećye
- 16: każąc mowił/ (*marg*) [Act. 1.](#) (-) yákom wyfffey powye

- 17: dzyak: á co tež Lukafz w tychże fprá=
 18: wách fpomina/ co Kryftus mowił A=
 19: poftołom w nyebo wfęmpuyąc. A (marg) 1. Cor. 7. (-)
 20: gđzye Páweł S. Corynthczykom o
 21: małżeńftwe y o rozwodźye piſſe.
 22: Indźye nyepámyętam by co tákye=
 23: go było. A bez pochyby nyeopuſcili=

by byli

strona: e

Dworz. z Mnichem

- 1: by byli tego/ iżeby miſtrzá fwego/ kto
 2: tym fye żegnáli/ fpomnyeć nyemye=
 3: li/ flowá á náukę yego wypifuyąc. A
 4: tež nye tym vmyſlem piſáli/ áby E=
 5: wányeliſtow nyedoſtátki nápełnyá=
 6: li/ á náukę Pańfką doſtátecznye wy= (marg) Apoſto=
 : łow dru=
 : gich prz=
 : ed fye w=
 : zyęćye w
 : piſaniu. (-)
 7: ftrychnęli: Ale żeby nyektore poſpol=
 8: ftwá/ álbo tež ofoby yuż wyerzące we
 9: dle potrzeby podfirdzáli/ napominá=
 10: li/ cyęffyli/ przeſtrzegáli/ rządu poprá
 11: wyáli/ błędu á wątpliwofci potoczne
 12: głádzili. Co fye yáwnye z ichże piſ=
 13: má okázuye. A chcefz ci to ná oko po=
 14: każę? D. Y owłfem. M. Przod=
 15: kyem kfyęgi fprow Apoſtołfkich/ kto= (marg) Spráwy

: Apóstol=

: fkye. (-)

16: re Lukafz Theophilowi nyeyákyemu

17: piśał/ co w łoby zámýkáya/ napis po

18: kázuye. Acz y to co fye myędzy Apo=

19: łtołmi dzyáło wnet po Bozym wfta=

20: pyenyu/ z wirzchu trochę dotykáya:

21: A przyśfedfý do návrocenya Páv=

22: łá S. máło co inego/ yedno pyelgrzy=

23: mowánye y przygody yego opifuya.

e

Páweł

strona: ev

Rozmowa wtora

1: Páweł z czternałcye listow piśał: Do

2: Rzymiánow yeden/ do Corynthczy=

3: kow dwa/ do Gálátow/ Ephezeyczy=

4: kow/ Philipczykow/ Colofencykow

5: po yednemu/ do Theśálonczykow

6: dwa/ tákyeż do Tymotheuślá: Do Ti

7: tá/ do Philemoná/ do żydow też po

8: yednemu. Coż w tych listycech piśe?

9: Rzymyánom vpad á nyedofáték w=

10: ífytkyego rodzáyu ludzkyego wyczy=

11: táyąc/ dobrodzyeyftwo Krytuśowe

12: okázuye/(*marg*) Do rzy

: myá=

: now. (-) pogánłką y żydowłką dumę

13: łłumi/ á ku pokućye á duffányu w=

14: łálce bożey/ przez páná Krytuśá z ye=

15: dnány: przytym ku dobremu y po=

- 16: bożnemu żywotowi/ ku poŕluffeń=
 17: łtwu/ wtćyenyu y náłładowányu prze
 18: łóżonych/ y ku wyłtrzegányu pogor=
 19: łfienya ye przywodźi. Korynthczy= (marg) Do ko=
 : ryntow (-)(marg) 1. (-)
 20: ki w pirwłłym powćyąga od nyezgo=
 21: dy/ wyłokyey myłli/ y nyeczyłtołci:
 22: á vczy yáko fye máyą záchowác prze
 23: ćiw wyłtępnyu/ y okołó łądow y

łporow

strona: e2

Dworz. z Mnichem

- 1: łporow. Przytym ná pytánye ich od
 2: piłfuye/ o małżeńłtwye/ czyłtołci/ vzy=
 3: wányu myęłá/ ktore czártom ofyáro
 4: wano: gđzye wtacza o wolnołci przy=
 5: kłádnołci/ y wtćiwołci krzełciáńłkyey:
 6: O modlitwye teź y przyymowányu
 7: ćyálá y krwye páńłkyey/ y o zgodźye
 8: y miłłoci łpolney nyeco przipomina:
 9: Zátym yákołye łprawowác máyą w
 10: dárzech bołkich/ á yáko ktore wázyć:
 11: Ná konyec o zmartwych włtányu co
 12: dźyerzeć/ á przeciw nyedołtátecznym (marg) 2. (-)
 13: yáko fye záchowác máią. We wtorem
 14: wymowiwłły fye/ iż fye im nye łtá=
 15: wił/ yáko był obyecał/poćyełła ye/ yá
 16: ko był w pirwłłym łrogim bákánim
 17: zálmućił: á moc y władzą łwoyę Apo
 18: łtołłką y zacnołć okázuyąc/ ku dobre=

19: mu ye żywotowi/ y wlpomożenyu

20: nyedoftátecznych nápomina/ á báka

21: tych ktorzy o nim nye dobrze rozu=

22: myeli.(*marg*) Do gá=

: látow. (–) Gáláty karze/ iż fye od wyá=

23: ry krzełciyáńfkyey ku vftáwom ży=

e ij

dow=

strona: e2v

Rozmáwá wtora

1: dowfkyego zakonu odwracáli/ vkázu=

2: yąc yego nyedoftátek y doczełność/ á

3: dołkonáłość y pożytek wyáry: A ku

4: duchownemu żywotowi/ á łpolne=

5: mu záchowányu dobremu ye przy= (*marg*) Do E=

: phezow (–)

6: wodźi. Ephezeyczyki podfirdza/ przy

7: pomináyąc im dobrodźyełtwá Kry

8: łtufowe/ á łwoy vrząd y wyężyenye:

9: ku vgodźye/ odmyenyenyu żywotá/

10: łkromności/ łtáteczności/ záchowányu

11: powinowátłtwá káźdego/ łtałoci/ y

12: czuynoci pobudza.(*marg*) Do phi

: lipczy=

: kow. (–) Philipczykom

13: piłłąc/ co fye około nyego dźyáło/ á

14: chuć łwoyę przeciw im oznáymuye:

15: Cyełły ich/ y pobudza ku yedności y

16: pokorze/ á iżeby fye żydow łtrzegli/ á

17: yego náłładowáli nápomina: Na ko=

18: nyec dźyękuye im zá to/ co mu byli

19: pośláli. Kolofencyki podfirdza w (*marg*) Do ko=

: lofenczi

: kow. (-)

20: wyerze/ ktorey fye yuż byli z inąd á

21: nye od nyego náuczyl/ á przełtrzega

22: od obłudney śwyątobliwołci j náuki:

23: przytym yáko włfyłcy wobyec/ á ká=

ždy

strona: e3

Dworz. z Mnichem

1: ždy wedle łtanu łwego žyc máyą z=

2: wirzchownye dotyka. (*marg*) Do Te

: fálonczi

: kow **I.** (-) Thefálonczy

3: ki w pirwłłym podfirdza w wyerze y

4: ćirpliwołci/ przypomináyac im zá=

5: chowánye łwoye/ y miłocć przeciw

6: im: Z nyeczyłtołci y proznowányá

7: ich nápomina: Náđzyeyę zmartwy=

8: chwłtányá podfirdza: ku śwyětobli=

9: wołci/ czuynołci/ y innym cnotam ye

10: pobudza. We wtorym tákyeż ye (*marg*) **2.** (-)

11: ćyellfy y podfirdza/ przełtrzegáyac á=

12: by fye nyedáli zwodźic około przy=

13: łcya Páńłkyego ná ład: á náucza yá=

14: ko fye máyą przeciw wyłtepnym/ á

15: zwłálłczá prožnuyacy m á włfetcz=

16: nym záchowác. Tymotheułłá z=

17: wirzchownye vczy/ (*marg*) Do Ti

: mothe=

: uffá

: I. (-) yáko on bifku=

18: pem będąc/ lyebye lam/ y košcyoł ál=

19: bo trzodę poruczoną ma łprawowác

20: y rządzíc/ błędom lye przeciwić/ bo=

21: gomodłstwo łpołobić/ kápłany y ine

22: ługi košcyelne obiráć y łtánowić/ y

23: przeciw łtanom nyektorym wedle v=

e iij

rzędu

strona: e3v

Rozmowa wtora

1: rzędu łwego yáko lye ma záchowác.

2: To w pirwłym. We wtorym tákże z (*marg*) 2. (-)

3: powinowátłtwá go nápomina/ nye=

4: przelpyeczeńłtwá przyłzłe z náuk ob=

5: łędlwych przepowádáyąc. (*marg*) Do Ti

: tułá. (-) Tytu=

6: łowi tákyeż nyeco dotyka/ co ku bifku=

7: pyemu vrzędowi należy/ około obirá=

8: nya łlug košcyelnych/ vczenya/ nápo=

9: minánya/ y karánya ludu/ á wyłtrze

10: gánya błędow: łáłkę á dobrotliwość

11: bożą przeciw nam przypomináyąc.

12: Philemonowi o nyewolniká zbyegłe (*marg*) Do phi

: lemoná

: Do Zy

: dow. (-)

13: go Onefimá telko piłfe/ áby mu wy=

14: łtęmp y myerżyczkę odpulcił. Zy=

15: dy wyerżące w Páná náłłego Yezu

- 16: Kryftá/ ktorzy fye záfy ná fwoy ftá=
 17: ry zakon obziráli/ nápomina ku ftało=
 18: fci w wyerze/ przekládáyac/ y pif=
 19: mem ichże zakonu wywodząc/ z yed=
 20: ney ftrony boftwo Kryftufove/ y za=
 21: cność kápłáńftwá/ y dofkonáłość ofyá=
 22: ry y zakonu yego: z drugyey nyedo=
 23: fkonáłość zakonu Moizeffowego/ iż on

grze=

strona: e4

Dworzá. z Mnichem.

- 1: grzechow ludzkich zgładzić/ á gnyewu
 2: bożego przeyednać nyemogł/ ále ku
 3: pánu náffemu/ yáko obyecánemu od
 4: Bogá Mefyyaffowi á zbáwićyelowi
 5: fye fcyągał/ á wffyfckim poftępkym
 6: obrzędow y ofyar fwoich yego fprá=
 7: wę y dofyc vczynyeny zá grzechy w=
 8: fflech ludzi známyenował. Ná ko=
 9: nyec/ wyáry zacność y dawność zále=
 10: ca á ku ćirpliwofcí/ pofluffeńftwu/ y
 11: náfládownányu przełożonych/ y ku
 12: innym cnotam ye przywodzi. Yákub (*marg*) Yákub (-)
 13: też żydom náwroconym krotko przy
 14: pomina yáko żyć/ á cnotliwym á bo=
 15: goboynym żywothem wyárę ozdá=
 16: byác/ czego fye ftrzedz á czego oczeká=
 17: wác máyą. Pyotr wpirwffym liś= (*marg*) Pyotr.
 I. (-)
 18: cye też żydy po nyektorich żyemyach

- 19: roŝproŝfione ćyeffąc y poŝiláyac ná=
 20: pomina ku pokućye y ŝwyęobliwe=
 21: mu/ á wedle ŝtanu kázdego przyŝtoy=
 22: nemu żywotowi/ pobudzáyac ye ná=
 23: dźyeyą zapłáty. We wtorym tá= (marg) 2. (-)

kyeż

strona: e4v

Rozmowa wtora

- 1: kyeż nápomina/ yáko ŝam támże ŝpo (marg) 2. Pet. 3. (-)
 2: mina: á przeŝtrzega od fáłŝywey ná=
 3: uki á kácertŝw/ ktorych wyele pow=
 4: ŝtác myáło/ wypifuyac yáko kácerze
 5: poznać.(marg) Yan I
 : 2.
 : 3. (-) Yan w pirwŝym zacnoŝć
 6: miłocŝi wyŝlawyáyac/ wŝyŝtkich wo
 7: byec/ We wtorym pányą nyektorą/
 8: w trzećim Gáyá nyeyákyego ku mi=
 9: łocŝi Bożey y ŝpołeczney/ á ku zácho=
 10: wányu práwey/ á wyŝtrzegányu złey
 11: náuki y grzechu pobudza: A nádźye=
 12: yę wyerzacych podŝirdza. Yudaŝz (marg) Yudás. (-)
 13: Thádeus máły liŝtek nápiŝal/ á w=
 14: tym nic inego nye czyni/ yedno opi=
 15: ŝuye fáłŝywe á przewrotne vczyćye=
 16: le álbo kácerze/ ná przeŝtroge ľudzi
 17: krzeŝciyáńŝkich. Piŝal też Yan S.
 18: obyáwyenyę: Coż tám yeŝt yego pr= (marg) Obyá=
 : wyenie
 : Yaná ŝ. (-)

- 19: zed łye wzyęćye? Sam to wyflawya
 20: wnet ná początku/ ták piłfąc. Obyá=
 21: wyeny Yezulá Kryřtułá/ ktore ye=
 22: mu Bog dał/ áby obyáwił flugom
 23: łwym/ co łye ma rychło łtác. A to v=

czynił

strona: f

Dworz. z Mnichem

- 1: czynił nye z wlfetecznořci/ ále ku łta=
 2: łořci á dobrej nádźyei krzeřciyány
 3: przywodząc. Widźiřz iż áni Ewanye=
 4: liřtowye/ áni ři drudzy Apořtołowye
 5: tym wymyřem piřáli/ áby wřlyřtkę ná
 6: ukę Kryřtułowę á flowo boże zebráli.
 7: D. Ale zebráli to/ co nam było ku
 8: zbáwyenyu potrzebne. M. Toć= (marg) [Luce 6.](#) (-)
 9: by byli vczyowye nád miřtrzá/ co
 10: yeřt přećiw flowu łámeo Pána. A=
 11: by teź to dobrze myedzy ludźmi być
 12: mogło/ Iřby był vceń nád miřtrzá/
 13: ále Bogu człowyek porownan być
 14: nyemoże/ yáko Yob mowi/(marg) [Iob. 33.](#) (-) by teź był
 15: dořkonáły/ nyerzkąc iřeby myał
 16: przerownác: Albo muřyelibyřmy ro=
 17: zumyeć/ iż nye od Bogá nam dan
 18: yeřt nář zakon krzeřciyáńřki. D.
 19: Yáko to? M. Abowim řwyadřřy
 20: Moizeřz/ iż Boże řpráwy řą dořkoná= (marg) [Deut. 32.](#) (-)
 21: łe: A yeřli Kryřtus co zbyřnyego á
 22: nyepotrzebneho vczył/ tedyby nye był

23: doskonałym mistrzem/ á tak áni Bo=

f

gyem.

strona: fv

Rozmowa wtora

- 1: gyem. Abowim gđzye doskonałość/
 2: tám yáko nyedoštátku/ táko tež y z=
 3: bytku żadnego nyemáľz. Bo to yešt
 4: doskonałe/ czemu áni przydáć áni v=
 5: yáć nic nyemože. A tak áni o tym
 6: chćyey rozumyeć/ áby Ewányelišto=
 7: wye y drudzy Apoštołowye Kryštu=
 8: łowey náuki/ tylko to co yešt potrzeb=
 9: ne ku náľfemu zbáwyenyu popiľáli/
 10: á co nyepotrzebnego opuľcili: á iže=
 11: by oni lepyey rozumyeli co potrzeb=
 12: no/ co nye/ niźli ľam Syn Boży. Ale
 13: by tež dobrze wľyľtko byli zebráli á (marg) Iź Kry=
 : łtus nye=
 : wľyľtkye
 : go Apo=
 : łtołow
 : náuczył. (-)
 14: nic nyeopuľcili/ czego Kryłtus vczył/
 15: tedyby yeľćze w ich piľmye wľyľtek
 16: zakon krzeľciyáńľki ľye nye zámykał.
 17: Bo yednáć pan Kryłtus ná ľwyećye
 18: bęďac/nye wľyľtkyego czego byľá po
 19: trzebá/ zwolennikow ľwych náuczył.
 20: D. Sam przećiw ľoby mowiľz.
 21: Nyedawnoś powyedał (á tak yešt)

22: iż krzeſciyańſki zakon doſkonálny yeſt:

23: A teraz powyádaſz/ iż Kryſtus/ od kto

tego

strona: f2

Dworz. z Mnichem

1: rego ten zakon imyę ma/ nye wſyft=

2: kyego/ czego było potrzebá/ náuczyl.

3: M. Zgadza ſye to dobrze yedno z

4: drugym. Iż doſkonálny yeſt zakon

5: krzeſciyańſki/ á yednák ſye w ſamego

6: Kryſtuſá náuce nye zámyka/ co ſye y

7: z Páwłá S. znáczy/ gđzye piſſe do ży=

8: dow o zbáwyenyu/(*marg*) [Hebr. 2.](#) (-) to yeſt o zbáwyen

9: ney náuce Páná náſſego/ iż przez pá=

10: ná początek/ opowyedána wzyęłá/ á

11: przez ty ktorzy go ſlucháli wnas pod=

12: firdzona yeſt. Nye iżeby on nyebył

13: doſkonályym miſtrzem/ álbo zaźrzał

14: onym/ ktore był ſoby obrá y vmiło=

15: wał/ doſkonáley náuki: Ale iż oni ná

16: on czás yeſſcze po temu nye byli. Bo

17: y to ná doſkonálego miſtrzá zależy/

18: nye wſyftkyego rázem vczyć: Ale

19: po troſſe: á wyedzyeć co ſye w kogo

20: wleye. Ták ſye y Páweł S. miſtrzá

21: wtym náſłáduyąc/ przeciw Corynt= (*marg*) [1. Cor. 1.](#)

: [Hebr. 1.](#) (-)

22: czykom y żydom záchowál/ o czym

23: ſam ſwyádſſy. A chceſz widzyeć/ iż

strona: f2v

Rozmowa wtora

- 1: Apoftołowye álbo vczynowye ná on
- 2: czás nyebyli po temu? áno maź vMá (*marg*) [Matth. 15.](#) (-)
- 3: thuffá S. gdy im pan powyedał: Nye
- 4: to pokala człowye ká co w vftá wcho=
- 5: dži/ prośili go áby im wyłožył tę
- 6: przypowyeść. Odpowyedźywał im/
- 7: Yeffczefcye y wy bez rozumu?(*marg*) [Lu. 18.](#) (-) A Lu=
- 8: kaź łpominájąc yáko im Pan mękę
- 9: y zmartwychwftánye łwoye przepo=
- 10: wyádał/ A oni/ powyáda/ tych rze=
- 11: czy nic nye rozumyeli. Yan teź łpo=
- 12: minájąc ono yáko pan Kryftus ná (*marg*) [Ioan. 12.](#) (-)
- 13: Ośle yechał do Hyeruzálem/ á iż o
- 14: tym dawno przez proroká było nápi=
- 15: łano/ powyáda/ iż tych rzeczy zwolen
- 16: nicy yego z przodku nyewyrozumye
- 17: li: Prawdá iż przykłáda: Ale kyedy
- 18: vwylbyon yeft Yezus/ tedy wfpom=
- 19: nyeli/ iż to o nim było nápiłano. Lu=
- 20: kaź teź piłfe/(*marg*) [Lu. 24.](#) (-) iż po zmartwych wftá=
- 21: nyu Pan Yezus otworzył im łmył
- 22: áby rozumyeli piłmá. A yedná k Má
- 23: rek przdfye piłfe/ iż kyedy yuź myał(*marg*) [Mar. 16](#) (-)

w nyebo

strona: f3

Dworzák z Mnichem

- 1: w nyebo wftápic/ wyrzucáł im ná o=
- 2: czy ich nyedowyárftwo á zátwárdźyá

- 3: łoć fercá. A ták nye dla fwey nyedo=
 4: fkonáłoſci/ ále dla ich nyedoſtátku y
 5: neumyeyętnoſci nyemogł ich Pan
 6: Kryſtus tu ná ſwyećye będąc wſyft=
 7: kyego náuczyc/ yakoż im to ſam yuż
 8: ná ſmyerć idąc opowedyżał:(*marg*) Ioan. 16. (-) Yeff=
 9: cze wam wyele mam powyádác/ A=
 10: le nye możećye znoſić teraz. Gdźye
 11: fye znáczy/ iż to waźne/ trudne/ á po=
 12: trzebne rzeczy być myáły. D. Ale
 13: teź powedyżał kyedy á fkađ fye ich
 14: myeli náuczyc. Abowyem wnet po
 15: tym ltoi támże v Yaná S. Ale kyedy
 16: przyydzye on duch prawdy/ ten was
 17: náuczy wſyftkyey prawdy. To fye
 18: potym po pyęćidźyefyąť dni ſpełni=
 19: ło w dźyeń ſwyąteczny/ kyedy nápeł
 20: nyeni ſą wſyfcy duchem fwyęym.
 21: Tám fye náuczyl/ czego fye od Pá=
 22: ná byli nyedouczyli/ y to wſyftko po
 23: tym ku nálfey náuce popiſáli. Acz

f iij

tám

strona: f3v

Rozmowa wtora

- 1: tám S. Páweł myędzy nimi nyebył
 2: ále kyedy był do nyebá záchwycon/
 3: tám fye wſyftkyego náuczyl. **M.** Pra
 4: wdá iż fye od ducha ł. wſyftkyego ná
 5: uczyli: ále pámyętaſz iżemći nyedaw
 6: no okazał y dowyodł/ iż nyetym vmy

- 7: flem piáli Ewányeliſtowie/ y dru=
 8: dzy Apoſtołowie/ áby wſyſtek zakon
 9: krzeſciyáńſki zebráli/ áni tego dowye
 10: dli. Abowim náyduye ſye nye máło
 11: rzeczy/ ktore ku zakonowi á ſpráwye
 12: krzeſciyáńſkyey náležą/ á od żadnego
 13: Ewányeliſty áni Apoſtoła nye ſą opi
 14: fáne/ ktorychemci wczorá nye máło
 15: wyliczył/ yáko krzeſt máłych dzya=
 16: tek/ z ſtápyenye Páńſkye do pyeklá/
 17: boſtwo á chwalenye ducha S. yednę
 18: íſtność Troyce S. A wyęcey ſye ich
 19: po tym pokaże/ z ktorych nyektore w
 20: kredzye wyznawamy/ nyektore wſy
 21: ſtek zbor krzeſciyáńſki po wſyſtkim
 22: ſwyećye od początku do tychmyáſt
 23: nyeodmyennye w ſpráwách ſwoich

dzyerzy

strona: f4

Dworzá. z Mnichem.

- 1: dzyerzy. A gdy o tych rzeczach w pi=
 2: ſmye ſwyętych nic nyemáſz/ czemuż
 3: ye przyymuyemy y mocnye dzyer=
 4: zymy/ y przodkowye náſy záwſe
 5: przyymowáli y dzyerzeli/ nyemnyey
 6: yedno yáko Ewányeliyá á ſlowo bo=
 7: że? á ludzye ſporne przeciw temu/
 8: MárCIONÁ/ AriuſÁ/ MácedoniufÁ/ Eu
 9: nomiufÁ/ PelágiufÁ/ DonatÁ/ Pho=
 10: tinÁ/ y ine náſládowniki ich zá káce=

- 11: rze y przeciwniki Krytułowey náuki
- 12: myeli? Dla niczego inego/ yedno iż
- 13: to ták z náuki á podányá Apoštołfkye
- 14: go/ zá Páńfką náukę á flowo Boże
- 15: myeli.(*marg*) Iż Apo=
- : ftołowye
- : mogli v=
- : czyć/ y v=
- : czyli wyę
- : cey niż ich
- : Krytus
- : náuczył. (-) Aczkołwyekby też dobrze A=
- 16: poštołowye tego byli nyemyeli z ná=
- 17: uki páńfkyey/ przedfye yednák nye=
- 18: mnyey byfmy tego fye dżyerzeń mu=
- 19: syeli/ niżli fáme go páná flow y náu=
- 20: ki. Czemu? Abowyem yáko yego bog
- 21: Oćyec poślá/ ták on też Apoštoły po= (*marg*) Ioan. 20. (-)
- 22: ślá/ o czym śám v Yaná f. śwyádńfy.
- 23: A powyedźyáł im/ á nas w tym vbe=

śpyeczył/

strona: f4v

Rozmowa wtora.

- 1: śpyeczył/ iż kto ich ślucha/ yego fáme= (*marg*) Lu. 10. (-)
- 2: go ślucha/ á kto imi gárdzi/ im fá=
- 3: mym gárdzi/ á kto im gárdzi/ gárdzi
- 4: onym ktory go poślá. Widźiż iż im
- 5: tu nyezámjerza/ kto was ślucha/ álbo
- 6: kto wámi gárdzi/ w tym cofcye ode=
- 7: mnye flyffeli: Ale zgołá nic nye vy=

- 8: muyąc/ kto was flucha/ á kto wámi
- 9: gárdzi.(*marg*) Ioan. 20. (-) A yáko mnye poflał Oćyec/
- 10: ták ya was flę: To yeft z zupełną mo
- 11: cą. Abowyem íam o íobye powye=
- 12: dzyał. Daná mi yeft wśfelka moc ná
- 13: nyebye y ná żyemi/ á im też tákyeż
- 14: dał moc/ iż cokolwyek zwyążą álbo
- 15: rozwyążą ná żyemi/ bęđzye zwyąża=
- 16: no álbo rozwyążano y wnyebye. A
- 17: iżeby kto nyemyał wąpliwości/ áby(*marg*) Matth. 28 (-)
- 18: fy e oni w rzeczach ták wielkich á wa=
- 19: żnych czego nyeprzyśtoynego mimo
- 20: przykazánye Páńfkyye nyedomyflá=
- 21: li/ widząc co fy e około nich dzyáło/ iż
- 22: byli nędzni á nye vmyeyętni ludźye
- 23: á rybitwi/(*marg*) Act. 4. (-) wnet zá tym połyłánim

piśfe

strona: g

Mnichá z Dworzánim

- 1: piśfe Yan S. Iż tchnął ná nye/ y rzekł (*marg*) Ioan. 20. (-)
- 2: im: Weźmićye duchá S. Ktoregoż to
- 3: duchá śwyętego? Onego ktorego im
- 4: był obyecał/ duchá prawdy/ ktory od
- 5: oycá pochodzi. Yákoby chćyał rzec: (*marg*) Ioan. 16.
- 6: Ioan. 14.
- 7: Ioan. 16. (-)
- 8: Mnye/ ktorym yeft prawdá/ á od Oy=
- 9: cám przyśfedł/ w mądrości y władzey
- 10: rownego. Ktory was náuczy wśfyft=
- 11: kyey prawdy. A iżeby tego kto nye=

- 10: rozumyał o oney tylko práwdzye/
 11: ktorey łam Kryftus ich był náuczyl/
 12: yáko łte to łnadź mogło rozumyeć z
 13: onych łlow/ ktore máło przed tym
 14: mowił.(marg) Ioan. 14. (-) On was włlyftkyego náuczyl/
 15: y przypomni wam włlyftko/ com ya
 16: wam powyedźyál/ Obwárowál to
 17: mowyać: Yelłcze wam wyele mam
 18: powyádác/ ále nyemożećye znośíc
 19: teraz: A zátym wnet przydał: Ale
 20: kyedy przyydzýe on duch prawdy/
 21: on was włlyftkyey prawdy náuczyl:
 22: Rozumyey: ktoreyelłcye łye yelłcze
 23: odemnye nyedouczyli. A okázuyác

g

iż

strona: gv

Rozmowa wtora

- 1: iż tá náuká duchá S. od yego nauki
 2: rozna nyebędźye/ przydał. Nye od łye=
 3: być będzýe mowił/ ále co vlyłly to
 4: powye/ á przepowye wam przyłzłe
 5: rzeczy. On mye obyásni/ Abowym
 6: z mego weźmye/ á wam opowye. A
 7: toż małz Credencyą bożą z zupełną
 8: mocą/ zá ktorą ták małz wyerzyć po=
 9: łlom yego/ yáko łámemu Pánu/ á
 10: nye łzey v łyebye wáżyć co kolwyek
 11: Apoštołowye nam lubo ná píłmye/
 12: lubo bez píłmá podáli/ niź to czego
 13: Pan łam vczył/ á co nápiłano yełt w

14: Ewányeliach/ ponyeważ im Pan tę (marg) Ioan. 17.

15: Mar. 13. (-)

15: yáfnosć dał/ którą łam od oycá myał

16: yáko łam v Yaná S. powyáda: A v

17: Márká powyeda/ iż nye oni mowya/

18: ále duch S. W czym łye też/ oni łámi

19: dobrze czuli: A przeto gdźye im ná=

20: uki Kryťtułowey nyedořtawáło/ ś=

21: myele łámi łwą mocą przykázowá=

22: li krzełciyánom/ czego łye dźyerzeń/ á

23: czego wyłtrzegáć myeli. Yáko kyedy (marg) Act. 15. (-)

łye

strona: g2

Dworz. z Mnichem

1: łye był włłczáł łpor w Hyeruzálem/

2: rychło po bożym włtápyenyu/ myę=

3: dzy żydy á pogány ku wyerze náwro

4: conemi/ Yefli myany być dźyerżany

5: od krzełciyánow z pogáńłtwá náwro=

6: conych obrzędny zakonny łtárego/ włtá=

7: wili Apołtołowey/ yáko łye w tey

8: myerze oni záchowáć myeli. A z kąd

9: że tá włtáwá? z Ewányeliey/ álbo ná=

10: uki Kryťtułowey? Nye. Bo ták odpi=

11: łuyá Antiochencykom: Widźyáło

12: łye duchowiy S. y nam/ nye obćyężáć

13: was yákim innym brzemienem/ ye=

14: dno tymi potrzebny. A to/ Nye

15: píffá/ ták nápiřano yełt w Ewánye=

16: liey/ álbo kák pan Kryťtus miłtrz náłz

17: vczył y rofkazał/ ále ták fyw widzyáło

18: duchowi S. y nam. Duchá swyętego

19: myenyą/ áby oni ludzye ták temu

20: wyárę dáli/ yáko flowu Bożemu/ á

21: nye mnyey niżli Ewányeliey. A nye

22: puffczáyą to ná ich wolą/ yefli ták

23: chcą dzyerżec/ álbo nye: Ale zá po=

g ij

trzeb=

strona: g2v

Rozwowa wtora

1: trzebne rzeczy przyázuyą. D. Ale

2: to yeft w pímye á íprawách Apoftol

3: íkich nápiáno. M. Yeft: Ale by też

4: nye było/ yednák byfmy temu nye=

5: mnyey wyerzyć muśyeli: Yáko wye

6: rzyły ine myáltá/ ktorým Páweł S. (*marg*) [Act. 16.](#) (–)

7: y Silás bez píma podawáli/ áby

8: ítrzegli wftaw onych/ ktore były vch=

9: walone przez Apoftoły y ftárfle/ kto=

10: rzy byli Hyeruzálem/ yáko támże

11: Lukáfz S. swyádífy. A gdzyeż w E=

12: wányeliey o dyakonyech? A yednák (*marg*) [Act. 6.](#) (–)

13: ye Apoftołowye fwą mocą poftáno=

14: wili/ á wfyftek zbor krześciyánki

15: przez wfyfłtki czáfy áż do dżifyádnýá

16: ye záchował. Ale yuż też o tym w

17: tychże íprawách nápiáno. Gdzyeż

18: nápiáno/ yákye przykazánya Páweł

19: dał Korynthczykom/ o ktorých ípomi

20: na w pirwfým lífye do nich píffac. (*marg*) [1. Cor. 11.](#) (–)

21: Chwałę was brácia/ iż mye wewffem

22: pámyętaćye: á yákom wam podał

23: przykazánya moye dźyerzycye. Nye=

mážci

strona: g3

Dworz. z Mnichem

1: mážci znáku/ iżeby był przed tym li=

2: ftem co do nich pifał. A támże rofka

3: zawffy przez lift/ yáko fye fprawowác

4: máyą około wyeczerzey Páńfkyey/

5: álbo przyymowánya cyála y krwye

6: Páńfkyey to/ czego w Ewányeliach

7: nyemálfz/ przypifał/ Oftátek fpofobye

8: kyedy przyyde. O którym fpofobye=

9: nyu żadnego pífmá nyenáyduyemy.

10: A yednák wyerzymy/ iż co potrzeb=

11: nego było. Y onegoć podánya nig=

12: dźye w pífmye nyemálfz/ o którym

13: fpomina do Thefsálonczykow we w= (*marg*) 2. Tef. 2. (-)

14: wtorym lifcye tymi flowy. A tak brá=

15: cya ftoycye/ á dźyerzycye dánya/ kto

16: rychefcye fye náuczuli bądź przez mo

17: wę nálfę álbo kazánye/ bądź też przez

18: lift. A to porownawa vftne podánye

19: pífmu. Nyemálfz y onego/ o którym (*marg*) 2. Tim. 2. (-)

20: zmyenkę czyni do Timotheuffá pi=

21: ffac: Coś flyfłał odemnye przy wye=

22: lu fwyádkow/ to porucz wyernym

23: ludzym/ ktorzy fye ná to będą go=

strona: g3

Rozmowa wtora

- 1: dźić/ aby ine vcyli. Z ktorych flow też
- 2: możelz wyrozumyeć/ iż nye tylko nye
- 3: wfyftko yeft wypifano/ co ku wyerze
- 4: á fprawye náflej krzełciyáńkyey ná=
- 5: leży: Ale iż też fą nyektore rzeczy/
- 6: ktore pólpolitemu człowyekowi nye=
- 7: máyą być obyáwyony: Czego po=
- 8: śwyadffáyą doktorowye S. yáko E=
- 9: ufebius/ Gregorius Názánzenus/ á
- 10: Dionyfius Areopágita.(*marg*) [Eufebi de](#)
- 11: [mōftran.](#)
- 12: [euan. 1. 1.](#)
- 13: [Nazā. in](#)
- 14: [Eunom.](#)
- 15: [Diony. ec](#)
- 16: [cl. hie. c. 1](#)
- 17: [Matth. 13](#)
- 18: [Mar. 4.](#) (-) A znaczy
- 19: fye to y z Ewányeliey/ gđzye pan Kry
- 20: ftus zgrái nyektore rzeczy pod przy=
- 21: kryćim powyádał/ á ofobliwye ye fá=
- 22: mym ápoftołom wykłádał. A gđzyeż
- 23: oná vftáwá álbo podánye? o ktore
- 24: Páweł zákline tych/ ktorzy z nyego
- 25: wykraczáli/ do Tefálonczykow piſſąc:
- 26: Opowyádamy wam brácy w imyę
- 27: páná náłfego Yezu Kryftá/ ábyfcye
- 28: fye odłączáli od káždego brátá cho=

21: dżącego nyerządnye á nye wedle po=

22: dány/ ktore od nas wżyęli. Pátrż tu

23: yáko frego karał o przeftápyenye v=

ftáwy

strona: g4

Dworz. z Mnichem

1: ftáwy fwoyey/ którą nyemożefż rzecz/

2: iżeby od páná Kryftufá myał: Bo go

3: nye fluchał kyedy kazał. A ták nye

4: tylko tego co yeft w Ewányeliey/ ál=

5: bo y w innym pífmye zakonu nowego

6: dżyerżec fye mamy/ áni tylko tych v=

7: ftaw/ ktore nam Apoftołowye od pá=

8: ná Kryftufá vftmye fye náuczYWfY/

9: ná pífmye zoftáwili: Ale wfYftkich

10: wobyec/ ktorymkolwyek obyczáyem

11: od nich fą podáne. A kto fye ich dżyer

12: ży/ nye wymyflow ludzkich/ yáko ci

13: nowi kácerzowye powyádáyą/ ále

14: fłowá bożego fye dżyerży/ ktory po=

15: wyedżyał: Kto was flucha/ mnye flu

16: cha. A kto wámi gárdzi/ mną gárdzi.

17: Abowyem ácz w fercach ludzkich bog

18: zakon fwoy nowy nápiác przez Hye= (marg) Hier. 31. (-)

19: remiaffá proroká obyecał/ y nápiśał

20: pálcem fwoim/ to yeft nádchnyenim

21: duchá fwyętego/(marg) Heb. 8. (-) co fye yálnye okázu=

22: ye z kfyąg fpraw Apoftolfkich/ gdźye (marg) Act. 10. 12. (-)

23: tcyemy/ iż poki yeffcze Pyotr mowił

strona: g4v

Rozmáwá wtora

- 1: Korneliuſowi/ á ludźyom onym kto=
 2: rzy ſye około nyego zebráli byli/ ná
 3: wſyſtkye padł duch ſwyęty. Y onóć
 4: nye było bez ſpráwy duchá S. gdy
 5: ná yedno krotkye kazáne Pyotro= (marg) Bog p=
 : rzed ludzye
 : nam wo=
 : lą ſwą o=
 : byáwya. (-)
 6: wo/ trzy/ ná drugye dwa tyſyące lu=
 7: dźi ſye náwroćilo: A wſákoż w tym
 8: poſlugi yęzykow ludzkich Bog vzy=
 9: wał y vzywa. A izby to ták było/ oká=
 10: zuye ſye z onego podſkárbyego Mu=
 11: rzyńſkyey krolowey/ o ktorym tćimy
 12: w ſpráwách ápoſtolſkich ktorego mo= (marg) Act. 8. (-)
 13: gł ći Bog wſfelkyey pomocy lu=
 14: dzkyey oſwyećić/ iżeby był ſam przez
 15: ſye rozumyał ono pímo Ezáiyálfo=
 16: wo ktore czytał/ á w páná Kryſtuſá
 17: vwyrzył. Ayednák tego nye vczynił:
 18: Ale roſkazał Philippowi/ áby ſye
 19: knyemu przyłączył/ á roſpowyedźiał
 20: mu o wyerze Pánſkyey. Y Korneli=
 21: uſá rotmiſtrzá mogł ſam przez ſye
 22: nádchnyem duchá S. náwroćić.(marg) Act. 10. (-)
 23: Yednák tego nye vczynił/ áni też

strona: h

Dworz. z Mnichem

- 1: przez Anyoła/ przez ktorego mu ob=
 2: yawił/ iż wdzyęcznye przyymował
 3: modlitwy y yalmużny yego: Ale ka=
 4: zał mu przyzwąć Pyotrą/ zá ktorego
 5: kazánim dopirzo go duch. í. nádchnął.
 6: Páweł S. przy návrocenyu fwym (*marg*) 2. Cor. 12. (-)
 7: záchwycon yełt do ráyu y do trzećye=
 8: go nyebá/(*marg*) Act. 9. (-) á tám flyłłáł táyemne flo=
 9: wá/ ktorych fye nye godzi człowyeko=
 10: wi mowić/ á yednák Bog do myáftá
 11: mu wnić kazał/ á tám mu myano
 12: powyedźyeć/ co by myał czynić: Co
 13: fye przez Anániałlá z rofkazánya Bo
 14: żego wypełniło/ á tám zá tym dopi=
 15: rzo wzyął ducha fwyętego. Widziłz
 16: yáko Bog nye bez posługi ludzkyey
 17: zbáwyenyey ludzkyey ípráwował y íprá
 18: wuye: Nye z potrzeby yákyey. Bo
 19: on yełt/ ktorego flowem nyebo/ żye=
 20: myá/ morze/ y wlyłftko co w nich
 21: yełt/ z niczego ítworzono. Ale áby fye
 22: tym wyęcey ípolna miłóć myędzy
 23: ludźmi mnożyłá y záchowálá/ im

h

wyęcey

strona: hv

Rozmowá wtora

- 1: wyęcey człowyek człowyeká vzywa
 2: y potrzebuye. Dla tego Páweł S.

3: do Gálátow piífąc dawa znác/ iż z (*marg*) Gal. 3. (-)

4: fluchu wyáry duchá S. przyymuye=

5: my: A do Rzymyánow: Wyára przez (*marg*) Rom. 10. (-)

6: fluch/ á fluch przez Kryftuflowe flo=

7: wo: A to flowo przez Apoštoły: kto=

8: rych głos wyífedł ná wífytkę żye=

9: myę/ á flowá ich ná kray śwytá.

10: Gdzye y ono małz obáczyć/ iż Apo= (*marg*) Apoštoł=

: fkie flowo

: Boże sło

: wo.

: Pfal. 18. (-)

11: Itolfkye flowá álbo kazánye Páweł

12: zowye Kryftuflowym/ á ták y bozym/

13: flowem. A nye mowi/ pímo ich/ ále

14: głos á flowá. Dawno to ták był bog

15: przeźrzał/ y przez Dawidá znákomi=

16: cye obyáwił/ iż vftmnye zakon krzeſci=

17: yáńki przez Apoštoły wífytkyemu

18: śwytátu myał być podan/ áby fye lu=

19: dzye fáłfymw prorokom potym z=

20: wodzić nyedáli/ ktorzyby fye píma

21: tylko dzyerzeń chcyeli/ tfirdząc/ iż w=

22: nim tylko wífytká fye náuká zbá=

23: wyenna y íprawá krzeſciyáńka zá=

myka.

strona: h2

Dworz. z Mnichem

1: myka. Acz wpiłmnye yeft/ Ale yu=

2: żeś slyfał/ iż ye nye w ten ípofoł A=

- 3: poštołowye piáli/ áby wśyftek zakon
- 4: álbo ípráwę krzełciyáńfką w nim ze=
- 5: bráli. Myeli dobrze ná pámyęci y ty
- 6: łłowá Dawidowe/ y łámeogo páná
- 7: Yezu Krytá przykazánye/ iż im nye (*marg*) [Matth. 28](#)
- : [Mar. 16.](#) (-)
- 8: piáć/ ále vczyć á kázác rofkazał. A
- 9: przeto piłmá wedle potocznych tylko
- 10: potrzeb/ yákoś slyłfał/ vzywáli: vft=
- 11: mye doftátecznyey wśyfcko podáli.
- 12: Acz áni vftmye do końca wśyfcko. A=
- 13: bowyem łą ípráwy á obrzędy nyekto
- 14: re od czásow Apoštołfkich po wśyfłt=
- 15: kim krzełciyáńftwye trwáyące: kto=
- 16: re yáko poftáwą á nyeyákim łpofo=
- 17: bem cyála ípráwowáne bywáyą/ ták
- 18: teź vzywánim á vkazánim wyęcey
- 19: niżli piłmem álbo vftną náuką łą po(*marg*) [Iż y ci=](#)
- : [chą íprá=](#)
- : [wą o vzy](#)
- : [wánim o](#)
- : [brzędnim](#)
- : [wyele n=](#)
- : [am Apo=](#)
- : [łtołowye](#)
- : [podáli.](#) (-)
- 20: dáne. A nyektore fnadz áni wypíá=
- 21: ne/ áni wymowyone być mogą. Tá=
- 22: kowe teź nye ináčzey/ yedno yáko pi=
- 23: łmo S. álbo vftne podánye Apoštoł=

h ij

fkye

strona: h2

Rozmowa wtora

- 1: fkye á flowo boże od nas przyymowá
- 2: ne y dżyerżáne być máyą. A iż ma
- 3: w łobye tákye łpráwy álbo obrzędý
- 4: zakon krzełciyáńłki/ ktore po Grecku
- 5: y Lácinnicy zowá myłteria/ okázu=
- 6: ye łye z onego/ co Páweł łwyęty Ko= (marg) 2. Cor. 14. (-)
- 7: ryntwczykom piłłe: Będę łye modlił
- 8: duchem/ będę y myłłá. A gdźye byś
- 9: duchem błogoláwił/ ten ktory yełt
- 10: ná myeyłcu nyeumyeyętnego álbo
- 11: láiká/ yáko my mowimy/ yáko rze=
- 12: cze Amen ná twoye błogoláwyęń=
- 13: łtwo? Tu łye znáczy/ iż byli yuż zá
- 14: S. Páwłá obrzędý nyeyákye w ko=
- 15: łcyele krzełciyáńłkim/ o ktorych yáko
- 16: były łpráwowáne áni piłmá/ áni [po
- 17: dánya vłtnego niemamy. A ná ko=
- 18: nyec tám ták zámyka/ Włłyłtko łye v
- 19: was nyechay vtćiwye á porządnye
- 20: dźyeye. Yáko to vtćiwye á porząd=
- 21: nye? nye náýduyemy o tym piłmá/
- 22: áni vłtnego podánya: Y trudno to
- 23: było/ mym zdánim/ ináczey/ yedno

vży=

strona: h3

Dworzá. z Mnichem.

- 1: vżywánim á łpráwá łtánowić. Kte=

- 2: muć y ono fluzy co zbawicyel nalfz z
- 3: Samarytanką mowyc powyedzial(marg) Ioan. 4. (-)
- 4: Iz prawdziwi bogomolce w duchá
- 5: á w prawdziwe oycu modlę dáváć bę=
- 6: dą. To yeft/ duchowną wełpolek y z=
- 7: wirzchowną łpráwą/ ták iz nye obłu=
- 8: dna yáko v żydow bywála/ ále praw=
- 9: džiwa/ á z duchem y vmyflem zgod=
- 10: na będzye łpráwą ich zwirzchowna.
- 11: Bo nye mnimay áby zakon nalfz krze
- 12: łciyánłki zwirzchowne łpráwy álbo
- 13: obrzędy bogomolłtwá odrzucá. My=
- 14: lą fye ná tym kácerzowye. Nye ro=
- 15: zumci tylko/ ále y dułfę/ y cyála ná=
- 16: łfe Bog ku chwale łwoyey łtworzył:
- 17: A ták oboim teź chwalon y wzywán
- 18: chce być: nye tylko we wnątrznym v=
- 19: znánim/ y podnyefyeniem myfli y
- 20: woley/ ále teź zwirzchowną łpráwą
- 21: cyála y modlą. Co by fye (iz Moize=
- 22: łfow zakon opułfczę) y z przyrodzone=
- 23: go zakonu pokázáć mogłó/ gdzye bog

h iij

tákowe

strona: h3v

Rozmowa wtora

- 1: tákowe zwirzchowne łpráwy y mo=
- 2: dły od Ablá/ Noego/ Abráámá/ Yá=
- 3: kobá/ Izáká/ Melchifedechá/ Yobá/ y
- 4: inych dobrych á łwyętych ludzi mi=
- 5: łolciwye á wdzyęczney przymowál/

- 6: á fínadź y fám przykázował: ále dla
 7: przedłużenya opuścę. Z náffego krze=
 8: fciyáńfkyego zakonu nyeco tákyego
 9: pokażę. Ano klękánya ná modlitwye (*marg*) [Act. 7.](#)
 : [Eph. 3.](#)
 : [Act. 9. 20.](#)
 : [Luc. 22.](#)
 : [Matth. 2. \(-\)](#)
 10: nye tylko Szczepan/ Páweł/ y Pyotr
 11: ále y fám pan Kryftus vżywał. O
 12: trzech kroloch álbo mędrkach tež nye
 13: bez przyczyny fpomina S. Máthufz/
 14: iż vpadffy dáli mu/ to yest dźyećyę=
 15: cyu pánu Kryftułowu/ modłę/ y ofyá=
 16: rowáli mu dáry/ złoto/ kádzidło/ y
 17: mirrę. A w Máryey Mágdálénye (*marg*) [Ioan. 12. \(-\)](#)
 18: fám pan pochwalił iż mu nogi drogą
 19: máfcyą námázálá/ á włofámi vci=
 20: rálá:A vcznye fwoye/ ktorzy o to ffe=
 21: mráli/ zbákał.(*marg*) [Lu. 7. \(-\)](#) Tákyeż y w grzeffnicy/
 22: lubo táż Márya/ lubo ina byłá/ po=
 23: chwalił/ iż mu nogi całowálá/ łzami

ye vmyw

strona: h4

Dworzá. z Mnichem.

- 1: ye vmywffy/ á włofámi otárfy. Pá=
 2: weł tež męzczynom modląc fye ręce (*marg*) [1. Tim. 2. \(-\)](#)
 3: podnośic każe. Wyele inych tákich o=
 4: brzędow zwirchownych Dionyfius (*marg*) [Diōi. i. ec.](#)
 : [hier. et. de](#)

: diui. nom.

: Clem. in

: recog. (-)

5: Areopagitá śwętego Páwła vczeń

6: opifuye/ tákyeż y Klimunt Pyotrá

7: S. vczeń y namyáltek: tákże y dru=

8: dzy Apoftolfcy vczynowye/ ktorych

9: fye yuż zá nich krzełciánye dżyerże=

10: li/ á nye mnyey yedno yáko páńłkye

11: przykazánye w poczliwołci ye mye=

12: li/ nie bádáyac fye wśłetecznye/ co

13: fye przez nye známyenowáło. Abo=

14: wyem tego Apoftołowye y potomko

15: wye ich przelożeni krzełciányłcy nye

16: wśłyftkim pólpolićye obyáwyáli: O

17: czym śwýádłfy Báfilius biłkup śwę (marg) Bafil. de

: řpū fancto (-)

18: ty/ ktory przed dwyemánałcye řet

19: lat ták piłłe. Vřtáwy ktore w kołcye=

20: le řá obyáwyony/ nyektore mamy z

21: náuki ná piłłmye wydánye/ nyektore

22: z Apoftolłkyego podánye w táyem=

23: nicyłmy przyyęli/ ktore oboye równá

moc

strona: h4v

Rozmowa wtora

1: moc máyá ku bogomodłłtwu/ áni fye

2: wtym kto řpira ktokolwyek choćya z

3: wirzchu trochę ich vkułł. A gđzyeby=

4: łmy zwyczáye/ ktore ná piłłmye nye

- 5: fą podáne/ zá nyepotrzebne odrzucić
- 6: chćyeli/ nychcąc y to zárzućimy/ co
- 7: w Ewányeliey potrzebnego yeft ku
- 8: zbáwyenyu: Y owłfem kazánye wyá
- 9: ry w gołe imyę obroćimy. A wyli=
- 10: czywłły nyektore tákye podányá y z=
- 11: wyczáye/ pyta. Z ktoregoż pińmá to
- 12: mamy? Izali nye z ofobliwego á tá=
- 13: yemnego podányá? Iza nye znáuki/
- 14: ktorą oycowye náłły w milczyenyu
- 15: (ktore wśfieteczne ludźye pobudza/ á
- 16: proznuyące álbo nyedbáłe odpycha)
- 17: záchowáli chędogo yáko ći/ ktorzy wye
- 18: dźyeli/ iż wtćyenyé táyemnic milczye=
- 19: nim záchowáne bywa. Abowyem ná
- 20: co nyeśwyęconym áni poźrzeć fye
- 21: nyegodźi/ yákoby było przyśtáło to
- 22: pińmem wywáwić? A fpomnyewłły
- 23: Moizełfá/ yáko on był śluzbę Bożá v

żydow

strona: i

Dworzák. z Mnichem

- 1: żydow fpofobił y rozrzádził/ pośpo=
- 2: lity lud od nyey oddaliwłły/ dáley
- 3: pińfe: Tymże obyczáyem Apośtoło=
- 4: wye y oycowye w táyemnym mil=
- 5: czenyu obrzędow powagę záchowáli.
- 6: A niżey: A to yeft przyczyná/ czemu
- 7: nyektore rzeczy podáne fą bez pińmá/
- 8: iżeby poznánye wftaw nyebyło zánye

- 9: dbáne/ á zá zwyczajem nye przyšlo
- 10: wzgárdzenye v poľpolitego człowye=
- 11: ká.(*marg*) [Dion. ec=](#)
- : **cl. hier.** (-) Wtęż Dionyfius w kłyęfach ná=
- 12: myenyonych do Timotheuffá piífie:
- 13: Strzeż pilnye/ ábyś śwyęte śwyę=
- 14: tych/ to yeft táyemne ſpráwy náſſe=
- 15: go zakonu nye wynoſił/ áni dopu=
- 16: ſcił/ áby ich zmázáne oczy nye zgwał
- 17: ćily. Ale y owſſem w vtćiwofci ye bę=
- 18: dżyefz myał/ á táyemne obrzędny bo=
- 19: że duchownymi nye widomymi z=
- 20: náymoſcyámi będżyefz tćił/ á nye po
- 21: ruffone záchowáfz/ nikakye ich poľpo=
- 22: lićye proftym álbo nye w práwyo=
- 23: nym nyepodawájac. Ale śwyęтым

i

tylko

strona: iv

Rozmowa wtora.

- 1: tylko śwyętych rzeczy wykłády vczli=
- 2: wye obyáwifz. á toż maľz/ iż wyele rze
- 3: czy ku wyerze á zakonowi krzeľciyáń=
- 4: ſkyemu należących ápoſtołowye ſprá
- 5: wá duchá śwyętego/ nye ná piífmye/
- 6: ále vftmye/ wyele áni vftmye/ ále ći=
- 7: chá ſpráwá á vżywánim obrzędnym
- 8: nam podáli/ ktore w vczliwofci myeć/
- 9: á mocnye ſye ich dżyerżeć mamy/
- 10: nyemnyey yedno yáko piſánego flo=
- 11: wá bożego/ nye ſádzac ſye áni ná ro=

- 12: zum fwoy/ ktory w rzeczach bołkich
- 13: ũlepy yeft/ áni ná yákąžkolwyek náu=
- 14: kę/ áni ná piŕmo ſwyęte. D. Ale
- 15: pan Kryftus nye do podánya wftne=
- 16: go/ álbo y tego ćichego á zwyczáyne=
- 17: go/ o ktorymeſ teraz mowił/ ále do
- 18: piŕmá nas odſyła/ mowyąc: Báday=
- 19: ćye fye w piŕmye: A ná drugim (*marg*) Ioan. 5.
- : Mar. 12. (-)
- 20: myeyfcu: Za nye dla tego błądźićye/
- 21: iż nye vmyećye piŕmá? M. Ku ko=
- 22: muž to/ á o ktorym piŕmye mowił?
- 23: Nye ku Apoſtołom/ áni ktym ktorzy

weń

strona: i2

Dworz. z Mnichem

- 1: weń yuž byli vwyrzyli: Ale ku ży=
- 2: dom ktorzy go złoſciwye kuſili/ á ná=
- 3: uce fye yego ſprzećiwyáli/ Ani o
- 4: tym piŕmye/ ktore Ewanyeliſtowye
- 5: y Apoſtołowye nápiſáli: Bo go yeſf=
- 6: cze nye było/ Ale o piŕmye ſtárego
- 7: zakonu: Ná ktorym żydowye fádząc
- 8: fye/ Kryftuſowey náuki nye przyy=
- 9: mowáli. A tož chcąc im Pan okázác/
- 10: iż nye tylko nye przećiw piŕmu za=
- 11: konu od Bogá im przez Moizeſá dá=
- 12: nego/ ále y owſſem yálnye wedle pi=
- 13: ſmá onego náuká y ſprává yego w=
- 14: ſfyſtká byłá/ do piŕmá ye odſyła/ ná

- 15: ktorým łye oni łádźili/ á wnim włfyłt
- 16: kę nádźyeyę łwą pokłádáli/ co im teź
- 17: támże v Yaná S. Pan przypomina.
- 18: Bo y rozum przyrodzony to pokázu=
- 19: ye/ iż kto kogo ku vwyrzenyu y przy
- 20: zwolenyu chce przywyeść/ mułi
- 21: tym/ czemu on myeyłce dawa. Prze=
- 22: to teź Páweł S. do Gálátow/ ktorzy
- 23: wyárę y náukę Kryłtułowę przyyą=

i ij

włfy/

strona: i2v

Rozmowa wtora

- 1: włfy/ przedłye zakonu łye dźyerźeli/
- 2: pedágogyem/ (*marg*) Gál. 3. (–) to yełt/ dźyeyćinnym
- 3: wodzem álbo łprawcą zakon zowye/
- 4: iż przezeń źydowye ku wyerze Kry=
- 5: łtułowey przyprowádeni być myeli.
- 6: Ale wnet przykłáda: Gdy wyárá
- 7: przyłźlá/ yuźełmy nye pod pedágo=
- 8: gyem/ to yełt/ pod zakonem. D.
- 9: Tedy łye yuź piłmá łtárego zakonu
- 10: dźyerźeć nyemamy? Czemuź ye czy
- 11: táyą/ álbo wpifányu/ gadányu/ y ná
- 12: kazányu we włłem krzełciyáńłtwye
- 13: zá dowod ku wyelu rzeczam przywo (*marg*) O Stá=
- ⋮ rym za
- ⋮ konye.
- ⋮ Ełá. 40. (–)
- 14: dźą? M. Ponyewaź yełt zakon
- 15: Pańłki á łlowo boże/ ktore trwa ná

- 16: wyeki/ yáko śwyádłfy Ezáiyalz/ ma=
 17: my fye go mocnye dzyerzeć: Ale nye
 18: innym obyczáyem/ yedno ktorym yeft
 19: od Bogá podáne. D. Yáko to?
 20: M. Aby nye młodłfy ftárfsemu
 21: fluzył/ ále ftárfsy młodłsemu/ yáko
 22: Bog o Efau á Yakobye powyedzyał:
 23: To yeft. Abyfmy ftáry zakon ku no=(*marg*) Gen. 25.

: Rom. 9. (-)

wemu/

strona: i3

Dworz. z Mnichem

- 1: wemu/ nye nowy ku ftáremu ftofo=
 2: wáli. Bo ktemu ono pímo Páweł (*marg*) Rom. 3. 4.
 : Gal. 2.
 : Hebr. 7.
 : Gen. 3. (-)
 3: S. ftofuye. Abowyem nye dla tego
 4: Bog dał żydom ftáry zakon/ áby kto
 5: przezeń mógł być wípráwyedliwyon
 6: y zbáwyon: Ale wnet po przelápye=
 7: nyu á grzechu pirwłfych rodzicow ná
 8: fłfych/ obyecał/ nye żydom/ ktorych ye=
 9: fłcze ná śwyećye nye było/ ále po=
 10: tomłtwu onych pirwłfych ludzi/ to
 11: yeft włsemu rodzáyowi ludzkyemu
 12: zbáwicyelá á skázcę węzá/ to yeft/
 13: czártá/ ktory był zwyodł/ y w fwoyę
 14: moc wzyął rodzaj ludzki.(*marg*) Gen. 22.
 : Gal. 3. (-) Tákze y

- 15: Abrámowi obyecał plemye álbo ná=
 16: syeny/ przez ktore błogoflawyony
 17: myály być wślytki narody żyemye:
 18: Tákże Izáákowi y Yakobowi/ kilko
 19: let lat przed dánim zakonu.(*marg*) Deut. 18. (-) Tákże y
 20: wślem żydom ná on czás/ kyedy im
 21: zakon dawał/ przez Moiześlá obyecał
 22: proroká zbudzić z ichże bráci/ á w v=
 23: Ítách yego flowo fwoye położyć: A

i iij

kto

strona: i3v

Rozmowa wtora

- 1: kto by flow onego Proroká fluchác
 2: nyechćyał/ nád tym fye sam Bog ch=
 3: ćyał mśćić. Po dányu też zakonu
 4: przez Proroki tákże obyecował nye
 5: tylko żydom/ ále wślem narodom lu=
 6: dzkim Mefyaślá krolá y kápłaná wye
 7: cznego/ ktory im gnyew Boży myał
 8: vblágác/ á zakon nowy Ítáwić/ on pir=
 9: wśly zniśczywśly: Co by długo było
 10: wyliczác. D. Dla czegoż/ á kto=
 11: rym Ípofobem dał był żydom Ítáry (*marg*) Dla czego
 : dan był
 : Ítáry za=
 : kon.
 : Gal. 3. (-)
 12: zakon/ gdy inego czekác myeli? M.
 13: Odpowyeć za myę Páweł S. Dla
 14: przefłapyenya/ to yeft/ dla powćyag=

- 15: nyenya żydow krnąbrnych/ á ku zło=
 16: łcyam/ á zwłáfczá ku bálwochálftwu [.]
 17: pochopnych/ pokądby nye przyśfedł
 18: zbáwićyel álbo Mefyafz obyecány: A=
 19: by obiráyác fye y rozmyśláyác około
 20: służby bożey/ yego łobye wftáwicznye
 21: ná pámyć przywodźili: nikogo ine=
 22: go/ yedno yego łámego zá bogá mye=
 23: li y chwalili/ A ofyáruyác mu pir=

word=

strona: i4

Mnichá z Dworzáninem

- 1: wordne rzeczy/ dzyefyćinę y ine o=
 2: fyáry/ iż odnyego to wśfytko/ y wśfyft
 3: ko dobre máyą/ pámyćtali y wyzna=
 4: wáli: A zbáwićyelá y zbáwyenya o=
 5: byecánego oczekawáyác/ wedle yego
 6: woley we wśsem fye rządźili ták myę
 7: dzy łobą łámi/ yáko y przeciw innym
 8: narodom: A gđzyeby tego wśfytkye=
 9: go z dobrej woley nye czynili/ áby
 10: boyážnyą ćyęfzkich á łrogich káźni/ ták
 11: wrzędnych/ yáko od łámego Bogá ro=
 12: zmáićye á widomye przepuśczá=
 13: nych/ od złości fye powćyągáli. D.
 14: Kczemuż nam teraz pożyteczen ten (*marg*) Kczemu
 : nam po=
 : żyteczn. (–)
 15: zakon/ gdy yuż Mefyafz przyśfedł?
 16: M. Ku wyelu rzeczam/ yáko śwyád

17: Ífy Páweł S. ták píffac do Rzymyá= (marg) Rom. 15. (-)

18: now: Co kolwyek yeft nápiáno (rozu=

19: myey w Ítárym zakonye/ bo o tym

20: ták rzecz) ku náffey náuce nápiá=

21: no/ ábyfmy przez írpliwoć á počye=

22: Ífenye pífmá nádzyeyę myeli. A do

23: Timotheuffá: Wíffelkye pímo/ z bo=(marg) 2. Tim. 3. (-)

żego

strona: i4v

Rozmáwá wtora

1: żego nádchnyenyá/ á počyteczne ku

2: náuce/ ku karányu/ ku nápráwy=

3: nyu/ ku ćwiczenyu w Ípráwyedliwo=

4: Íci/ áby był dofkonály człowyek boży/

5: ná káždy vczynek dobry gotow. A ch=

6: ceźli lepyey ty počytki obáczyć/ mu=

7: sífz wyedźyeć/ co zakon włoby zámý

8: ka. Ale ízebyś fye nye mylił/ nye tyl=

9: ko to zakonem Ítárym zowyemy/ co

10: bog żydom przez Moizeffá przykazał

11: álbo zákazał/ ále cokolwyek yeft nápi

12: Íano wpyęci kfyęgach Moizeffowych: y

13: owíffem y prorockye/ y ine śwyęte pi=

14: Ímá/ ktore Íą wobyec od żydow przy=

15: yęte/ á w počzye pífmá S. Ítárego

16: počytáne.(marg) Co w Ío=

Í: bye zámý

Í: ka zakon (-) W tym zakonye álbo pi=

17: Ímye śwyęty m Íą nye tylko przyka=

18: zánýa y zákazánýa/ ále y obyáwy=

- 19: nya/ ták przyŹyłych yáko przeŹyłych y
 20: potocznych rzeczy/ to yeŹt Źpraw bo=
 21: Źych około Źtworzenia y rŹádenia
 22: Źwyátá/ á zwłáŹczá Źydow/ Źpraw teŹ
 23: y przygod ludzkich Źłych y dobrych.

To wŹŹy=

strona: k

Dworz. z Mnichem

- 1: To wŹŹytko nápiŹano przodkyem dla
 2: Źydow/ áby Bogá mądroŹć/ władŹá/
 3: y dobroć yego/ y dobrodŹyeyŹtwá prze
 4: ćiw łobye/ á Źwoye nyedoŹtátki ználi:
 5: A znáyac to/ áby Źye ku Bogu vcyeka
 6: li/ á wedle yego woley Źye Źpráwu=
 7: yac/ przykłádow dobrych náŹláduyac
 8: á Źłych wyŹtrzeŹáuyac/ od nyego
 9: wŹpomoŹenia y wŹŹego dobrego ocze
 10: kawáli: Po tym y dla nas/ yáko Ź=
 11: wyáŹŹy Páweł S. to yeŹt dla podŹir= (*marg*) [Rom. 13.](#)
 : [Hebr. 7.](#) (-)
 12: dzenia náŹŹego. AbyŹmy tym moc=
 13: nyey y Źtaley wyerzyli/ iŹ pan Yezus
 14: KryŹtus yeŹt Syn Bogá/ ktory nyebo
 15: y Źyemyę Źtworzył/ y Syn człowye=
 16: czy/ zbáwićyel y miŹtrz Źwyátá w=
 17: ŹyŹtkyego/ on ktory wŹakonye Źtárym
 18: był obyecan/ ofyárámi y obrŹedy ro=
 19: zmáitemi známyenowány/ od oy=
 20: cow S. y prorokow oczekány y poŹá=
 21: dány: A yáko Źye to wypeŹniło/ by=

22: łmy tym wyárę y nádzyeyę łwoye

23: vtfirdźili/ iż łye y oftátek co yełt w o=

k

nymże

strona: kv

Rozmowa wtora

1: nymże piłmye/ álbo y przez łamego

2: páná Kryłtułá y ápołtoły yego prze=

3: powyedźyano y obyecano/ pewnye

4: wypełni/ A zátym goręcey páná Bo

5: gá/ miłofyerdźye y y dobrodźyeyłtwá

6: yego rozczytáyac/ miłowáli/ á dobro

7: ci y śwýetobliwołci yego náłładowá=

8: li/ á przykazánya yego pełnili. Kte=

9: muć łye łtofuye ono/ co pan Kryłtus

10: powyedźyál: Bádaycye łye w pił= (*marg*) [Ioan. 5.](#) (-)

11: mye: A wnet przykłáda: Bo to o

12: mnye śwýádectwo dáye. D. Toć/

13: mym zdánim/ o obyeticach á pro=

14: roctwyech tylko łye rozumye. M.

15: A gđzyeż ono podźyeyełz/ co z Pá=

16: włá S. przypominał? Cokolwyek

17: yełt nápiłfano/ ku náłłey náuce nápi=

18: łano. Tu widzifz iż nic nye wymu=

19: ye. D. Tedy y obrzezánye y o=

20: fyáry wołow/ kozłow/ báránow/ y w=

21: łfyłtkye ine obrzędý/ á przykazánya

22: zakonne wypełnyác mamy? Aleć to

23: bęđzye przećiw Páwłowi S. przećiw(*marg*) [Act. 15.](#) (-)

vftá=

strona: k2

Dworz. z Mnichem

- 1: vřtáwy Apořtolfkyey/ o ktoreyeř wy
- 2: řřřey řpominał. M. Muřřř tu o=
- 3: báczyć roznořć przykazánya/ chceřzli
- 4: nye błądźić. Bo yáko řą rozne przy=
- 5: kazánya/ ták y vřywánya ich. D.
- 6: Wyłoř mi to. M. A to ták.(*marg*) Troiákie
- : przykazá
- : nye zako=
- : nu řtáreř.
- : Obycz=
- : áyne. (-) Są
- 7: przykazánya nyektore/ ktore řluřą ku
- 8: řprávowányu obyczáyow y woley
- 9: ludzkyey/ yáko řye człowyek przećiw
- 10: Bogu y bliřnyemu záchowáć/ á cze=
- 11: go wyřtrzegáć ma: ktore przykazánya
- 12: nye řą włárne zakonu řydowřkyego/
- 13: ále od początku przez Bogá wřercach
- 14: y w rozumyech wřřech ludźi řą yáko=
- 15: by wřřczepyone: O ktorych ono ma
- 16: być rozumyano/ co Páweł řwyęty pi
- 17: řře do Rzymyánow: Abowyem gdy (*marg*) [Rom. 2.](#) (-)
- 18: pogáni ktorzy zakonu nyemáya (ro=
- 19: zumyey piřánego) z przyrodzenya
- 20: czynya to co yeřt w zakonye/ tákowi
- 21: nyemáyaćy zakonu/ řámi řobye za=
- 22: konem/ ktorzy okázuya řkutek zako=
- 23: nu nápiřány w řercach řwoich. Ale iř

strona: k2v

Rozwowa wtora

- 1: zá zákáženim przyrodzenya ludzkye=
 2: go przez grzech/ zácmyony y wymá=
 3: zány yákmyarz były z ferc ludzkich
 4: ty przykazánya/ przez Moiżeffá ye
 5: Bog żydom odnowił. Ty wlfem na=
 6: rodom y wyekom fluzą: A ták y my
 7: krzełciyánye nye yełtełmy od nich
 8: wyyeći. W ktorey myerze yełt dzye=
 9: fyęcyoro przykazánye Boże/ y ine tá=
 10: kowe/ ktore zowyemy łácińłkim ye=
 11: żykyem moralia praecepta/ yákoby
 12: rzekł/ obyczáyne przykazánya. O
 13: tych cí fye rozumye ono/ co Páweł S. (*marg*) [Rom. 2.](#) (-)
 14: piłfe: Iż nye sluchácze zakonu łprá=
 15: wyedliwi łą przed Bogyem/ ále cí/
 16: ktorzy wypełnyáyą łkutkyem zakon/
 17: będą włpráwyedliwyeni. O tym teź
 18: Pan Kryftus rozumye/ gdy mowi: (*marg*) [Matth. 19.](#) (-)
 19: Chcełzli wniść do żywotá/ choway
 20: przykazánya: A ty włfyłtkye fye w
 21: miłofci Bogá y bliźnyego zámyká=
 22: yą/ (*marg*) [Rom. 13.](#)
 23: myánow y do Gálátow piłfąc: Táka=
 24: Gal. 5. (-) yáko śwyadłfy Páweł/ do Rzy=

że

strona: k3

Dworz. z Mnichem

- 1: że y łam Pan v Máthułłá S. Tákye (*marg*) [Matth. 22.](#) (-)

- 2: przykazánya winniśmy chować/ yáko
- 3: y S. Yan śwyádłfy/ ták piífac. A to
- 4: przykazánye mamy od Bogá/ kto bo=(*marg*) 1. Ioan. 4. (-)
- 5: gá miłuye/ áby y brátá łwego miło=
- 6: wał. A ták od tákatego przykazánya
- 7: nas Páweł y drudzy Apoštołowye
- 8: nye wywęli. Acz to też nam oznáy=
- 9: muya/ iż tákę przykazánye myfli y
- 10: żądź náłfych/ woley bożey przeciw= (*marg*) Rom. 7. (-)
- 11: nych/ powłcyągnąć nyemoże/ y ow=
- 12: łfem ye nyeyáko pobudza/ yáko św=
- 13: yádłfy Páweł S. do Rzymyánow pi
- 14: łfąc. D. A kczemuż nam pożyte=
- 15: czne/ ponyeważ złych myfli y żądź w
- 16: nas nye powłcyąga? M. Oznáy=
- 17: muye nam wolą bożą/ á okázuye kre=
- 18: wkołć y nyedołtátek náłz/ ábyłmy
- 19: tym chćiwyey włpomóżenya y lekár
- 20: łtwá łfukáli: ktore nam prorocłwá y
- 21: obrzędę zakonne przykryćye/ ále E=
- 22: wányelia á náuká páná Kryłtułowá
- 23: yásny pokázuye. A to yełt łáłká bo=

k iij

ża

strona: k3v

Rozmowa wtora

- 1: ża przez páná Kryłtułá nam zrządzo=
- 2: ná/ ktora nye tylko gładźi wyłtęmpki
- 3: náłfe przeciw przykazányu bożemu/
- 4: ále y wolą náłfę nápráwya/ á chuc y
- 5: możnołć nam dáye ku wypełnyenyu

- 6: przykazánya y woley bożey: ktemu
- 7: też y krewkoć y nyedoſtátek náſz mi=
- 8: łoſciwye ogradza y nápełnya. Toć
- 9: yeſt práwe/ dobre á krzeſciyańſkye v=
- 10: żywánye przykazánya tákowego/ kto
- 11: re obyczáynym zowemy: ktorego
- 12: íye Gálátowye nye dżyerżeli/ z zako= (marg) Gal. 5. (-)
- 13: nu á nye z Kryſtuſá ſpráwyedliwoſci
- 14: á z podobánya pánu Bogu ſlukáyąc:(marg) Rom. 10. (-)
- 15: A dla tego ye Páweł S. furowye bá=
- 16: kał. Abowim konyec zakonu yeſt Kry
- 17: ſtus/ ku ſpráwyedliwoſci káždemu
- 18: wyerzącemu/ yáko tenże Páweł S.
- 19: Rzymyánom piſał. Tegoć nye przy=
- 20: ſfedł kázić Kryſtus/ ále wypełnyáć/
- 21: yáko ſam v Máthuffá ſwyętego po=
- 22: wyeda. O tym y Páweł piſſe/ Iż go(marg) Math. 5. (-)
- 23: nye kázimy/ ále ſtánowimy.(marg) Rom. 3. (-) Są dru=

gye

strona: k4

Dworz. z Mnichem

- 1: gye przykazánya/ ktore należą ku po=
- 2: rządкови á ſpoſobowi zwirzchowne= (marg) Obrzęd
- 3: ne (-)
- 4: mu ſpraw wſſego poſpolſtwá/ álbo ſta
- 5: nu ktorego/ álbo y człowyeká przeciw
- 6: Bogu y ludźyom: yáko yeſt obrzezá=
- 7: nye/ ofyáry/ oczyſcyenya/ ſwyęta/ v=
- 8: byory kápłáńſkye/ naczynya/ y wſſy=
- 9: ſtkye obchody koſcyelne/ obyczay roz=

- 9: wodow małżeńskich/ y wyele inych
- 10: rzeczy takich: ktore są wstawione
- 11: od Boga dla porządku/ powagi y vt=
- 12: ciwości w służby bożej/ y każdego w
- 13: swym ftanye/ a wystrzegania zabo=
- 14: bonow pogańskich/ ktorych syc byli
- 15: żydowye w Eipcye a między pogá=
- 16: ny nápiłi: ktore przykazania zową
- 17: ceremonialia/ to yeft/ obrzędne. Ty
- 18: własnye łamym żydom flużyły/ y to
- 19: nye wfsem/ albo nye wfśedy/ albo nye
- 20: záfse. Ale osobam/ myeyscom/ y
- 21: czáfom pewnym y inym okoliczno=
- 22: scyam od Boga łamego przywłáfco
- 23: ne/ a yákoby przywyżáne były: O

krom

strona: k4v

Rozmowa wtora

- 1: krom ktorych okoliczności obowyażek
- 2: ich myeyscá nyemyał. Yáko obrzezá (*marg*) [Gen. 17.](#) (-)
- 3: nye Abrámowi tylko y potomkom
- 4: yego/ a nyewolnikom ich przykazáne
- 5: było/ y to mężczyznom łamym. (*marg*) [Leuit. 12.](#) (-) A
- 6: tak ine narody y byaly głowy żydo=
- 7: wfkye nye były ná nye powinny. A
- 8: iż y v potomkow Abráamowych/ to
- 9: yeft/ v żydow nye wyechnye myáło
- 10: być/ ftąd syc okazuye. Abowyem yeft
- 11: dano ná znák przymyerza między bo
- 12: gyem a żydy. A gdy ono przymye=

- 13: rze yuż przez ine nowe/ ktore Bog
- 14: przez Hyeremiyafá y drugye proro= (marg) Hier. 31. (-)
- 15: ki był obyecał/ vmorzono yeft/ tedy y
- 16: znák yego/ to yeft/ obrzezánye/ vftác
- 17: myáło. Bo gđzye przyczyná przyka=
- 18: zánya ktorego nye fluży/ tám y przy
- 19: kazánye ono myeyfcá nye ma. O
- 20: ofyárách/ yáko máyą być ofyárová=
- 21: ne/ nye wlfyfckim żydom/ ále kápła=
- 22: nom telko przykazánye dano yeft. A
- 23: iż nye wlfedy żydowye bydło bogu o=(marg) Leuit. 6.
- : 7. & c. (-)

fyárovác

strona: I

Dworz. z Mnichem

- 1: fyárovác/ áni śwýetá vftáwyone ś=
- 2: wyęćić myeli/ yásnye to naydzyefz o=
- 3: piłano Deut. xij.(marg) Deut. 12. (-) Y teraz ponyeważ
- 4: fą oddaleni od onego myeyfcá gđzye
- 5: im Bog ofyárovác kazał/ żadnych o=
- 6: fyar nye ofyáruyą/ áni vbyorow ká=
- 7: pláńfkich vzywáya. Acz fye ku one=
- 8: mu myeyfcu y fkrzyni bożey nigdy
- 9: yuż przywroćić nyemáya/ wedle pro
- 10: roctwá Danielowego/ to znák/ iż yuż (marg) Dan. 9. (-)
- 11: konyecznye kápłáńftwo ono y ofyáry
- 12: vftály/ á nye wyezne to przykazá=
- 13: nye było: Co y Páweł S. pośwyad=(marg) Hebr. 9. (-)
- 14: fía do żydow piłłac. Tożby fye mogło
- 15: y około drugich vftaw obrzędnych po=

- 16: kázác: Ale dofyć ná tym/ iż fy we
 17: dwu álbo trzech przednyeyfých poka
 18: záło/ iż ony żydom tylko fluzýły/ y to
 19: do czáfu/ ktory yuž przeminął. A ye=
 20: dnák y ty/ y wlfyftkye przykazánya (*marg*) Eccl. 1. (-)
 21: boże wieczne fá/ yáko śwyádffý mę=
 22: drzec: A nye tylko żydy/ ále y nas
 23: krzełciyány wiecznymi czáfy obo=

1

wyęzu=

strona: lv

Rozmowa wtora

- 1: wyęzuyą/ Ale duchownym obyczá=
 2: yem. Abowyem zakon duchowny (*marg*) Rom. 7.
 : Hebr. 10. (-)
 3: yeft/ yáko śwyádffý Páweł S. A
 4: myał w łobye tylko cyeń przyfzłego
 5: dobrá/ á nye práwye iftne rzeczy/ ro=
 6: zumyey wedle wykłádu zwirchow=
 7: nego/ álbo cyeleftnego/ ktory nye oży=
 8: wya/ ále zábiya. Abowyem ácz przy (*marg*) 2. Cor. 3. (-)
 9: kazał był Bog żydom wypełnyác o=
 10: ny zwirchowne obrzędy/ ták yáko fá=
 11: my w łobye brzmyály/ ále y ná on
 12: czás wyęcey po nich chćyał myeć o=
 13: no/ co fy przez nye známyenowáło:
 14: Co yáfnie okázował/ gdy przez pro=
 15: roki dawał im znác/ iż mu ony fprá=
 16: wy zwirchowne bez duchownych nye
 17: przyyemne były: Yáko przez Ezechi= (*marg*) Ezech. 20. (-)
 18: elá mowił: Dałem im przykazánya

19: nye dobre/ á łády álbo łpráwy w kto=

20: rych nye będą żyć: A przez Ezáiaffá:

21: Co mi po mnoftwye ofyar wálfych?(*marg*) Efa. 1. (-)

22: mowi Pan. A máło niżey: Kádze=

23: nye wáffe brzytkye mi yeft: Nowych

kłyęży=

strona: 12

Dworz. z Mnichem

1: kłyężycow/ łobot/ y inych śwýąt nye

2: będę ćirpyał. Tákże y ná wyele inych

3: myeyfcach. A ná drugich yáfnye da=

4: wa znác/ iż lubi teź obrzędy duchow=

5: nym obyczáyem łprawowáne. Yáko

6: o obrzezányu przez łamegoź Moize=

7: łfá w pyątých kłyęgach wyráził: Ob= (*marg*) Deut. 10. (-)

8: rzeźcyelz łercá wáffé: A ná drugim

9: myeyfcu/ yáfnyey wykłáda/ iż to ob=

10: rzezánye łerdeczne nic inego nye yeft(*marg*) Deut. 30. (-)

11: yedno powćyágánye myfli álbo wo=

12: ley od nyerządney żądzey y miłóci

13: rzeczy śwýeckich y ćyelefných/ ták

14: mowýac: Obrzeże pan Bog twoy łer

15: ce twoye/ y łerce pokolenya twego/

16: ábyś miłował páná Bogá twego ze

17: włfyftkyego łercá twego/ á ze włfyft=

18: kyey dułfe twoyey. O tymże obrze=

19: zányu y Hyeremiyalz mowi. O tym (*marg*) Hier. 4.

⌚ Rom. 3. (-)

20: y Páweł śwýety łpomina do Rzy=

21: myánow píłfac/iz chwałá yego nye

22: od ludzi/ ále od Bogá yeft. A do Phi= (marg) 3. Phil. 3. (-)

23: lipczykow: Myfmy yeft obrzezánye/

l ij

kto=

strona: l2v

Rozmowa wtora

1: ktorzy duchem fluzymy Bogu/ a

2: chefpimy fye z Yezu Kryftá/ gdzye

3: dawa znác/ iz od nas krzelciyanow

4: duchowne obrzezánye ma byc wypeł=

5: nyano/ y ktorym obyczayem to ma

6: byc. Takze ofyary yákye Bog lubi/

7: przez Dawidá ná wyełu myeyfc da=

8: wa znác: Yáko w Pfálmye xlix. Od=(marg) Pfal. 49. (-)

9: rzuciwfly ofyary wołow/ kozłow/ y

10: cyelcow mowi: Ofyáruy Bogu ofyá=

11: rę chwały/ á wroc álbo wypełn na=

12: wyfffífemu obyetnicę twoyę. A in=

13: dzye: Ofyáruyćye ofyárę fpráwy=(marg) Pfal. 4. (-)

14: dliwofci/ á dufayćye w pánye: A ná

15: drugim myeyfcu: (marg) Pfal. 50. (-) Ofyará Bogu

16: duch vdřeczony: Sercem fkruffonym

17: a vkorzonym ty boze nye zgárdzifz.

18: A indzye: Bądźci przyyemna Pá=(marg) Pfal. 140 (-)

19: nye modlitwá moyá tak/ yáko ká=

20: dzenye przed tobą. Podnyeşyeny

21: rąk moich/ofyará wyeczorna. Ozealfz

22: też powyáda: Będzyemy oddawác(marg) Ofę. 14. (-)

23: cyelce warg nálfych/ to yeft chwałę y

modli=

strona: l3

Mnichá z Dworzáninem

- 1: modlitwę/ ktora z warg álbo vlt po=
 2: chodzi. A Bog íam przez Máláchia=
 3: ííá vkazawíly íz mu nye íą przyyem=(*marg*) [Mal. 1.](#) (-)
 4: ne ofyáry żydowíkye/ powyáda: Ná
 5: káždym myeyícu bywa pośwyęconá
 6: y ofyárowaná imyenyu moyemu o=
 7: fyará czyíta. Mowi yákoby íye yuż
 8: dzyáło/ coíye myáło po tym dzyać. O
 9: ktorey ofyárze íwego czáfu dali bog
 10: ííyrzey íye powye. Pyotr śwyęty też(*marg*) [1. Pet. 2.](#) (-)
 11: pííse do krzeíciyánow/ Abyícye ofyá=
 12: rowáli ofyáry duchowne/ przyyem=
 13: ne Bogu przez Yezufá Kryítufá. A
 14: Páweł do żydow też okrczonych: A(*marg*) [Hebr. 13.](#) (-)
 15: przeto przezeń (rozumey páná Kry
 16: ítufá) ofyáruymy záwííe Bogu o=
 17: fyárę chwały/ to yeít owoc/ warg wy=
 18: znawáyacych imyę yego. A dobrze
 19: czynyenia y vdzyelányá dobrá íwe=
 20: go nyezápominayýe. Abowyem tá=
 21: kye ofyáry przyyemne íą Bogu.
 22: Tákze rozumey o wííyítkich inych
 23: obrzędzyech zakonnych/ íz máyą du=

l iij

cho=

strona: l3v

Rozmowá wtora

- 1: chowne wykłády/ á duchownye w
 2: nas y od nas máyą być wypełnyo=
 3: ny: Co íye też znáczy z onych ílow (*marg*) [Exo. 25.](#) (-)

- 4: bożych do Moizeffá/ yáko wykłáda
- 5: Páweł S. do żydow piífác: Weźrzy (*marg*) [Hebr. 5.](#) (–)
- 6: á czyní/ álbo yáko v fwyętego Páwłá
- 7: ftoi: Pátrz ábyś wśfyftko czynił/ we=
- 8: dle kftátu/ ktoryć pokazan yeft ná go=
- 9: rze. Trzećeje przykazányá zakonne (*marg*) Sądo=
- : wne. (–)
- 10: fą/ ktore zową [iudicialia](#) / to yeft fą=
- 11: downe/ fluzące ku záchowányu fprá=
- 12: wyedliwości y zgody myędzy póspol=
- 13: ftwem ku wítrzeżenyu fproftności/ á
- 14: ku kárności wyftęmpnych. W ktorey
- 15: myerze fą o nyewolnikach/ pożycz=
- 16: koch/ zmowach/ fzkodach/ fzkodnikoch/
- 17: złodzyeyoch/ y inych wyftęmpnych y
- 18: wyftęmpnych: Ony teź o ktorych pan
- 19: Kryftus w Ewányeliey v S. Máthu=
- 20: fía fpomina:(*marg*) [Matth. 5.](#)
- : [Deut. 24.](#)
- : [Exo. 21.](#)
- : [Deut. 19.](#) (–) Ktokolwyek opułci żonę
- 21: fwoyę/ nyechay yey da kfýażki álbo
- 22: lift rozvodu: Ono teź flyfelfifcye iż
- 23: powyedano yeft: Oko zá oko/ ząb zá

ząb:

strona: 14

Dworzá. z Mnichem.

- 1: ząb: y inych wyele. Ty teź fámym
- 2: żydom zwirzchownye sluzýły: A my
- 3: krzełciánye nye yeftelmy ná nye po

- 4: winni/ co łye z Ewanyeliey á náuki
- 5: Kryftułowey okázuye:(*marg*) Ioan. 8. (-) gdy cudzołoż=
- 6: nicę mimo przykazánye zakonne od
- 7: kámyenowányá wybáwił: gdy rozwo
- 8: dow wzakonye dopuścconych/ zábrow= (*marg*) Mat. 5. 9.
- : Matth. 5. (-)
- 9: nił: gdy zákazał złem źle oddáwác/ á
- 10: nyeprzyyaćyele kazał miłowác. A w=
- 11: łłákoż nyeták to mamy rozumyeć/ já
- 12: koby ono przykazányá łádowne złe á
- 13: nam nyepożyteczne były: Ale iż wyęt
- 14: łłey dołkonáłołci po nas chce pan Kry
- 15: łtus. Abowyem zakon nic ku dołko=
- 16: náłołci nye przywodził/ powyáda Pá
- 17: weł śwyęty.(*marg*) Hebr. 7. (-) A ták y co żydom by=
- 18: ło dopuśccono/ nam yełt zákazano/
- 19: yáko łye to znáczy z onych łłow páń= (*marg*) Matth. 19. (-)
- 20: łkich: Abowyem Moizełz dla twár=
- 21: dołci łercá wáłłego dopułcił wam o=
- 22: pułłczác żony wáłłe. Y karányá wy=
- 23: łtępných łrołłłłe łą v nas krzełciyá=

now/

strona: 14v

Rozmowa wtora

- 1: now/ niźli v żydow były D. Yáko
- 2: to?(*marg*) Srołłłłe
- : karánye
- : wnowim
- : niźli włtá
- : rym zako

- 1: nye. (-) M. Tymci fyto podobno dzi=
- 3: wno widzi/ iz smyerć maż za na=
- 4: wyętfła á nařrořřřfła kaźń: y tak pořpo
- 5: lićye ludźye za to máyą. Ale bog y
- 6: mále wyřtempy smyerćyą karał/ o
- 7: czym y Origenes piřfe: Yáko řyny
- 8: Aaronowe Nádáb y Abiyu/ iz cu=
- 9: dzym ognym kádźili:(*marg*) [Orig. i 14](#)
- 10: ca. [Leuit.](#)
- 11: [Leuit. 10.](#)
- 12: [2. Reg. 6.](#)
- 13: [1. Par. 13.](#)
- 14: [Num. 15.](#) (-) Ozeř/ iz fyto
- 15: był dotknął řkrzynye bożey/ nye z zu=
- 16: chwálřtwá/ ále chcąc yą zádźyerzeć:
- 17: Onego teź zábić kazał/ ktory w řobotę
- 18: drwá ku potrzebye řwey zbyerał.
- 19: Tákże y onego/ ktory był řkrył trocheř (*marg*) [Iof. 7.](#) (-)
- 20: złotá nád zákazánye Yozuálá hetmá
- 21: ná: ktore nikomu ku poźytkowi przyřć
- 22: nye myáło. D. A ktoraź może
- 23: być wyętfła kaźń nád smyerć? M.
- 24: Yeřt nye yedná/ co y pogáni ználi/
- 25: ktorzy co wyętfle wyřtempki czem
- 26: innym niźli smyerćyą karáli: yáko
- 27: wyeczną nyewolą/ álbo ná tci. V
- 28: nas krzeřciyanow yeřt klątwař/ yá=(*marg*) [Kłątwař \(-\)](#)

kom y

- 1: kom y wczorá dotknął/ dáleko czyłł=
- 2: ffa y frofífá kaźń/ niżli śmyerć. Abo=
- 3: wyem fye dułfe/ ktora zacnyeyfá yełt
- 4: niż czyáło/ dotyka/ á od prawdziwego
- 5: żywotá/ to yełt páná Yezu Kryftá cz=
- 6: łowyeká odłącza: ktora yáko łobye
- 7: ftárzy á práwi dobrzy krzełciyánye
- 8: ważyli/ nye tylko w ftórych dzyeyoch
- 9: czytamy/ ále y fámí ponyekąd pá=
- 10: myętamy: Dziś/ nyefłoćye/ w ś=
- 11: myech yą łobye ludzye obracáya: A
- 12: fínadź my duchowni fámí do tego
- 13: przyczynę dawamy. Ale bęđzye in=
- 14: dzye myeyłce o tym fłyrzey mowić.
- 15: Tąć kaźnyą Páweł śwyęty karał Ko (*marg*) 1. Cor. 5. (-)
- 16: ryntczyká onego/ ktory był mácoche
- 17: fwoyę poyął: Tákze Hymeneufá y
- 18: Alexándrá/ ktorzy byli od wyáry od= (*marg*) 1. Tim. 5. (-)
- 19: ftaępili y bluźnili. Tą teź łam pan
- 20: Kryftus miłtrz náłz kazał kárác/ kto=
- 21: by kołcyoła neyfluchał. D. Tym
- 22: obyczáyem tedy czyłłfłfy náłz krzełci=
- 23: yáńłki zakon/ niżli żydowłki. A cze=

m

muż

strona: mv

Rozmowa wtora

- 1: muž ij zowye pímo zakonem łáłki á
- 2: wolnołci? (*marg*) Ioan. 1.
- : Rom. 6.
- : Iac. 1.

- ⌘ Matth. 11 (-) álbo czemu Pan íam po=
- 3: wyáda/ íz yárzmo yego lubyeżne
- 4: yeft/ á brzemyę yego lekkye? M.
- 5: Nyeprzetoć zakon krzełciyáńki ná= (marg) Wolno=
- ⌘ ść krze=
- ⌘ łciyáń=
- ⌘ łka. (-)
- 6: zwan yeft zakonem wolnołci/ ízeby
- 7: wolno býło krzełciyáńinowi czynić
- 8: co chce: Toć yeft wolnołć ćyełstna/ od
- 9: ktorey nas Páweł S. odwodzi ták pi=
- 10: Íłąc do Gálátow: Abowyem wyłcye (marg) Gal. 5. (-)
- 11: bráćya ku wolnołci wezwáni/ yedno
- 12: tey wolnołci nye obrácyćye ku do=
- 13: worze ćyałá/ Ale przez miłość ducho=
- 14: wną fluzćye łoby yeden drugyemu.
- 15: Także y Pyotr śwýty/ Yákoby wol= (marg) 1. Pet. 2. (-)
- 16: ni/ á nye máyąc wolnołć myálto za=
- 17: łlony złołci/ ále yáko łludzy boży. Y
- 18: owłłem każe nam Páweł:(marg) Rom. 6. (-) Yákołcye
- 19: wydawali członki wálle ku fluzbye
- 20: nyeczyłtołci y nyepráwołci ná nye=
- 21: práwołć/ ták teraz wydawayćye cz=
- 22: łonki wálle ku fluzbye łpráwyedli=
- 23: wołci ná pośwyęceny. Ale yeft za=

kon

strona: m2

Dworzák. z Mnichem

- 1: kon wolnołci/ ízełmy przezeń wyzwo (marg) Zakon

⌘ wolno=

1: fci. (-)

2: leni od grzechu/ yáko sam pan Kry=

3: ftus v swyętego Yaná powyedźyá/(*marg*) Ioan. 8.

4: Rom. 6. (-) á

5: pośwyadífa tego Páweł S. do Rzy=

6: myánow píffac ná myeyfcu námye

7: nyonym. Wyzwoleni od grzechu/ ftá=

8: lífcye fye nyewolniki fpráwyedliwo=

9: fci. Toż yeft zakon wolnohci/ iż krze=

10: fciyáńfki człowyek nye z przymuffe=

11: nya/ ále dobrowolnye á z miłofci we=

12: dle przykazánya bożego fye fpráwu=

13: ye á fpráwowác ma.(*marg*) Zakon

14: łáfki. (-) Z tądze teź yeft

15: zakon łáfki/ iż przezeń odpuffczoná

16: nam yeft od bogá merźyączká/ á lá=

17: fká przywroconá: ktora w nas/ álbo

18: iż włafnyey rzekę/ przez ktorą á z kto=

19: rą my przykazánye boże pełnimy/ y

20: przyyemnymi fye bogu ftawamy/ y

21: dobre vczynki á fpráwy náffe: A ye=

22: lokroć nam fye przygodźi Bogá roz=

23: gnyewác yákimifzkolwyek nacýęffífy

24: mi á naľproftnyeyffymi grzechy/ fko=

25: ro fye knyemu przywroćimy/ á wy=

m ij

ftęmpu

strona: m2v

Rozmáwá wtora

1: ftęmpu fwego záłuyemy/ záś nas w=

2: łáfkę przyymuye. A w tym yeft lá=

- 3: káwłfy zakon nowy niżli stary. Bo w
- 4: nowym tak łącznego odpuszczenia wi
- 5: ny y káźni nyebyło/ yako w tym yeft.
- 6: Ale im káwłfy yeft przeciw tym/ (marg) frogość
- : zakonu
- : krzeſci=
- : iánkye
- : go. (-)
- 7: ktorzy ſye po wyftempye ſwym vzna
- 8: wáyą/ á do Bogá vcyekáyą/ tym froſſ
- 9: ſſey karze tych/ ktorzy tak obfitey ká=
- 10: ſki bożey źle vzywáyą/ álbo yą gár=
- 11: dzą/ yako ſwyety Páweł ſwyádłfy do
- 12: żydow tak piſſąc: (marg) Hebr. 10. (-) Kto zakon Moize=
- 13: ſſow przetapi/ bez włſego miłofyer=
- 14: dźya zá ſwyádectwem dwu álbo
- 15: trzech vmrzeć muſi. Coż mnima=
- 16: cye/ yeſli nye dáleko cyęłłłł káźń zá=
- 17: ſłuży ten/ ktory Syná Bożego zdep=
- 18: ce/ á krew teſtámentu/ ktorą yeft o=
- 19: ſwyęcon/ będźye myał zá plugawą/
- 20: á duchowi káſki lekkość wyrządźi?
- 21: To tu yálnye małz froſłłſe karánye no
- 22: wego zakonu niżli ſtárego: Czego y
- 23: wyłłłſey wtymże liſcye tenże Páweł

dotyka.

strona: m3

Dworz. z Mnichem

1: dotyka.(marg) Hebr. 2. (-) A tak y takowe przykazánye

2: zakonu ſtárego około káźni wyftemp=

- 3: nych/ y ine łądowne nye łą łąkázone
- 4: od páná Kryftufá/ ále popráwyone.
- 5: Acz y ty nyeco duchownye známe=
- 6: nuyą/ co my krzełciyáni powinnif=
- 7: my duchownye wypełnyć/ gdyż za=
- 8: kon duchowny yeft. (*marg*) Rom. 7. (-) Ale co łye zwirz=
- 9: chownego vzywánya tákowego przy=
- 10: kazánya łądownego dotycze/ ná to=
- 11: łąmy nye obowyzáni. Z dobrej wo=
- 12: ley zebránya ludzi krzełciyáńfkich
- 13: mogą ich náłładować/ yelo łoby ro=
- 14: zumyeyą być pożyteczne. Abowym
- 15: wyará náłłá nye niłfczy áni zákázu=
- 16: ye łpołobow/ porzákow/ y łpraw ł=
- 17: wyeckich/ ktore łprawye krzełciyáń=
- 18: łkyey nye łą zgoła przeciwne. D.
- 19: Tom yuż o troyákim przykazányu
- 20: zakonnym wyrozumjáł/ czemu nam
- 21: pożyteczne/ á yáko łye ktorego dzyer=
- 22: żeć mamy: Coż rzeczełz o dzyeyoch (*marg*) Hiftoryy
- ⋮ łtáreğ za=
- ⋮ konu vzy
- ⋮ wánye. (-)
- 23: á łprawách ludzkich złych y dobrych/

m iij

kto=

strona: m3v

Rozmowá wtora.

- 1: ktore łą w zakonye opifáne? kczemu
- 2: nam pożyteczne? M. A co inego
- 3: yedno co Páweł łwyety Korynthom (*marg*) 1. Cor. 10 (-)

- 4: piŕŕe? Iż to wŕŕyŕtko nápiŕano dla
- 5: náŕŕey kárnoŕci/ to yeŕt/ dla przykŕá=
- 6: du ku náŕŕádowanyu dobrego/ á wy=
- 7: ŕtrzegányu złego. A to z pyelgrzymo=
- 8: wányá Abráámowego/ y ofyárowá=
- 9: nya Yzááká Syná/ poŕŕuŕŕeńŕtwa y (*marg*) [Gen. 12. 22](#) (-)
- 10: miŕoŕci przećiw bogu ŕye náuczymy:
- 11: Z vpádu Sáŕlomonowego/ ábyŕmy (*marg*) [3. Reg. 11.](#) (-)
- 12: ŕye nye vprzeŕpyeczáli ná rozum
- 13: ŕwoy: Z Dawidowej pokuty/ áby= (*marg*) [2. Reg. 12.](#) (-)
- 14: ŕmy po grzechu nye roŕpaczáliw mi=
- 15: ŕoŕyerdżyu Bożym. Tymże obyczá=
- 16: yem z inych hiŕtoryy. D. Coż
- 17: zá przykŕád możemy wzyáć z onych
- 18: bliżnyáŕ Rebekki żony Izáákowej?
- 19: ktore ŕye w żywoćye mátki koŕátá=(*marg*) [Gen. 25.](#) (-)
- 20: ŕy/ á rodząc ŕye yedno drugye zá nogę
- 21: dżyerzáŕo? (*marg*) [Gen. 16.](#) (-) Albo z onego iż Sará A=
- 22: bráámowi małżonkowi ŕwemu A=
- 23: gár nyewolnicę ku małżeńŕkyey ŕprá

wye

strona: m4

Dworz. z Mnichem

- 1: wye dáŕá? á potym yá z dzyećyę=
- 2: ćyem wyrzućilá? M. Aczby ŕye y
- 3: tu przykŕády wzyáć mogŕy: Ale to
- 4: teraz opuŕŕczę: Ono tylko powyem
- 5: co piŕŕe Páweŕ ŕwyęty do Gálátow: (*marg*) [Gal. 4.](#) (-)
- 6: Iż to pod przykryćim yeŕt powye=
- 7: dżyano. Acz ták ŕye dżyáŕo yáko yeŕt

8: nápisano/ yednák nyeco inego zná=

9: myenowało: Yáko y śwyęty Páweł

10: támże/ y do Rzymyánow/ y do Ko= (*marg*) Rom. 9.

: 1. Cor. 10 (-)

11: rynthow w pirwífym/ y ná inych

12: meyfách wykłáda: A ten wykład

13: duchowny wyełkye táyemnice wyá=

14: ry nálfey/ y známyenite obyetnice bo

15: że w łobye zámyka. O czym teraz fły

16: rzey mowić czáfu nyemálfz. Dofyc

17: ná tym/ iż y ty y wífyfkye ine dzye=

18: ye álbo fpráwy/ y przygody/ y wífyf=

19: kye yákmirz przykazánya duchowny

20: wykład máyą/ ktorego my fye dzyer=

21: żeć mamy. A ná konyec ták mamy (*marg*) Troiákie

: pímo fta

: rego za=

: konu. (-)

22: rozumyeć o wífyfkyem pímye fta=

23: rego zakonu/ iż troyákye yeft/ yáko y

Augu=

strona: m4v

Rozmowa wtora

1: Auguřtyn fwyęty píffe/ y lámá rzecz

2: pokázuye. (*marg*) Aug. de af

: fum. Ma. (-) Nyektore żadnego inego

3: wykłádu nye potrzebuye/ áni ma/

4: yedno yáko fłowá brzmyą/ yáko ono:

5: Słuchay Ifráelu/ Pan Bog wálfz ye= (*marg*) Deut. 6.

: Tob. 12. (-)

- 6: den bog yeft: Albo. Dobra yeft mo=
 7: dlitwá z poftem. y yáľmuźną. Dru=
 8: gye ták fye teź rozumye yáko fľowá
 9: brzmyą/ ále nád to ma iny wykľad
 10: duchowny: Yáko ono: Iź Noe fámo= (marg) Gen. 7. (-)
 11: oľm w ľkrzyni áľbo korabyu záchowaľ
 12: ľye od potopu: Albo iź źydowye z o=
 13: poki wodę pili.(marg) Num. 20. (-) Oboye to y ták fye ro=
 14: zumye yáko Moizeľz nápiľaľ/ iź ľye to
 15: widomye táko dźyáľo/ y ták yáko
 16: Pyotr y Páweľ duchownye wykľá= (marg) 1. Pet. 3.
 : 1. Cor. 10. (-)
 17: dáya. Nyektore nyemoźe wedle fľow
 18: być rozumyano/ ále tylko duchow=
 19: nym obyczáyem: Yáko ono.(marg) Gen. 3. (-) Vľy=
 20: ľľeli/ rozumyey Adam z Yewa/ gľos
 21: páná Bogá chodźącego w ráyu: Al=
 22: bo: Iź Ezáiyalź widźyaľ páná Bogá
 23: śyedźącego ná ľtoľku wyľokim y po=(marg) Eľa. 6. (-)

dnyeľyonym

strona: n

Dworz. z Mnichem

- 1: dnyeľyonym. Toć fye oboye ták pro=
 2: ľto rozumyeć nye moźe/ ponyewaź (marg) Ioan. 4.
 : Lu. 24.
 : 2. Para. 6 (-)
 3: bog duch yeft/ ktory ćyáľá nye ma/ á
 4: źadne myeyľe go nye ogarnya. A
 5: ták maľz ná krotce/ yáko piľmá ľtare=
 6: go zakonu rozumyeć mamy/ á yáko=

- 7: łmy tento zakon dźyerzeń powinni.
- 8: Rzekłbyś/ Iżefmy zgoła nań nye ob=
- 9: wyżáni. Abowyem piłfe Páweł S.
- 10: do Rzymyánow:(*marg*) Yáko krz
- : efciyánye
- : wolni od
- : zakonu.
- : Rom. 3. (-) Co kolwyek zakon
- 11: mowi/ tym mowi ktorzy łą pod za=
- 12: konem. A to tu nye wymuye tá=
- 13: kye álbo owákye przykazánya/ ále o
- 14: wśfytkich wobyec powyeda/ iż tych
- 15: tylko obowyżuyą/ ktorzy łą pod za=
- 16: konem/ to yeft/ żydy á nye krzełciyá=
- 17: ny. A iż krzełciyánye nye łą pod za=
- 18: konem/ tenże Páweł niżey śwyád=
- 19: łfy/ ták piłfąc: Abowyem nye yešte= (*marg*) Ro. 6. (-)
- 20: łcye pod zakonem/ ále pod łáfką. Ná
- 21: to ták odpowyem. Przodkyem: Acz
- 22: ono/ Cokolwyek zakon mowi. rć. nye
- 23: o Moizełfowym tylko/ ále o wśfelá=

n

kim

strona: nv

Rozmowa wtora

- 1: kim zakonye/ á ták y o przyrodzonym
- 2: z ktorego obyczáyne przykazánya/
- 3: wśfytkye ludźye obowyżuyące/ po=
- 4: chodzą/ mogło by być rozumyano: A
- 5: owo drugye/ iż krzełciyánye nye łą
- 6: pod zakonem/ włáftnye o żydow= (*marg*) Gal. 5. (-)

- 7: łkim/ to yeft/ obrzędnym telko á łą=
 8: downym przykazányu/ yáko y ono:
 9: Stálifcye łye proznymi od Kryftuła
 10: wy/ ktorzy w zakonye chceýe być v=
 11: łpráwyedliwyeni. Ale yednák y o
 12: obyczáynym przikazányu dobrze mo
 13: że być rozumyano/ iżefmy pod nim
 14: nye yeft/ ále pod łáfka: Ale to tylko
 15: ku tym Páweł S. mowi/ ktorzy łye
 16: duchem łpráwuyą/ yáko łye łam wy
 17: kłáda do Gálátow ták piłfąc: Yefli (*marg*) Gal. 5. (-)
 18: łye duchem łpráwuyeye/ nye yeft=
 19: łcye pod zakonem. Co teź indźye yá=
 20: łnyey wykłáda: Zakon nye yeft vftá= (*marg*) 1. Tim. 1. (-)
 21: wyon łpráwyedliwemu/ ále nyefprá=
 22: wyedliwym á nyepořlufńnym/ bez=
 23: boźnym á grzeřńnym/ złořciwym y

zmá=

strona: n2

Dworzá. z Mnichem.

- 1: zmázánym řc. Abowyem tákye za=
 2: kon od złořci á wypełnyánya łwey
 3: woley powcyąga. A yednák to iż łye
 4: ponyekąd ponyewoley dźyeye/ bogu
 5: przyyemno nye bywa. Ale łpráwy=
 6: dliwi á ktorzy łye duchem łpráwu=
 7: yą/ nye z boyáźni álbo z przymuffe=
 8: nya zakonu/ ále z dobrej woley á mi=
 9: łořci/ wřlyřtko to czynią co zakon
 10: przykázuye.(*marg*) 2. Cor. 3. (-) Przewo teź piłfe Páweł

- 11: fwyęty: Gdźye duch Páńfki tám wol
- 12: noć. A tę fpráwyedliwoć y ducha te=
- 13: go nyemamy z zakonu/ ále z łáfki
- 14: bozey przez wyárę w páná Kryftuáf/
- 15: yáko tenze Páweł fwyęty śwyádífy (*marg*) Gal. 3. (-)
- 16: y tfirdźi. Tác łáfka fpráwuye w nas
- 17: miłość ku bogu y ku bliźnyemu/ kto=
- 18: ra yeft/ konyec przykazánya/ á peł=(*marg*) 1. Tim. 1. (-)
- 19: noć/ álbo wypełnyenye zakonu. Z
- 20: tąd fye okázuye w ktory fpořob Bog (*marg*) Rom. 12. (-)
- 21: ftáry zakon dał/ á ktorym obyczáyem
- 22: my fye go dźyerzeć/ á wedle nyego
- 23: fpráwować fye mamy/ tám w obyczá=

n ij

yách

strona: n2v

Rozmowa wtora

- 1: yách zwirzchownych/ yáko teź w fprá=
- 2: wách y obrzędźyech duchownych. A
- 3: gdyź tákyeź yeft flowo boże/ yáko E=
- 4: wányelia álbo zakon nářz krzeřciyáń=
- 5: fki/ nye w mnyeyřfey cenye y wadze
- 6: my krzeřciyánye myeć ij mamy/ ni=
- 7: źli Ewányeliyą: Yedno nye knyemu
- 8: Ewányeliyą řtofuyąc/ ále on ku E=
- 9: wányeliey/ á przez Ewányeliyą ij
- 10: wykłádáyąc. Bo y do dźifyednyá tr= (*marg*) 1. Cor. 3. (-)
- 11: wa zařloná w czytányu ftárego zako=
- 12: nu/ yáko śwyádífy S. Páweł/ ktora
- 13: przez Kryftuáf y flowo yego álbo E=
- 14: wáneyliyą zniřczoná bywa. Abo=

- 15: wyem y dziś trudne á nye podobne
- 16: práwe wyrozumyenyé ftárego zako=
- 17: nu okrom nowego/ álbo Kryftufove=
- 18: go. Ale dálekořmy fye od rzeczy zá=
- 19: byeżeli. D. Y řam to baczę. Ale
- 20: radem tego řluchał. Bo yednář do=
- 21: brze to wyedźyć/ á wedle mego zdá=
- 22: nya/ potrzebno ktemu/ cořmy przed
- 23: fye wźyęli/ yeřli á yáko mamy ftáre=

go za=

strona: n3

Dworz. z Mnichem

- 1: go zakonu wźywać. Przetomći nye
- 2: chćywał rzeczy przerwać: Y owřem
- 3: řamem to wtoczył/ gdyř ftárego za=
- 4: konu zmyenkę vczynił/ wywodząc /iż
- 5: o nim á nye o nowym fye rozumye=
- 6: yą řlowá ony Zbáwićyelá nářego:
- 7: Bádayćye fye w piřmye: Tákże y o=
- 8: ny: Za nye dla tego błądźićye/ iż pi=
- 9: řmá nye vmyećye? M. Ták yeřt:
- 10: Ale iż fye ku rzeczy nářey przywro=
- 11: cę. W ftárym zakonye řluffnyey by=
- 12: řmy fye piřmá dźyerżec myeli. Abo=
- 13: wyem on wřřyřtek ná piřmye podan
- 14: yeřt/ á nápiřano w nim: Przekłety
- 15: yeřt/ ktory nye trwa w powyeřcyach (*marg*) [Deut. 27.](#)
- ¶ [Gal. 3.](#) (–)
- 16: tego zakonu/ álbo yáko v Páwłá S.
- 17: řtoi/ we wřřem co yeřt nápiřano w

- 18: kfyęgach zakonu/ A pan też łam kazał
- 19: łye nam w piłmye bádác. Acz y tám (marg) Ioan. 1. (-)
- 20: łlyłfałeś yuż/ yáko łye łpráwować/ á
- 21: czego łye dzyerżec mamy/ pámyęta=
- 22: yęć ná ono/ co Páweł śwyęty piłfe:(marg) Rom. 7.
- : 1. Cor. 3. (-)

23: Iż zakon duchowny yeft: A iż tcyon=

n iij

ká álbo

strona: n3v

Rozwowa wtora

- 1: ká álbo literá zábiya/ ále duch/ to yeft
- 2: duchowne wyrozumyeny y wypeł=
- 3: nyánye piłmá ożywya/ A iż do dži=
- 4: śyeyłłego dnyá trwa załłoná we tcye
- 5: nyu łtárego zakonu. Ale nowy za=
- 6: kon Kryłtułow nye ná piłmye/ ále
- 7: vłtmye/ á po częłci też ćichą łpráwą/
- 8: yákoś łlyłfał/ yeft nam podan: A
- 9: przeto nye ták piłmá/ yáko vłtnego y
- 10: ćichego zwyczáyneho podánya Apo=
- 11: łtolłkyego/ yáko práwego á łłczyrego
- 12: łłowá Bożego dzyerżec łye mocnye
- 13: mamy. Acz y piłmem gárdzić nye=
- 14: mamy: y owłłem tćic ye yáko prá=
- 15: we á prawdziwe łłowo boże/ duchem
- 16: śwyęty m przez tyże Apołtoły nápi=
- 17: łáne: á w nim vłtáwicznye rozmy=
- 18: łłác/ łłákkę y dobrodzyeyłłtwa boże prze
- 19: ćiw nam rozbirác/ á wołą yego poz=
- 20: náwác/ ták iżebyłłmy yą wedle moż=

21: nołci nálfey z pomocą yego łkutecz=

22: nye pełnili. Ale ftrzegąc tego pilnye/

23: ábyfmy dum nálfych włafnych/ álbo

błędow

strona: n4

Mnichá z Dworzáninem

1: błędow czártowłkich (ktory fye czá= (marg) 2. Cor. 11. (-)

2: fem przemyenya w Anyoła śwyát=

3: łołci) zá flowo boże nye przyymowá

4: li/ wykłádáyąc ye wedle nálfego zdá=

5: nya/ álbo obłędliwych ludzi/ á czár=

6: towłkyego podánya: ktory też páná

7: nálfego ná pułfczy kuffąc/ piłmá ftá=

8: rego zakonu (bo nowego yełfcze nye=

9: było) vżywał/ ále ye złym á fáłłfy=

10: wym rozumyeniem wywracał: Co

11: po džísdzyeń yego fludzy kácerzowye

12: czynya: myáto flowá bożego fwo=

13: ye dumy y wymyfly obłędliwe lu=

14: dzyom podawáyąc. Bo nye wnet to

15: flowo boże/ co kto łoby z piłmá rozu=

16: mye: Nye tákci łacne ku wyrozu=

17: myenyu piłmo śwyęte/ áby ye kázdy

18: myał rozumyeć.(marg) Trudno=

: łc piłmá

: fwyętego

: Nowego

: zakonu. (-) Abowyem opułł=

19: czáyąc ono/ iz yáka kázda náuká y

20: rzemyeflo ma nyektore flowá właf=

21: ne/ nyektorych też poŝpolitych roz=

22: nym á oŝobliwym ŝwym obyczáyem

23: vzywa/ ktorych y wymowcá/ y vczo=

ny/ ále

strona: n4v

Rozmowa wtora

1: ny/ ále w oney náuce álbo rzemyeŝle

2: nyećwiczony człowyek nye wnet ro=

3: zumye/ ták ŝye też y w piŝmye ŝwyę=

4: tym náyduye: Náyduyá ŝye y przy=

5: powyefci/ y mowy/ á ŝtoŝowánya

6: ŝlow nyezwyeczáyne náŝŝym yęzykom

7: y poŝpolitemu vzywányu. To opuŝ=

8: czáyac/ yáko mowyę: Rzeczy ták wy=

9: ŝokye á rozum ludzki przechodzące/

10: ktore ŝye w piŝmye zámýkáyá/ ŝámy

11: z ŝyebye trudne ŝá/ á nye tylko pro=

12: ŝtym ludzyom/ ále y mądrym y v=

13: czonym nye máło pracey zádawá=

14: yá. Yeffczec przez zwyercýádło á pod (*marg*) 1. Cor. 13. (-)

15: przykrycýem widzimy/ yáko mowi

16: ŝwyęty Páweł: pokifmy ná tym ŝ=

17: wyećye. Aż po ŝmyerći w nyebye

18: twarzą w twarz/ álbo oblicznye oglá

19: damy. A piŝe Yan ŝwyęty w Obyá=

20: wyenyu/ Iż widzyał w práwey ręce(*marg*) Apoc. 5. (-)

21: onego/ ktory ŝyedzyał ná ŝtolcu/ to

22: yeŝt Bogá/ kŝyęgi piŝáne we wnątrz y

23: zewnątrz/ záváрте y pyeczętowáne

strona: o

Dworzá. z Mnichem.

- 1: yedmy pyeczci/ ktorych kyg nye
 2: mog nikt otworzy ni n nyebye/
 3: ni ná ziemi/ ni pod yemy: ni
 4: porzc n nye/ chyba Lw z pokole=
 5: nya Yudowego/  brnk/to yet/
 6: páná nfego Yezu Kryt/ yáko am
 7: Yan wykłada. W tychi kłyęgach nye
 8: tylko trego/ le y nowego zakonu
 9: pimo ye zámyka: Co ye z onych
 10: low znáczy: I były we wntrz y ze
 11: wntrz piane. Gye przez wntrz=
 12: ne pianye try ye zakon znmye=
 13: nuye: ktory do końcá zkryty by od
 14: oczu/ to yet/ rozumow ludzkich/ yáko
 15: wydfy o tym Páweł wyty do (*marg*) 2. Cor. 3. (-)
 16: Korynthczykow tk piac: Aż do di=
 17: yeyfego dny trwa t zlon w
 18: czytnyu trego zakonu: com te
 19: wyffey przypomina: Przez zew=
 20: ntrzne/ nowy: ktory cz yet yfnyey
 21: fy/  yákoby przed oczym/ yednák
 22: yet pyecztowny/  nye kdemu
 23: ye da tci álbo rozumyc. A ieby to

o

tk

strona: ov

Rozmow wtora

- 1: tk było/ wydfy Hyeronim wy (= *marg*) Hier. epla.

: ad Pauli=

: num. (-)

- 2: ty w lifcye do Pauliná ták piífąc: W=
 3: ífytko to tcyemy w bofkich kfyęgach/
 4: ífnyec fy y blyfczy z wirzchu/ ále
 5: flodife we wnatrz/ kto chce yadro
 6: yeść/ złom orzech. Otworz/ mowi Da
 7: wid/ oczy moye/ á ya obezrzę dziwy
 8: zakonu twego. Yefli ták zacny pro=
 9: rok wyznawa cyemnośc nyeumyeyę=
 10: tności/ což mnimalz/ yáką nocą nye=
 11: wyádomości my máluczcy/ á ktorzy
 12: yeflcze yákmirz śsyemy/ yeftefmy o=
 13: gárnyeni? A tá zafloná nye telko ná
 14: twarzy Moizeffowey/ ále y ná Ewán=
 15: yeliftach y ná Apoštolech włożoná
 16: yeft: Gdyż zbawicyel tłuścizam pod
 17: podobyeńftwy mowił/ á ośwyadłfá=
 18: yac iż táyemnicá yeft to co powyá=
 19: dał/ ták mowił/ Kto ma wífy ku flu=
 20: chányu/ nyechay flucha. A gđzye w=
 21: ífytko co yeft nápiáno nye bęđzye o=
 22: tworzone od tego/ ktory ma klucz
 23: Dawidow/ ktory gdy otwyera/ nikt

nye zá

strona: o2

Dworz. z Mnichem

- 1: nye záwrze/ gdy záwrze/ nikt nye o=
 2: tworzy/ od żadnego inífego nye bę=
 3: dzye otworzone. Widzifz co tu ten ś=
 4: wyęty á nye tylko w śwyeckich náu=

- 5: kách wyfoce vczony/ ále y w pífmye
- 6: śwyętym dobrze ćwiczony doktor/ o
- 7: pífmye Ewányeliřtów y Apořtów
- 8: píffe? Ale nychaymy teraz dokto=
- 9: row. PiŃe Pyotr śwyęty o liřcyech (*marg*) [2. Pet. 3.](#) (-)
- 10: Páwłá S. temi flowy. W ktorých řá
- 11: rzeczy nyektore trudne ku wyrozu=
- 12: myenyu/ ktore nychuczeni á nychuřtá=
- 13: wiczni nákrzywyáya yáko y ine pi=
- 14: řmá/ ku řwemu wlařtnemu zářrác=
- 15: nyu. Pářz co tu Pyotr śwyęty pi=
- 16: řŃe o trudnořci/ nych tylko liřtów Pá=
- 17: włowych/ ále y inego pířmá. Komuř
- 18: tu wyęcey wyerzyć? Luthrowi zbro=
- 19: dnowi álbo inym yego rowyenni=
- 20: kom/ ktorzy yednář czářem yářná
- 21: prawdá zwyćyęzeni przyznawáya/ iř
- 22: trudne pířmo/ á iř go řami nych do
- 23: końcá wřřędy rozumyeyá/ czyli Apo=

o ij

řtówi

strona: o2v

Rozmáwa wtora

- 1: řtówi pářřkyemu przednyeyřřemu
- 2: ktoremu řy Pan táyemnic řwych (*marg*) [Matth. 17](#)
- 3: [Mar. 9.](#)
- 4: [Matth. 16](#)
- 5: [Ioan. 21.](#) (-)
- 6: zwyerzył/ y klucze kroleřtwá nychybe=
- 7: řkyego mu poruczył/ á pářć álbo rza=
- 8: dźiř owce y báránki řwoye kazał: Ale

- 6: y śwyádkow y dowodow inych ná to
- 7: nye potrzebá.(*marg*) Kacerft=
- : wá/ ze złe
- : go wyro
- : zumyenia
- : álbo wy=
- : kłádu pi=
- : ímá pow
- : ítawáya. (-) Ná oko íye to okázuye
- 8: ze wíflech kácerzow/ ktorzykolwyek w
- 9: krzełciyáńftwye kyedy byli/ Wífycyc
- 10: pífmá czytáli: Ale ye źle rozumyeli/
- 11: A z czytánia nye telko błędow próž=
- 12: ni nyebywáli/ ále y owífem pímmem
- 13: ich podpiráli/ y dziś podpiráya/ com
- 14: íci wczorá ífyrzey pokazał. D. Ale
- 15: o ítárego zakonu pífmie Pyotr ono
- 16: rozumyał/ gđzye ine pífmá ípomi=
- 17: na. M. Wobyec píffe/ ine pífmá/
- 18: nye wyrażáya ítárego/ álbo nowego
- 19: zakonu: A yuż wífyfłtko yákmirz pi=
- 20: ímo nowego zakonu nápiáno było/
- 21: kyedy to śwyęty Pyotr pífał máło
- 22: przed śmyercýa íwoya/ yáko íam í= (*marg*) 3. Pet. 1. (-)
- 23: wyádfly. A ták o oboygu rozumye/

co íye

strona: 03

Dworz. z Mnichem

- 1: Co íye z tąđ okázuye: Iż wyele ká=
- 2: cerzow nye z ítárego zakonu/ ále z no=

- 3: wego/ á mimo listy Páwła śwyęte=
 4: go/ błędow fwych doworę y podpore
 5: bráli/ nákrzywyć ye ku fwemu zá=
 6: trácenyu: A iżebyś o tym nye wą=
 7: pił: Ano Paulus Sámofátenus y
 8: Photinus flawni kácerzowye z onych
 9: ślow Kryřtuřowych/ ktore Yan S. w (*marg*) Ioan. 17. (-)
 10: Ewányeliey fwey nápiřał: A to yeřt
 11: řywot wyeczny/ áby poználi ćyebye
 12: íamego práwego Bogá/ á Yezu Kry=
 13: řtá/ ktoregos zellał: błąd řwoy bráli:
 14: Myenyąc iż pan Kryřtus nye yeřt pra
 15: wym bogyem: Z tąđzey Sabellius/
 16: ktory řfirdził/ iż w bořtwye nyemářz
 17: trzech ořob/ ále yedná tylko/ máyąca
 18: troye imyoná. A ono teř z teyże E=
 19: wányeliey řobye ku pomocy brał: Ya (*marg*) Ioan. 10. (-)
 20: á oćyec yednořmy. Cerdo teř/ od kto=
 21: rego nářwáni Cerdoniani/ nye řtá=
 22: rym zakonem/ ktory zárzucal/ ále E=
 23: wányeliey piřmem błędow řwoich

o iij

bronil/

strona: o3v

Rozmowa wtora

- 1: bronil/ powyádáyac/ iż dwa řa bogo=
 2: wye řobye przeciwni: Yeden zły/ ál= (*marg*) 1. Ioan. 5. (-)
 3: bo řrogi á okrutny/ ktory ten řwyát
 4: we złořci pořožony/ yáko Yan S. pi=
 5: řře/ řtworzył/ á řtáry zakon řydom dał:
 6: ktorego pan Kryřtus zwał křyąże= (*marg*) Ioan. 12.

14. 16.

2. Cor. 4. (-)

7: cyem tego swyata/ a Pawel S. bo=

8: gyem tego swyata: Drugi dobry/ la=

9: lkawy/ a milociwy: A to ocyec pa=

10: na nallego/ ktorego wola yest aby nic (marg) Ioan. 6. (-)

11: nyezginelo/ co Synowi dal/ ale kto

12: wen vwyrzy/ aby myal zywot wye=

13: czny. Manichei tez ftary zakon zaru=

14: cali: a Ewanyeliya tylko a pifmem

15: Apoftolkim bledow fwych wyelkich

16: a rozmaitych bronili. Oni tez/ ktorzy

17: dzyerzeli/ iz ludzyc dobrzy a bogu

18: przyyemni/ po zmartwychwtaniu

19: w nyebye yedzac y piyac cyelestnych

20: rokolfy vzywac beda: W ktorym ble=

21: dzye byli Apollinarifte/ y Maho=

22: meth/ napiwly fye go od Sergiulfa

23: mnicha/ Turkom/ Tatarom/ y Sa=

race=

strona: 04

Dworz. z Mnichem

1: racenom swoim ij zotawil: lkad

2: myeli dowore bledu fwego? yedno z

3: ewanyeliey Lukalfa fwyetego/ gdzye (marg) Luc. 14. (-)

4: napifano: Iz blagoslawyony ten/ kto

5: ry bedzye yadl chleb w krolestwie bo=

6: zym. Ktore flowa acz zyd mowil/ ale

7: ich pan Krytus nye strofowal/ y ow=

8: fllem na drugim myeyfcu v tegoz E=

- 9: wányeliſty tę dumę potfirdził/mo=
10: wyąc ku zwolennikom ſwoim.(*marg*) [Luc. 22.](#) (-) A ya
11: wam gotuyę/ yáko mi oćyec moy z=
12: gotował kroleſtwo/ ábyſcye yedli y
13: pili ná ſtole moim w kroleſtwye mo=
14: im. Tá¿e wyele inych błędow ze
15: złego wyrozumyenia piſmá ſwyę=
16: tego/ ták nowego yáko ſtárego zakonu
17: w koſcyele krzeſciyáńſkim powſtáło.
18: O czym y Auguſtyn S. ſwyádſy in
19: Ioan. tract. xviiij. ták piſſąc. Nye z (*marg*) [Aug. in Io](#)
: [.̄. tract. 18.](#) (-)
20: inąd powſtály kácerſtwá y nyektore
21: náuki przewrotne/ ktore ſidlą duſſe/
22: á w głęmbiá rzucáya/ yedno gdy do=
23: bre piſmá nye dobrze rozumyáne by=

wáya/

strona: o4v

Rozmowá wtora.

- 1: wáya/ á to co w nich nye dobrze by=
2: wa rozumyano/ vpornye á ſmyele
3: bywa tfirdzono. A ták nye myey ſo=
4: bye zá to/ I¿eby ká¿dy ſnádnye á do=
5: brze piſmo rozumyeć myał/ á dzyer=
6: zác ſye ſlow yego/ zbłądzić nyemogł.
7: D. Ale wždy vczeni á ſtali dobrze
8: ye rozumyeya. Bo y Pyotr tylko o
9: nyeuczonych á nyeſtálych piſſe/ iz ye
10: nákrzywyáya.(*marg*) Kácerzo=
: wye vcze=

ny y wpi=

lmye bye

gli. (-) M. Yefli przez

11: náukę/ náukę śwyecką/ yáko wymo=

12: wę/ ołtroć gadánya/ to yeft Dialek=

13: tykę á philofophią/ ktora lye częfcyą

14: około przyrodzenya rzeczy ták nye=

15: byefkich yáko żyemfkich/ widomych

16: y nyewidomych/ częfcyą około oby=

17: czáyow y łpraw ludzkich/ á rządze=

18: nya lyebye lámego/ domu/ y rzeczy

19: półpolitey obira/ álbo y byegłóć w

20: pímye śwýetym rozumyefz. Tąć

21: oboyą náuką nádder vczeni byli z=

22: wyerzchu námyenyeni kácerzowye/

23: yákmirz włlyfcty/ co lye z kołcyelnych

hiſtoryy

strona: p

Dworzá. z Mnichem

1: hiſtoryy Eufebiulá/ Sozomená/ So=

2: crátefá/ Theodoritá/ Nicephorá/ Epi=

3: phániulá/ y inych łtárych Greckich y

4: Láćińfkich doktorow okázuye. A ye=

5: dnák pílmá nákrzywyáli ku łwemu

6: y wyela inych ludzi zátráccenyu/ yá=

7: ko y Páweł łwyęty Timotheulłowi

8: píłfe:(*marg*) 1. Tim. 6. (-) Iż nyektorzy obyecuyác álbo

9: okázuyác po łobye rzekomo náukę/ od

10: wyáry odpádli. Y w džífyeyłłych ći

11: kácerzoch nye máło lye tákyey náuki

- 12: okazuye. Y owłlfem głupi á nye v=
 13: czony trudno błąd yáki wymyflić/
 14: álbo wymyflony przez inłfe/ tfirdzić/
 15: á myędzy ludźmi rozśyać może. Yá=
 16: ko y do káżdey wyelkyey złoſci/ wyel
 17: kyego rozumu trzebá. Y czárt ci nye
 18: vtrácił zá grzechem onego ołtrego á
 19: wyfokyego rozumu/ z którym yełt od
 20: bogá łtworzon/ O czym y **Możefz** [!] ś= (marg) **Gen. 3.** (-)
 21: wyádłfy/ piłfęc/ iż wąż (przez ktore=
 22: go czárt łye rozumye) chytrzeyłfy
 23: był nád włfyłtkye źwyerzėtá źyem=

p

łkye:

strona: pv

Rozmowa wtora

- 1: łkye: A zá dośwyadłłfenim ták dłu=
 2: gyego czáfu/ vmyeyętnołcyą potocz=
 3: nych/ przełzłych/ y przyłzłych/ źyem=
 4: łkich y nyebyełkich rzeczy/ włfelką
 5: náukę ludzką przewyłłłfa. W piłmye
 6: teź łwyętym wyelką byegłość ma:
 7: Co łye ponyekąd okazało/ kyedy Sy=
 8: ná Bożego ná pułfczy kułł: Yednák (marg) **Matth. 4.** (-)
 9: piłmá nákrzywał/ á źle ye rozu=
 10: myał/ álbo przywodźił. A byłoź ono
 11: łlowo boże/ co czárt/ y łędowye á na=
 12: rzędowye yego kácerzowye wyłłłłey
 13: námyenyeni po łobyemyeli? Y ow=
 14: łłfem błędy/ łlowu bożemu przeciw=
 15: ne. Yáłny tego dowod: Abowyem

16: pan Kryftus y kołcyoł yego z bogá bę=

17: dać/ á flowá yego fye dźyerząc/ pił=

18: má onego táko przywyedźyonego nye

19: śluchał: Nád to/ Pan czártá zbákał:

20: A kołcyoł też duchem páńfkim śprá=

21: wuyąc fye/ zwoyce ony á kácerze y

22: náukę ich potępił. A gđzyeby oná ná=

23: uká bołka/ álbo flowu bożemu przy=

woita

strona: p2

Dworz. z Mnichem

1: woita byłá/ trwála by byłá nád wo=

2: lą wśfelkyego śtworzenya wedle one=

3: go/ co Gámáriel o náuce páńłkyey (*marg*) [Act. 5.](#) (–)

4: ku przełożonym żydowłkim mowił.

5: Yelli tá śprawá z bogá yełt/ wy fye

6: yey zprzećiwić nye możećye: á we=

7: dle onego piłmá Ezáiyallá proroká:(*marg*) [Efa. 40.](#) (–)

8: Słowo Páńłkye trwa ná wyeki. A

9: przeto yákoźkolwyek vczony/ á w pi=

10: śmye ćwiczony człowyek będźye/ ná

11: yego fye rozumye á wykłáđzye pi=

12: śmá fádźić nye mamy. Bo by też do=

13: brze ye rozumyał/ tedy yednáł zło=

14: ściwye go nákrzywić może/ áby pro=

15: łte ludźye zwyodł/ á łobye łpofołił.

16: Yákoź to częłtokroć kácerzowye czy=

17: nyą. Acz ktoregokolwyek z nich łpy=

18: tałz/ káđdy śmyele przyfyeźe/ iż táł

19: ye wykłáda yáko rozumye/ á nye iná

- 20: cej. D. A czemuż Pyotr tyl=
 21: ko o nyeuczonych á nyeuftáwicznych
 22: piŕŕe/ iż piŕmá nákrzywyáya? M.
 23: Przez nyeuczzone tu nye tych rozu=(*marg*) Nyeumie
 : yętność/
 : nákrzy=
 : wyáyaça
 : piŕmá. (-)

p ij

mye/

strona: p2v

Rozmowa wtora

- 1: mye/ ktorzy nic nye vmyeyá. Tákim
 2: íi trudno piŕmá nákrzywyáć: ále o=
 3: ny/ o ktorzych teź Páweł fwyęty ták (*marg*) 1. Cor. 8. (-)
 4: piŕŕe: A yeŕli kto mnima iżeby co v=
 5: myał/ yeŕŕcze nye poznał yáko ma v=
 6: myeć. Yákoby rzekł/ kto o fwey náuce
 7: wyele dźyerży/ á fádźi ŕye ná ŕwym
 8: rozumye/ ten yeŕŕcze nic nyeumye/
 9: by teź nawyęcey vmyał. Abowyem
 10: Bog od ktorego práwa náuká y ma=
 11: droć/ pyŕŕnym ŕye przećiwi/ yáko ś=
 12: wyádŕŕá S. Pyotr y Yákub/ ále po=
 13: kornym dawa łáŕkę.(*marg*) 1. Pet. 5.
 : Iaco. 4.
 : Matth. 11 (-) A Pan ŕam dźye
 14: kuye Bogu oycu/ iż ŕwe táyemnice
 15: zákrył przęd mądrymi y roŕtropny=
 16: mi/ á obyáwił ye máluczkiem/ to yeŕt/
 17: pokornym: ktorzy choćya ŕá vczeni á

18: mędrffý/ yednák fye ná fwym rozu=

19: mye nye fádzą/ ále ij znyewáláyą ku

20: powolności páná Kryftulá/ yáko po=

21: ffe śwęty Páweł. Toć yeft práwa á (*marg*) 2. Cor. 10 (-)

22: Bogu przyyemna náuká y mądrość:

23: ku ktorey yáko mamy przychodzić v=

czy Pá

strona: p3

Dworz. z Mnichem

1: czy Páweł do Korynthow ták piífąć. (*marg*) 1. Cor. 3. (-)

2: Yefli kto myędzy wámi zda fye fobye

3: mądrym być ná tym śwęćye/ nye=

4: chay fye ftánye głupim/ áby był mą=

5: drym. Coż ty yeft? Izali chce Pá=

6: weł áby kto zgłupyał álbo offálał/ á

7: dárú Bożego rozumu y náuki nyeu=

8: żywał? Nychce tego bog. Y owífem

9: pokazał pan Kryftus/ iż tákowy kaźń

10: frogą zálluży/ ktory poruczonym fun (*marg*) Matth. 15 (-)

11: tem álbo dobrem nye ffáfuye: Ale

12: iżeby o fobye wyele nye dzyerżał/ á

13: ná fwoy fye rozum nye fádził: Ktora

14: dumá pófpolicýe chodzi zá śwęcką

15: náuką y mądrofcyą/ byegłofci w pi=

16: mye teź od nyey nye oddzyeláyąc/ co

17: fye z Páwłá fwyętego znaczy/ gdzye (*marg*) 1. Cor. 8.

: Nyeumie

: yętności

: kácerskiey

: towárzisz

1: nyeuŝtá=

2: wicnoŝć (-)

18: piŝŝe/ iŝ náuká nádyma. A tákyey

19: wyŝokyey dumy/ ktorá tak Pyotr yá=

20: ko Páweŝ nyeumyeyętnoŝcyá zowa/

21: nyeuŝtáwiczoŝć náŝláduye. Abo=

22: wyem gdy kto ná ŝwoy ŝye rozum

23: ŝádzí/ nyeprzeŝtawa ná tym czego ŝye

p iij

pirz=

strona: p3v

Rozmowa wtora

1: pirwey z inąd náuczył/ ále porzućiw

2: ŝy ono/ nowego co wymyŝli/ wczym

3: by rozum ŝwoy okazaŝ. A iŝ ŝye prę=

4: ko wymyŝlu ŝwego imye/ nyerozwa=

5: żywŝy v ŝyebye yeŝli co ma w ŝoby

6: prawdŝye przeciwnego/ gdy co tákye

7: go áŝbo ŝam z ŝyebye/ áŝbo z rozmowy

8: ludzkyey obaczy/ czego obronić nye=

9: moŝe/ y ono porzućiw/ co pirzwey [!] tfir=

10: dŝiŝ/ á co inego wynaydŝye/ áby nye=

11: vmyeyętnoŝć ŝwoyę zákryŝ. Stádcí

12: yeŝt nyeuŝtáwiczoŝć náuki kácer=

13: ŝkyey/ ktora ŝye wczorá w Luthrze y

14: drugich dŝiŝyeyŝyŝych doktorzech kácer

15: ŝkich yáŝnye á dowodnye pokazáŝá.

16: A tak ŝluŝŝnye Pyotr ŝwyęty nyeu=

17: myeyętnoŝć táká/ o yákyey tám ro=

18: zumye/ á yákam [!] ya z Páwŝá S. y z

19: inego piŝmá wyŝoŝyŝ/ z nyeuŝtáwic=

20: nofcyą złącza. A gdyż to ták yeft/ te=

21: dy ná żadnego człowyeká/ by też ná=

22: uczeńśfym á namędrśfym był/ rozu=

23: mye á wykładźye pińmá fádźić fye

nye

strona: p4

Dworz. z Mnichem

1: nye mamy. Toć yeft on prąd z ko= (marg) Ezech. 47. (-)

2: fcyoła płynący/ o którym Ezechiel

3: prorok pińfe/ iż go żaden człowyek

4: przebrnąć nyemogł/ yáko y Hyero=

5: nim fwyęty wykłáda.(marg) Hiero/ in

: cōmenta. (-) D. Tedy y

6: fwyętych doktorow wykłádom wyá=

7: ry dáwać nyemamy? M. O tym

8: fye po tym powye. Teraz to tylko

9: powyem: Iż ná żadnym z goła fá=

10: dźić fye nyemamy.(marg) Ná żad=

: nego cz=

: łowyeká

: wykłá=

: dzye/ fá=

: dźić fye

: nyema=

: my. (-) Abowyem któż=

11: kolwyek/ á yákożkolwyek śwyęty/ v=

12: czony y mądry był álbo yeft/ yednák

13: człowyek yeft álbo był/ á nyeumye=

14: yętności y omylności/ ktora z przyro=

15: dzonego grzechu ná wífyltek rodzaj

16: ludzki przyślzá poddan. Czego mi po

17: śwyadffa Auguſtyn S. do Hyeroni=

18: má ſwyętego ták piſſąc. Ya wyzna=(*marg*) Aug. ad

: Hiero. e=

: pła 19. (-)

19: wam twey miłóci/ iż w łamych kfyę

20: gach piſmá/ ktore yuż zową *Canoni*=

21: *cos* / Itą boyáźnyą y wtciwoſcyą zá=

22: chowácyem ſye náuczył/ iż pewnye

23: wyerzę/ iż żaden z piſárzow onych

kfyąg/

strona: p4v

Rozmowa wtora

1: kfyąg/ piſſąc/ wniczym ſye nye oblą=

2: dźił. A yeſli w onym piſmye nyeco

3: naydę/ coby ſye prawdźye przeciw=

4: nye widzyáło/ nye wátpyę/ iż nic ine=

5: go wtym nye yeſt/ yedno iż álbo z=

6: fáłſowáne ſą kfyęgi/ álbo tłumácz

7: álbo wykłádácz nye doſyágł rozu=

8: mem tego/ co yeſt powyedźyano/ ál=

9: bo iżem ya nye wyrozumyał. Ale

10: ine ták czytam/ iż yákążkolwyek ſ=

11: wyętobliwoſcyą y náuką przechodzą/

12: nye przeto zá prawdę mám/ iż oni

13: táko dźierzeli.(*marg*) Aug. ad

: Vincent.

: Donatift. (-) Wtenże ſpoſob y do

14: Vincentego Donátyfty piſſe. Dam=

15: ci tego kilka przykłádow/ gdźye y wy=

- 16: łokyeego á dołwyadłłłonego rozumu/ á
- 17: ktemu wyelkyey śwyętołliwołci lu= (marg) Wielkich
- : doktoro=
- : w obłęd=
- : liwołci. (-)
- 18: dźye omylili łye ná wykłádźye pił=
- 19: má. Tertullianus przed trzemána=
- 20: łcye łet lat zacny á vczony doktor był/
- 21: y w piłmye byegły/ á dobrze przeciw
- 22: kácerzom piłał: A yednák źle rozu=
- 23: myał piłmo/ gđzyekolwyek zmyenká

o członkoch

strona: q

Dworz. z Mnichem

- 1: o członkoch álbo zmyłłech boźych. A=
- 2: bowim dźyerzał/ iźeby Bog od wye=
- 3: kow ćyáło myał/ yáko człowyeek/ Ták
- 4: źe y o dułły człowyeczey rozumyał/
- 5: iź yełt ćyełłtńa/ Co oboye wyelki
- 6: błąd. Obłądził łye y vczeń yego Cy=
- 7: pryán łwyęty/ wyelkyey náuki y ł=
- 8: wyętołliwołci biłkup/ á ná **konyeć** [!]
- 9: męczennik dla wyáry páńłkyey/ łfir=
- 10: dząc/ iź od kácerzow práwye okrcze=
- 11: ni/ znowu máyą być krzczeni: A pi=
- 12: łmo ktorym tego bronił/ źle wykłá=
- 13: dáyać. Origenes Adámántius pe=
- 14: łen ták łwyecyey náuki/ yáko pił=
- 15: má łwyętego/ tákyyey powagi y zac=
- 16: nołci był po wıłłem krzełciyáńłtwyey/

- 17: iż fye wyelcy á mądrzy ludźye/ nye
- 18: tylko krzelciyánye/ ále y pogáni zdá=
- 19: leká knyemu gárnełi/ á ná yego zdá=
- 20: nyu y wykładźye piśmá/ nye mnyey
- 21: yedno yáko ná prorockim álbo ápo=
- 22: łtołfkim/ rádźi przeřstawáli. Zywoťá
- 23: teź dobrego á ťwyętego z dźyećinńtwá

q

był/

strona: qv

Rozmowá wtora

- 1: był/ ták iż teź dźyećyęcyem yełfcze bę
- 2: dąc/ męczenniczey korony prágnął:
- 3: A łfelć tyłyęcy kłyąg nápiśał/ yáko ś=
- 4: wyádłřą Eufebius/ Epiphanius/ Hie(marg) [Eufeb. ec=](#)
- : [cl. hiřt. li. 6](#)
- : [Epiph. cō](#)
- : [tra hāref.](#)
- : [li. 2. to. 1](#)
- : [Hiero. de](#)
- : [viris illu=](#)
- : [řtrib. \(-\)](#)
- 5: ronymus: A yednák okołó ćyálá z=
- 6: martwy włtányá: czártowego y w=
- 7: łfech potępyonych zbáwyenya: prze=
- 8: chodzenya dułz z ćyálá w ćyáło: á iż
- 9: ony wřlyłtkye rázem z poczętku od
- 10: bogá łtworzone/ dla wyłtěpow łwych/
- 11: ktorych fye w nyebye dopułciły/ ná
- 12: ťwyát bywáyą zełłány/ á wćyálá
- 13: yákoby do wyęzyenya włádzony; oko=

14: ło tych y nyektorych inych rzeczy/ pi=

15: ımá fye dzyerząc/ nye pomálu zblą=

16: dźił. Auguštyná fwyętego náuká y

17: pińáne podźis dzyeń w wyelkyey ce=

18: nye yeft nye tylko v práwycy krzełci=

19: yánow/ ále y v kácerzow: Yednák ná=

20: pińał kłyęgi Retractationum/ to yeft/

21: odwołányá/ gdzye omyłki fwoye ták

22: wnáuce/ yáko w wykłádányu pińmá

23: wypifuye. Y drudzy przedfyę po nim

yełfcze

strona: q2

Dworz. z Mnichem.

1: yełfcze nyeco obaczyli/ czego on prze=

2: źrzał. Są teź lifty/ ktore tenże Au=

3: guštyn z Hyeronimem do fyebye pi=

4: fáli/ ıpiráyąc fye tego około wykłádu

5: pińmá onego Páwłá fwyętego.(*marg*) Gal. 2. (–) A gdy

6: był przyłfedł Cephás do Antyochi=

7: ey/ ıpřećiwilech mu fye w twarz/

8: Abowim było co wnim gánić. A ye=

9: ılı fye ći ludzye ták zacni á vczeni o=

10: myłáli/ což dzyerzyfz o inych/ ktorzy

11: ták ołtrego rozumu/ áni ták ćwiczeni

12: w pińmye nye byli? D. Ták yeft/

13: iż yeden człowyek wfyfłtkyego obá=

14: czyć áni vmyeć nye może. Ale kyedy (*marg*) Ani ná

: wyele lu=

: dźi fádźić

: fie mamy (–)

- 15: fye ich wyele mądrych y vczonych ná
- 16: yednę rzecz/ álbo ná yeden wykład z=
- 17: godzi/ toć yuż nye omylna prawdá
- 18: być muśi. Abowim powyedzyał pan (*marg*) [Matth. 18](#) (–)
- 19: Krytuś/ Gdzye fye dwa álbo trzey z=
- 20: gromádzą w imyę moye/ támem ya
- 21: myędzy nyemi. A gdzye Krytuś/
- 22: tám prawdá. M. Ták yeft/ gdzye
- 23: będą zgromádeni w imyę yego. Ale

q ij

to

strona: q2v

Rozmowa wtora

- 1: to nye po flowyech álbo poštáwy/ á=
- 2: le po skutku poznác. Cić nye w imyę
- 3: Krytuśowe fye zgromadzáyą/ ktorzy
- 4: yednoć á zgodę wfyłtkyego krzełci=
- 5: yáńftwá/ ku ktorey pilnye Krytuś v=
- 6: cznye fwoye nápominał/ á o ktorą (*marg*) [Ioan. 17](#). (–)
- 7: też Bogá oycá vprzemye prośił/ tár=
- 8: gáyą/ á ofobliwe wykłady pífmá y
- 9: dumy łobye wynáyduyą/ o czym y
- 10: Cypryan S. do Corneliuśa papieża (*marg*) [Cypr. de](#)
- 11: [vnit. eccl.](#) (–)
- 12: [de vnitae ecclesiae](#) / fýyroce y dowod=
- 13: nye píśe/ á ya też podobno fýrzey po
- 14: wyem. Nychay ćye gromádá nye
- 15: zówodzi. Tákci wyele ich zbłádzić
- 16: może yáko yeden/ yákoś z przodku
- 17: fłyśiał. Dla tego też bog przez Moi= (*marg*) [Exo. 23](#). (–)
- 18: zefśá ták zydom rofkazał: Nye be=

- 18: dzyeysz náfládował zgráye/ iżebyś źle
 19: czynił/ á ná fádzye nyeprzeftányeysz
 20: ná zdányu wyela ludźi/ iżebyś od pra
 21: wdy odstąpić myał. Nyemálec ze=
 22: bránye zacnych á vczonych biskupow
 23: było w Aphrice z Donatem/ ktorzy

krzeft

strona: q3

Mnichá z Dworzáninem

- 1: krzeft málych dzyatek niśczyli. Nye
 2: mále w Tyrze/ w Antyochiey/ w Me
 3: dyolanye/ w Ariminye/ ktorzy Ariu=
 4: łowo kácerstwo potfirdzáli. Wyelkye
 5: w Ephezye pirwłfy raz/ ktorzy z Di=
 6: ólkorem Alexándryńłkim pátryár=
 7: chá błędną náukę Eutychełá przyy=
 8: mowáli/ y włfyłcy ci imyenyem Kry
 9: łtufowym łye łłczyłi/ á pímo łwyę
 10: te zá łobą myeli: Yednáł nye łlowo
 11: boże ono było/ ále błędy/ ktore kofcył
 12: łółpolity potępił. Y teraz nye łam
 13: yeden Caluinus łobliwym łwym
 14: łbyczáyem pímo o bozym łyete łł=
 15: bo wyecerzy páńłkyey wykłáda: z=
 16: gadzáyą łye łnim (áčz nye we włfyłł
 17: kim) Bullingerus/ Capito/ Carol=
 18: łtadius/ Zwinglius/ Oecolampadi=
 19: us/ á łnadź y Ozyánder/ á czáfem y
 20: Bucerus/ y wyele łnych. Tákze y ł=
 21: kóło łnych ártykułow/ w ktorych łye

22: z Luthrem nyezgadząyą. Luther zá=

23: fyę ma po łoby Melánchtoná/ Cor=

q iij

winá/

strona: q3v

Rozwowa wtora

1: winá/ Brenciułá/ Yonálá/ Vrbaná/

2: Pomeraná/ y wyele inych. Z obu

3: łtron vczeni á w pífmye byedli [!] lu=

4: dźye: Z obu łtron mnołtwo ludźi/

5: myáltá/ y żyemye cále po łoby má=

6: yą. Nyechcę tu tfirdzić/ iż oboi źle á

7: obłędliwye pífmo rozumyeyą álbo

8: wykłádáyą. Ale to nye może być iná

9: cey wedle rozumu/ yedno iż yefli

10: ci dobrze rozumyeyą á wykłádáyą/

11: tedy oni błędzą: á yefli oni dobrze/

12: tedy ci źle. Może być (yákož ták yeft)

13: iż oboi źle: Ale żeby oboi dobrze/ rzecz

14: yeft nyepodobna/ gdyż fyę łoby prze

15: ciwyą. Gdźyeż tu flowo boże bęđzye?

16: Yeden fyę tych wykłádu dźyerży/ dru

17: gi onych. A przedfyę y ten y on/ nye

18: ná pewnym fyę gruncýe fádźi/ ále

19: ná człowyeczym rozumye/ á podá=

20: nye álbo wymył ludzki zá flowo bo=

21: że przyymuye. A mowi prorok:(marg) Hier. 17. (–)

22: Przekłety yeft/ kto w człowyecze du=

23: ffa/ á nádzyeyę łwoyę w cyele álbo

myęfyę

strona: q4

Dworz. z Mnichem

- 1: myeſye pokłáda. Co ſye nye mnye
- 2: o rozumye/ niſli o mocy á obronye
- 3: ludzkyey rozumye. Zadnyć wykłád
- 4: piſmá nye bywa włáfcinnym/ to
- 5: yeſt/ człowyeczym wykłádáním/ yá=
- 6: ko ſwyęty Pyotr ſwyádſfy. D. (marg) 2. Pet. 1. (-)
- 7: Kędyż tego wykłádu piſmá práwego
- 8: á pewnego ſlukác mamy? M. Po= (marg) Iż nyepe
- : wna áni
- : przeſpye=
- : czna rzecz
- : piſmem
- : piſmo wy
- : kłádác (-)
- 9: wyádáyą cí nowi/ iż piſmo ſye lámo
- 10: wykłáda. Bo co ná yednym myey=
- 11: ſcu zákryće nápiſano/ álbo nye do=
- 12: ſtátecznye wyráżono/ ná drugim ſye
- 13: yáſnyey á doſtátecznyey náyduye.
- 14: Nyeco grzeczy: Ale yednák y to nye
- 15: pewna á omylna reguła. Yeſtci pra=
- 16: wdá/ iż yedno piſmo drugyego yáſ=
- 17: nyeyſſe y doſtátecznyeyſſe: Ale teſ
- 18: bywa to/ iż ſye to temu yáſnyeyſſe
- 19: widzi/ drugyemu drugye. Czásem
- 20: teſ nye wyęcey yáſne yedno drugye=
- 21: go. A náyduye ſye teſ/ iż o nyekto=
- 22: rych rzeczach przeciwnie piſmo/ o
- 23: nyektorych yednoſ/ y to nye yáſne:

Gdzyez

strona: q4v

Rozmowa wtora

- 1: Gdzyez tu wykładu sfukac? A chcz=
- 2: ci to na oko pokazę. D. Y owlfem
- 3: za to cye profle. M. A to: Ocyec (*marg*) Ioan. 14. (-)
- 4: wyetfify yest niz ya/ mowi pan Kry=
- 5: ftus v Yaná swyętego. A na drugim
- 6: myeyfcu: Wlfępuyę do oycá mego/ y (*marg*) Ioan. 20. (-)
- 7: do oycá wáflego/ bogá mego/ y bogá
- 8: wáflego. Yestci na drugim myeyfcu:
- 9: Ya á ocyec yestefmy yedno:(*marg*) Ioan. 10.
- : Phil. 2. (-) A v Pá=
- 10: wla S. Ktory (rozumey pan Kry=
- 11: ftus) będąc wpoftáci bozey/ nye myał
- 12: łobye za łupyestwo/ iz yest rowyen
- 13: bogu. Ty pifmá widzą fye być prze=
- 14: ciwne myędzy łobą. Yákoż tu yedno
- 15: drugim wyłozysz? Toli pollednyey=
- 16: ffe dwoye pifrfym? Yáko Ariani á
- 17: Eunomiani czynili/ bronyac błędu
- 18: fwego/ iz Syn Boży Kryftus Yezus
- 19: nye yest prąwym bogyem/ álbo nye
- 20: rowny oycu w boftwye. Czy ono pif=
- 21: wfle pollednim? yáko Alexánder y
- 22: Athánáfius bifikupi Alexándryńfcy
- 23: Ariufowi odpiráyac wykładáli. Na

ktorą=

strona: r

- 1: którąkolwyek łtronę łye vdałz/ łpytam
- 2: łye czemu ták á nye inák? A czemu
- 3: ono tym/ á nye to onym wykłádałz?
- 4: Acz nyebyłoby to/ yedno drugim wy
- 5: kłádác/ ále yedno ku drugyemu ná=
- 6: łyęgác/ gdyż łye widzą być przeciw=
- 7: ne. Yefli powyefz/ To yálnyeyłse niż
- 8: ono/ A mnye łye bęđzye widzyáło/ iż
- 9: nye/ Ale ono yálnyeyłse niż to/ któż
- 10: nas tu rozwáđzi. Yefli ty małz po ło=
- 11: bye Alexándrá y Athánázego/ **mąm** [!]
- 12: ya Ariufá y Eunomiufá: Yefli ty
- 13: tych dwu/ ya onych. Y włłfyłcy łi/ ácz
- 14: vczeni kápłani y biskupi/ ále wđzy
- 15: ludzye byli/ omyłic łye mogli. Yefli
- 16: łye do podobyeńłtwá vcyeczefz/ ktore
- 17: z onych piłem yálnyeyłse/ á ku wy=
- 18: rozumyenyu łácnnyeyłse: Mym zdá=
- 19: nim/ nye bárzo yálne ono: Ya á o=
- 20: łyec yefłefmy yedno: Bo moze łye to
- 21: łnadź rozumyec/ nye o yednołci przy
- 22: rodzenya/ ále woley y miłołci álbo
- 23: zgody łpołeczney/ yáko łye teź ná

r

inym

strona: rv

Rozmowa wtora

- 1: inym myeyłcu w łlowyech páńłkich
- 2: rozumyef/ gđzye prołi oycá zá łwemi (*marg*) Ioan. 17. (–)
- 3: zwolenniki y zá włłfyłtkimi/ ktorzy=
- 4: kolwyek przez nye weń vwyerza/ áby

- 5: byli yedno: Co fye nye może rozu=
 6: myeć o yedności przyrodzenia/ ále
 7: woley y miłości/ á o zgodzycie łpolney:
 8: A przykłáda támże: Yáko y my (to
 9: yefy ty á ya) yeftełmy yedno: Co fo=
 10: bye Arius y Eunomius námyenyne=
 11: ni bárzo ku pomocy bráli/ Myenyąc/
 12: iż to przyrownánye yedności ludzi
 13: myędzy łobą ku oney/ ktora yefł myę
 14: dzy Bogyem oycem á Synem/ yed=
 15: noftáynye muśi być rozumyano. A
 16: ponyewaź yedność oná ludzka/ o kto=
 17: rą tám prośi pan/ nyemoże być ro=
 18: zumyaná yedno o yedności woley/
 19: miłości/ y zgody łpolney/ ktora może
 20: być y myędzy roznym przyrodzeniem
 21: (yáko myędzy Anyołem á człowyne=
 22: kyem) tedy y oná ktora yefł myędzy
 23: Bogyem oycem á Synem także ma

być

strona: r2

Dworz. z Mnichem

- 1: być rozumyaná. Inácey nye byłoby
 2: to dobre przyrownánye/ á nye lepfłe
 3: niż kyedy by kto rzekł/ człowyek z or=
 4: łem łą łobye podobni; Bo orzeł oftry
 5: wzrok ma/ á człowyek oftry rozum.
 6: Y owłłfem yefłcze fye to lepfłe widzi
 7: wedle rozumu. Bo yednák wzrok á
 8: rozum oboye przypadek yefł/ ácz ro=

- 9: zny yeden od drugyego/ wślakże yeft
- 10: myędzy nimi nyeyákye podobyeń=
- 11: ftwo/ ktore myędzy iftnoścyą á przy=
- 12: padkyem (w ktorey myerze yeft wo=
- 13: la/ miłóć á zgodá) być nyemoże/ á po
- 14: gotowyu áni yednoć. Y onóć drugye
- 15: pímo z Páwłá S. ktory będąc w po=
- 16: ftáci bożey. rć. (Acz ye Ariani y Eu=
- 17: nomiani odrzucáli/ myenyąc iż nye
- 18: yeft S. Páwłá líft on do żydow píá=
- 19: ny) mym zdánim nye yáľne. Bo
- 20: mogło by łye ták rozumyeć/ Iż pan
- 21: Kryftus był w poftáci bożey/ to yeft/
- 22: podobny Bogu rozumem á mądro=
- 23: łcyą/ ták yáko to bog ftworzył człowyeká

r ij

ná

strona: r2v

Rozmowa wtora.

- 1: ná kftałt álbo wyobrażenye á ná po=
- 2: dobyeyńftwo łwoye. A yednák czło=
- 3: wyek nye yeft bogyem. Duch S. teź
- 4: w poftáci gołębyey łye vkazał po krz= (marg) Mar. 1.
- 5: Lu. 3. (-)
- 6: łye pánłkim: A yednák gołębyem
- 7: nyebył. Aby teź dobrze oná poftác bo=
- 8: za włáľtnye łye o bołtwye rozumyá=
- 9: łá/ co yednák ony łlowá/ (nyemyał
- 10: łobyte zá łupyefstwo iż yeft rowyen bo=
- 11: gu) ponyekąd podawáya/ tedy by
- 11: łye drugi kácerz yął onych łlow/ kto=

- 12: re wnet potym idą: Ale fye lam zni=
 13: łfczył wzyawłfy poftać nyewolniczą:
 14: y rzekłby/ Iż Kryftus człowyczeń=
 15: łtwo przyymuyąc/ bołtwá pozbył/ ál=
 16: bo iż fye w nim z bołtwá y człowye=
 17: czeńłtwá yedno przyrodzenye/ álbo
 18: iftność zmyełłána łtála: Czego fye po
 19: nyekąd Eutyhiani dzyerzeli. Wi=
 20: dżiłz yáko to nye yálne á nye łacne
 21: pímo: Tákże y drugye/ ktore kołcyoł
 22: zá łobą myał przećiw kácerzom. Yá=
 23: łnyeyłfe fye widzi Ariułowi y Euno=

miu=

strona: r3

Dworzá. z Mnichem.

- 1: miułowi ono/ ktore zá łobą myeli.
 2: Abowyem co może być (powyáda=
 3: yą) yálnyey rzeczono/ yáko to? O=
 4: cyec wyęłłfy yełt niż ya. Nyemoże tá
 5: wyęłłfoć (iż ták rzekę) rozumyaná
 6: być wedle zrołtu. Bo zrołt w cyele: A
 7: bog cyála nyema: A ták mułłz rozu=
 8: myeć wedle iftnoći/ álbo wedle tych
 9: przypadkow/ ktore z iftnoći nye cye=
 10: lełtney pochodzą/ yáko yełt moc/ wła=
 11: dza/ zacnoć/ mądroć/ dobroć. rć. ktore
 12: w bołtwye nye łą ine od iftnoći/ ále
 13: łámá iftnoć. A to tfirdząc/ bołtwo
 14: Synowi Bożemu odeymyefz: co by
 15: fye przyrodzonemi dowody okázáć

- 16: mogło/ by tego potrzebá byłą. Nye
 17: mnyey cí fye yáfné widzi y ono dru=
 18: gye pímo: Włtępuyę do oycá mego/
 19: y do oycá wálfego/ bogá mego/ y bo=
 20: gá wálfego. Z ktorych flow pokázuye
 21: fye/ iż pan Kryftus Apoštołom swo=
 22: im/ to yeft ludzjom fye przyrowna=
 23: wa/ á od bogá fye oddzýela/ zowąc go

r iij

fnimi

strona: r3v

Rozmowa wtora

- 1: fnimi zá rowno/ oycem y bogyem
 2: swym. A ponyeważ my będąc fyn=
 3: mi bożymi/ yednák nye yeftefmy bo=
 4: gi/ temże obyczáyem o pánye Kry=
 5: ftufye kácerz będzýe rozumyał: A
 6: potfirdzi fye onymi flowy/ Bogá me
 7: go y bogá wálfego. Bo bog inego bo=
 8: gá nád łobą nyema/ áni może myeć:
 9: Ponyeważ fye przez to flowo/ Bog/
 10: rzecz nawyfffá/ á od ktorey wfyfkye
 11: ine pochodzą/ záchowane y rządzone
 12: bywáyą/ rozumye. Yefli rzeczeż/ iż
 13: ono/ Ocyec wyętfly yeft niżli ya/ we=
 14: dle człowyeczeństwa pan mowił/ ták
 15: że y ono/ bogá mego y bogá wálfego:
 16: toć yuż będzýe wedle swey woley gá=
 17: dáć/ á nye wedle flow pímmem pímo
 18: wykłádác. Bo nyemáľz tego áni w=
 19: tym/ áni w owym drugim dwoygu

20: piŕmye: A przeciŕw tobye bęđzye ono/

21: iź ŕye Pan Kryřtus zniřfczył pořtác

22: nyewolniczą przyyąwřfy. Widźiřz

23: kczemu ćye przywyedźye tákowy wy

kład

strona: r4

Dworzák. z Mnichem

1: kład piřmá piřmem/ iź álbo okrut=

2: nye błąđzić/ álbo wźdy ku wąpliwo

3: řci przyřć/ á řkąd inąd wykłádu tego

4: piřmá řřukác muřiřz. Weźmiřz przed=

5: řyę yeřfcze ine piřmo: Piřře Páweł (*marg*) [1. Cor. 15.](#) (-)

6: řwyęty do Korynthczykow: Myęřo y

7: kreŕw kroleřtwá boźego otrzymác nye

8: moźe: A pan Kryřtus mowi v Lu= (*marg*) [Lu. 22.](#) (-)

9: kařřá řwyętego/ A ya wam gotuyę

10: myeyřce/ ábyřcye yedli y pili ná řto=

11: le moim w kroleřtwye moim. Kto=

12: reź tu ktorym bęđzyeřz wykłádał?

13: Yeřli piřwiřym wtore/ wnet řtráciřz

14: yeden członek wyáry o zmartwych

15: wřtányu ćyáłá: Yeřli wtorym piřw=

16: řře/ w drugi błąđ nye mnyeyřfy w=

17: pádnyeřz/ iź w kroleřtwye boźym á

18: nyebyeřkim/ yeřć/ pić/ y inych rořko=

19: řfy ćyeleřtnych vźywác bęđzyemy.

20: Mogłoby řye tego wyęcey pokázác/

21: gđzye piřmá piřmem wyłóżyć nye=

22: moźe/ álbo wykłádayąc trudno řye

23: błędu vchronić:(*marg*) [Math. 1.](#) (-) Yáko ono/ co Máthuřz

strona: r4v

Rozmowa wtora

- 1: á Lukafz o rodzáyu páná Kryftufo= (marg) Lu. 3. (-)
- 2: wym nápiáli: Albo co pan zwolen=
- 3: nikom fwym zákazał/ Aby nyemyeli (marg) Ma.th. 10
: Luc. 9. (-)
- 4: złotá/ áni srebrá/ áni pyenyędzy w
- 5: myefzkoch fwych/ áni kálety ná drodze
- 6: áni dwu lukyen/ áni obowya/ áni la=
- 7: íki/ áni chlebá: Albo ono/ gđzye ewán= (marg) Mar. 3.
: Luc. 8.
: Ioan. 7.
: Matth. 1. (-)
- 8: yeliíci zmyenkę czyną o brácyey
- 9: páńfkyey: álbo iż on był pirworod=
- 10: nym v mátki fwey: y wyele inych
- 11: myeyfc trudnych/ ktore drugim píf=
- 12: mem wykładáne być nyemogą. D.
- 13: Yuż to fam baczę/ iż ták yeft. A gdyż
- 14: áni ná ludzkim wykładzye fádzić fye
- 15: nyemamy/ áni ná tym/ ktory zpífmá
- 16: bywá: Z kądze prawdziwy á pewny
- 17: wykład pífmá fwyętego brác mamy?
- 18: M. Z tąd z kąd pímo mamy/ to
- 19: yeft od Bogá/ ktorego nátnyenyim(marg) Wykład
: pífmá pr=
: awdziwy
: od bogá. (-)
- 20: Ewányeliíci y drudzy Apoftołowye

21: pińáli/ yáko Pyotr śwyęty śwyádłfy.(*marg*) 2. Pet. 1.

¶ Pńal. 108. (-)

22: Tákci Dawid ku Bogu mowi. Day

23: mi rozum ábych vmyał zakon twoy:

A przed

strona: s

Dworz. z Mnichem

1: A przed tym: Otworz oczy moye/ á

2: yá obeźrę dźiwy zakonu twego/ A ná

3: drugim myeyfcu: Błogośławyony/ (*marg*) Pńal. 93. (-)

4: ktorego ty náuczylz Pánye/ á zakon

5: twoy mu obyáwifz.(*marg*) Luc. 24. (-) A Lukafz fwyę=

6: ty pińfe o Apońtolech: Tedy im otwo=

7: rzył/ rozumey pan Kryłtus práwy

8: bog y człowyek/ zmył/ áby rozumye=

9: li pińmá. D. Ale pan Kryłtus

10: dawno do nyebá wftąpil/ á nye mo=

11: wi łnami z nyebá/ áni przez Anyoły

12: nam wolą fwoyę á wykład pińmá o=

13: byáwya. Apońtołowye teź/ od ktory=

14: chełmy myeli poyąc prawdźiwy wy=

15: kład pińmá/ y owłsem j vłtny y teź ci=

16: che á zwyczáyne podánye/ ktorych w

17: pińmye nyemáfz/ o ktorycheś ty wyłł

18: łfey łfyroce o dowodnye powyedał/

19: dawno pomárli. M. Włfytko to

20: prawdá co powyádałz. **Ałe** [!] yednák

21: przedfye bog ludu łwego/ ktory łobye

22: obrał/ nye opułcił. Zydom dał był

23: docześny zakon/ á pińmá fye im dźyer

f

żeć

strona: sv

Rozmowa wtora

- 1: żeć kazał/ A yednák ye w tym dobrze
- 2: opátrzył/ gđzyeby fye co trudnego á
- 3: oboyętnego/ o czymby pińmá nye
- 4: myeli/ álbo z pińmá fye ípráwić nye
- 5: mogli/ przytráfiło/ vkazał im gđzye=
- 6: by tego ífukác myeli.(*marg*) Deut. 17. (-) Abowyem ka=
- 7: zał fye im kápłanow przełożonych
- 8: nád myeyńcem/ ktore by íam obrał/
- 9: dokłádác/ vprzeńpyeczáyac ye/ iż oni
- 10: im myeli prawdę nyeomylną obyá=
- 11: wić/ ktorey fye mocnye dźyerżeć/ á od
- 12: nyey áni w práwo/ áni w lewo vchy=
- 13: lác fye nye myeli: To ktemu przy=
- 14: kłádáyac/ kto by kolwyek z pychu ro=
- 15: íkazánya kápłáńńkyego íluchác nye=
- 16: chćyał/ iż tákowy myał być zábit/ á=
- 17: by wńyftek lud ílyńfác to/ bał fye/ á
- 18: pychem fye nye vnośił. Yefli to w
- 19: ítárym zakonye/ ktory íámym ży=
- 20: dom do czáfu dał/ ták dobrze bog o=
- 21: pátrzył/ pogotowyu w nowym/ kto=
- 22: ry vńtmye podan/ wńfem narodom y
- 23: wńfem wyekom íluzýć myał/ nas w

tym

strona: s2

Dworz. z Mnichem

- 1: tym nye vpońledził. D. Wyęc

- 2: my też krzeſciyánye kápłanow we
- 3: wífem fluchác/ á cokolwyek fye im
- 4: zábázy/ zá flowo boże myeć mamy?
- 5: M. Nye ktemum to pímo teraz
- 6: przywyodł: Ale tylko ábyś rozu=
- 7: myał/ iż bog yáko żydy był opátrzył/
- 8: czego fye dżyerzeń myeli/ gdźye by
- 9: im píma nyestawáło/ álbo też/ gdźye
- 10: by ſpor był o wykładźye píma/ táko
- 11: y nas krzeſciyánow wtey myerze nye
- 12: opuścił. Dawnoć pan Kryftus do
- 13: nyebá wftąpił: Ale wftępując po=(*marg*) *Matth. 28* (-)
- 14: wyedźzał/ Atom ya ſwámi przez w= (*marg*) Iż Bog
- : ſnami ná
- : wyeki. (-)
- 15: ſfyftkye dni/ to yeft/ nye tylko zá Apo
- 16: ſtolńkich czálow/ álbo ſto/ dwye ſcye/
- 17: trzy ſtá lat po tym/ ále ná káždy czás
- 18: áż do ſkończenia ſwyátá. O duchu
- 19: ſwyętym też obyecał/ Ten was náu=(*marg*) *Ioan. 14.* (-)
- 20: czy wſfyftkyey prawdy. A iżebyś ro=
- 21: zumyał/ iż fye tá obyeticá nye tyl=
- 22: ko ná ápoſtoły/ ktorzy dawno pomár
- 23: li/ ále ná wſfyftko krzeſciyáńſtwo

I ij

ſcyagá=

strona: s2v

Rozmowa wtora

- 1: ſcyagáłá/ przyłożył: A będzye ſwá=
- 2: mi ná wyeki myeſzkał. Bogá oycá
- 3: też proſił nye tylko zá ápoſtoły/ ále

- 4: zá wffýftkimi/ ktorzy przez ápoftol=
 5: fkye flowo weń vwyerzą/ áby ye po=
 6: śwycił y vtfirdził w prawdzye. Z
 7: kąd fye okázuye/ iż ty obyetnice y
 8: prośbá páńfka wffemu krzełciyań=
 9: ftwu od początku aż do końca śwytá
 10: fluzą.(*marg*) Komu ty
 : obyetnice
 : fluzýły. (-) A nye ták to mamy rozu=
 11: myeć/ iżeby pewnym ofobam/ tym
 12: álbo owym/ obyetnice páńfkye flu=
 13: żyły. Abowim trudno człowyeкови
 14: poznać/ kto od bogá á duchá śwyete=
 15: go náukę zbáwyenną y wykład pił=
 16: má S. ma/ kto nye ma. Omylna to
 17: rzecz. Sámeo też o łobye śwýádec=
 18: two w tey myerze bárzo nye pewne.
 19: Tfirdziłci o łobye Montanus/ iż du=
 20: chá śwýetego myał/ á mnoftwo lu=
 21: dži ktore by zwyodł tákże o nim ro=
 22: zumyáło: Y owffem iż on był duch
 23: S. ktorego pan Kryftus obyecał/ kto=

ry nye=

strona: s3

Dworz. z Mnichem

- 1: ry nye tylko wykład piłmá/ ále y
 2: wffýftkę prawdę ludzyom obyáwić
 3: myał. A yednák to fáłz á błąd był. O
 4: Symonye czárnokfyeżniku ludzye w (*marg*) Act. 8. (-)
 5: lámárie y też dżyerzeli/ iż on był moc

- 6: álbo sílá Boża/ którą zową wyelką/
 7: o czym śwyádłfy Lukafz S. á nye tyl
 8: ko w Sámáryey/ ále y w Rzymie y
 9: ná inych myeyfcach/ yáko píffe Kli=
 10: munt S. vczeń y namyátek Pyotrá (*marg*) Clem. re=
 : cog. lib. 1. (-)
 11: śwyętego/ A yednák tym nye był/ ále
 12: zwodził ludźye/ á nyemyał czałtki w
 13: tym flowye/ yáko go Pyotr śwyęty
 14: ofądził. Y Menándér tego to Symo= (*marg*) Epip. cõt.
 : hæ. 1. I. t. 2. (-)
 15: ná vczeń o łobye powyedał/ iż był od
 16: bogá dla zbáwyenyá ludźi pošlan/
 17: Acz nye był: Ale mocą Kryšťufową/
 18: wełpołek y z obłędną náuką fwoyą z=
 19: głádzon yełt/ yáko píffe Epipháníus.
 20: Pifał Luther o łobye/ iż nyemáłz te=
 21: go w pífmye/ czego by nye rozumyáł:
 22: A o fwym Philippye Melánchtoneye/
 23: kyedy naprzod był wydał commen=

f iij

tarze

strona: s3v

Rozmowa wtora

- 1: tarze ná líft Páwła S. do Rzymyá=
 2: now/ iż tymże duchem ye pifał/ kto=
 3: rym Páweł líft on nápifał. A yed=
 4: nák y Luther nye záwłfe ftał przy(*marg*) Lut. ĩ pfał (-)
 5: pirwłfym wykłádzye y náuce fwey:
 6: á przy wykłádzye Pfáłterzá píffe o
 7: łobye/ iż nye włfedy go rozumye/ y

- 8: Philip potym kilko/ boday nye kilko=
 9: nafcye rázow onych commentarzow
 10: poprąwyał/ y wyele w nich odmye=
 11: nyał. A duch S. odmyenny nye yeft.
 12: O czym fye fferzey wczorá mowiło.
 13: Aby teź to o kim yáfnymi znáki fye
 14: okazało/ iż ma ducha S. przedfyę by=
 15: fmy fye ná yego wykładźye á powye
 16: fci prześpyecznye fádźić nye myeli.
 17: Abowym o fámym to pánye Kry= (marg) Ioan. 1. (-)
 18: ftuſye nápiſano/ iż duch ſwyęty nań
 19: z ftał/ y zoſtał ná nim/ to yeft/ wftá=
 20: wicznye á bez przeftánku przy nim
 21: trwał. Z inſfymi ludźmi nye záfwe
 22: przebywa: Ale yáko pan Kryftus mo
 23: wił/(marg) Ioan. 3. (-) gđzye chce dycha/ á nye wyemy

z kąd

strona: s4

Dworz. z Mnichem

- 1: z kąd przychodzi/ álbo do kąd idźye.
 2: Ná czás przychodzi/ná czás odchodzi:
 3: Co fye wyfífſey w onych zacnych/ v=
 4: czonych/y fwyętych ludźyach Cypry=
 5: anye/ Auguſtynye/ Hyeronimye/ kto
 6: rych rozumy/ wftá/ y pálce yáwnye
 7: duch S. fprawował/ dowodnye oka=
 8: záło. Bo o Tertuliany á Oryge=
 9: nefye/ w ktorych wđdy kácerſkye błę=
 10: dy fye náyduya/ ták vprzemye tego
 11: tfirdźić nye ſmyem. Acz/ gdy ták

- 12: wyele dobrego vczyli y pifáli/ podo=
 13: byeyńftwo iż nye bez łálki duchá śwyę
 14: tego to czynili/ ponyeważ od bogá fá=
 15: mego mądrość y wśyfłtko dobre:(*marg*) [Iacob. I.](#) (-) kto=
 16: ry nye tylko przez wybráne á śwyęte
 17: fędy fwoye/ ále y przez Ietrá pogá= (*marg*) [Exo. 18.](#)

: [Nū. 22. 23.](#)

: [2. Pet. 2.](#)

: [Ioan. 11.](#) (-)

- 18: niná/ Báláámá łákomego/ oflicę ye=
 19: go nyemą/ Káiphállá bezduśńnego y
 20: nyepobożnego prawdę y wolą fwoyę
 21: ludźyom obyáwyáją. A yefli ty tá=
 22: kowe ludźye pod czás opuśfczał duch
 23: fwyęty/ ták iż nye práwye vczyli/ ál=

bo pi=

strona: s4v

Rozmowa wtora

- 1: bo pímo S. wykłádáli/ což o inych
 2: rozumyefz? Przeto też Moizefz ży=(*marg*) [Deut. 13.](#) (-)
 3: dom nápifał: Yefli powítánye w po=
 4: środku ćyebye prorok/ álbo ktoryby o
 5: foby powyedał/ iż fen widzýał/ á o=
 6: powye znák álbo cudo/ ktore fye fpeł=
 7: ni/ y rzeczeć: Poidźmy á náfláduy=
 8: my bogow opcych/ ktorych nye znałz/
 9: á fluzmy im/ nye fluchay flow pro=
 10: roká onego álbo fenniká. Czemu? w=
 11: ífák yefli prorok/ ma duchá śwyęte=
 12: go: ponyeważ prorocstwo bez duchá

13: S. nye yeft/ yáko piífie Pyotr śwýęty: (*marg*) 2. Pet. 1. (-)

14: Myał duchá S. kyedy opowyedał z=

15: nák á cudo/ ktore fye ípełniło: Ale go

16: ná on czás opuścił/ kyedy ludźye od

17: bogá odwodzi/ á ku bálwochwálftwu

18: przywodzi. A czemuż to duch śwýę=

19: ty czyni? Dawa támże przyczynę

20: Moizefz. Abowim kuśi was pan bog

21: wáfz/ ížeby fye okazało/ yeśli go mi=

22: łuyećye ze wífyftkyego fercá wáfego

23: y ze wífyftkyey duffe wáfley/ czyli

nye. A

strona: t

Mnichá z Dworzáninem

1: nye. A ták oná obyetnicá Páńfka o

2: íwym j duchá śwýęteĝ vftáwicznym

3: á wyeicznym przebywányu/ á mo=

4: dlitwá ku bogu oycu o pośwyęcenyu

5: wyerzających á vtfirdzenyu w praw=

6: dźye/ nye komu yednemu álbo kil=

7: kyem z ofobná/ áni yednemu narodo=

8: wi/ áni teź yednemu wyekowi ál=

9: bo czáfowi fluży: Ale wífyftkyemu (*marg*) Zkołcyo=

: łem á w=

: kołcyele

: wyeiczne

: przebyua

: Kriřtus y

: duch S. (-)

10: krzełcyáńftwu po wíflech wyekoch y

- 11: myeyfcach rozlfyrzonemu. Toć yeft
- 12: zbor álbo kołcyoł bogá żywego/ flup
- 13: y grunt álbo vtfirdzenye prawdy/ yá=
- 14: ko śwyádłfy Páweł S. ZÁ który fye (*marg*) 1. Tim. 3.
- 15: Eph. 5. (-)
- 16: pan Kryłtus wydał/ áby ij pośwyę=
- 17: cíł/ oczyłcyáyac ij kápyelą wody w
- 18: flowye żywotá. Toć yeft ono śwyęte
- 19: myálto nowe złtępuyące z nyebá od
- 20: bogá/ máyące śwyátłóć bożą/ yáko
- 21: śwyádłfy Yan S. w obyáwyenyu/ á (*marg*) Apoc. 21. (-)
- 22: oblubyenicá báránká onego który głá
- 23: dži grzechy śwyátá/ który poślubił ij
- 24: łobye ná wyeki w śpráwyedliwołci/(*marg*) Ofe. 2. (-)

t

w łą

strona: tv

Rozmowa wtora

- 1: w łądzýe/ w miłofyerdžy/ w luto=
- 2: łcyach/ y w wyerze wedle proroctwá
- 3: Ozeáfłowego:(*marg*) Efa. 54. (-) który przez Ezáiyáłłá
- 4: vbefpyeczył ták mowyac: Nye boy
- 5: fye/ ábowim nye będzýełz zelzon/ áni
- 6: fye połromałz. A czemu? Abowim
- 7: vczynił fnim przymirze tákýe/(*marg*) Efa. 59. (-) iż
- 8: duch yego który w nim yeft/ y flowá
- 9: yego/ ktore włóżył w vftá yego/ nye
- 10: odeyda z vft yego/ áni z vft plemýe=
- 11: nya/ y dálłfego plemýenya yego ná
- 12: wyeki/ yáko przez tegoż proroká ni=
- 13: zey obyecał. To yeft dom nye ná ro= (*marg*) Mat. 7. (-)

- 14: zlicznym á wstempuyącym pyalku/
 15: ále ná yedney/ cáley/ á twárdey opo=
 16: ce/ ktorą áni wodá plocze/ álbo pod=
 17: rywa/ áni wyátr rozwyewa álbo wy=
 18: wraca/ zbudowány. Przeciw temu
 19: brony pyekyelne/ to yeft czárt ocyec (*marg*) [Mat. 16.](#)

: [Ioan. 8.](#) (-)

- 20: nyeprawdy ze wffyfłką chytrofcyą/
 21: mocą/ y załtęmpy łwemi nyeprze=
 22: może. (*marg*) [Eph. 7.](#) (-) Przez ten nye tylko wífem lu=
 23: dżyom/ ále y kfyęłtwom y władzám

nye=

strona: 12

Dworz. z Mnichem

- 1: nyebyefkim/ yáko śwyádłfy Páweł
 2: S. myála być oznáymyoná rozmái=
 3: ta mądroč boża/ wedle zrzádenya
 4: wyecznego/ ktore vczynił w Iezufye (*marg*) [Gal. 1.](#) (-)
 5: Kryłtufye pánye náłfym. A przeto
 6: by też y fam Páweł álbo Pyotr S. á
 7: ná konyec Anyoł z nyebá/ co rzecz
 8: nye podobna/ nierzkaç Luther/ Me=
 9: lánchton/ Muncer/ Caluinus/ Ozy=
 10: ánder/ powyedał nam co mimo to/
 11: cołmy w tym álbo od tego kołcyoła
 12: przyyęli/ nyechay bęđzye ánáthemá/
 13: to yeft przekłęty. Tego kto nyeflucha/ (*marg*) [Matt. 18.](#) (-)
 14: ma być myan zá pogániná y odrzu=
 15: conego człowyeκά/ wedle łłowá páń= (*marg*) [Col. 1.](#)

: [Eph. 15.](#) (-)

- 16: Ńkyego. Abowim tákowy łámego
- 17: Kryftuńá/ ktory go fluchác kazał/ á kto
- 18: rego ćyáło ten to końcyoł yeft/ nye flu
- 19: cha/(*marg*) Ioan. 10. (-) á przeto nye yeft z owyec Kry=
 20: łtuńowych/ zá ktorymi on bogá oycá
- 21: prońił/ áby ye záchował w imyę łwe/
 22: iżeby yedno w nim y w oycu były/ á
- 23: iżeby ye w prawdźye pońwyęcił y v=

t ij

tfirdźił/

strona: t2v

Rozmowa wtora

- 1: tfirdźił/ Aby byli dońkonáli w yedno=
- 2: łci. (*marg*) Heb. 3. (-) Wczem yeft wyfluchan dla łwey
- 3: potćiwofci/ álbo powagi/ yáko mowi
- 4: S. Páweł. O tym końcyele ták Pá=
 5: weł śwyęty rozumyał/(*marg*) Gal. 1. (-) iż ácz nye od
 6: ludźi/ áni przez człowyeká był pońlan
 7: ná rozmnoźenye Ewányeliey/ áni od
 8: człowyeká yá był wźyął/ álbo łye yey
 9: náuczył/ ále przez obyáwyenye Yezu
 10: łá Kryftuńá/ yáko łam o łobye śwyád=
 11: łfy do Gálátow pińńac/ Yednák kazaw
 12: łfy kilkonańcje á blizu dwudźyestu lat (*marg*) Gal. 2. (-)
 13: po rozmaitych łtronách/ vdał łye nye
 14: łam łwą wołą/ ále zá obyáwyenim
 15: bońkim/ do Hyeruzálem/ gdźye ná on
 16: čás było czoło końcyoła krzeńcyáń=
 17: Ńkyego: A tám rozmawyał z nimi o
 18: Ewányeliey/ ktorą kazał myędzy po=
 19: gány. Dla czegoź? Iżeby ich náu=

20: czył álbo dośwyadłfył/ yefli yą do=

21: brze rozumyeli? Nye. Ale áby nye

22: prozno á nádáremno byegał/ álbo też

23: byegał był przefzłych czáfow: To yeft/

áby

strona: 13

Dworzá. z Mnichem.

1: áby fye dowyedźyał/ yefli fye wczem

2: od nich nye odłtrzelał: Nye fádząc fye

3: ná rozumye á náuce fwey/ czem fye

4: támże y też do Koryntow píłfąc cheł= (marg) 1. Cor. 2.

5: 2. Cor. 11. (-)

6: píł: áni też ná obyáwyenyu bołkim:

7: Ale dawáyąc znác/ ízeby prozna by=

8: fía praca yego/ gdźye by fye co rozne=

9: go od kazánya drugich ápoštołow/ á

10: od náuki/ ktorey fye zbor krzełciyán=

11: fki w Hyeruzálem dźyerżał/ w yego

12: kazányu okazało. A przeto my też

13: tegoż zboru álbo kołcyoła/ yáko pew=

14: nego flupá y gruntu prawdy we w=

15: ífem fye dźyerżeć mamy/ nye fádząc

16: fye ná rozumyech fwoich álbo kogo=

17: kolwyek inego/ áni ná píłmye: po=

18: nyeważ fye dowodnye okazało/ íż nye

19: wśfytká wyára y ípráwá náłłá krze=

20: íciyánfka ná píłmye nam yeft podá=

21: na/ á nye wnet też to flowo boże/ co

22: kto łoby z píłmá rozumye:(marg) Aug. cōt.

: nich. c. 5 (-) Ale yá=

22: ko piřmu dla tego wyerzimy/ iż ye

23: kořcyoř krzeřciyańřki zá řlowo bože

t iij

przy=

strona: t3v

Rozmowa wtora

1: przyyął/ á nam podař: táko ye teź

2: nye wedle nářřego/ áni czyyego inego

3: zdányá/ ále wedle podányá tegoź ko=

4: řcyořá rozumyeć/ á yemu yáko w wy

5: křádányu piřmá/ táko y we wřřem/

6: co on bez piřmá z podányá vřřnego/

7: áľbo teź řichey řpřawy páńřkyey ál=

8: bo Apořtořow yego przyyął/ y do tych

9: myařt cále záchowař/ á nam yáko by

10: przez ręce podař/ zupełną wyáre dáć

11: mamy/ nye inárey yedno yáko řlo=

12: wu boźemu. D. O tym dźyer=

13: źę/ iż kořcyořá řluchać mamy we w=

14: řřem/ cokolwyek nam z náuki páń=

15: řkyey/ á podányá Apořtořřkyego bądź

16: vřřnego áľbo piřánego/ bądź teź zwy=

17: czáyneho á řichey řpřawy podař: Ale

18: moźeli on co mimo to áľbo przeřiw

19: temu/ co raz od páńá áľbo ápořtořow

20: yego przyyął/ ná nas vřřáwyć/ te=

21: go bych řye yeřřcze rad od ćyeybye ná=

22: uczyř.(marg) Iź koř=

: cyoř mo=

: że vřřáw=

1: iac/ gdzie

2: mu pan=

3: fkyey nau

4: ki y poda

5: nya Apo

6: ftolfkyego

7: nyetawa (-) M. Yefli temu wye=

23: ryz com ci wyfffey powyedza/ y

slowem

strona: t4

Dworza. z Mnichem

1: slowem bozym dowodl/ iz kolcyol

2: yest flup y grunt prawdy/ a iz ij pan

3: Kryftus zbudowal na pewney skale/

4: tak iz brony pyekyelne przeciw nye=

5: mu nye przemoga/ a poswyecil ij w

6: prawdziwe/ y dal mu sprawce wycz=

7: nego ducha swyatego/ ducha praw=

8: dy/ ktory go myal wprowadzic we

9: wifstke prawde/ a nye tylko nauke

10: yego a przelze rzeczy myal mu przy

11: pomniec/ ale y przyzle (bez poch=

12: by yemu potrzebne) myal mu oby=

13: wic/ a lam przez wifstki dni/ to yest

14: czaly y wyeki/ az do skonczeny swya

15: ta fnim byc obyeal/ y obrawly ij so=

16: bye za oblubyenic/ stal lye fnim ye=

17: dno cyalo: a tego ktoby go w czym

18: nye fluchal/ za poganina y odrzuc=

19: nego myec kazal. Yefli temu wifst=

20: kyemu wyerzyłz/ tedy y to zá pewną

21: iftną/ á nye omylną prawdę małz

22: myeć/ iż on też moc ma/ którą Apo=

23: ftołowye/ którą łam pan Kryřtus ob=

lubyenyec

strona: t4v

Rozmowa wtora.

1: lubyenyec y głowá yego/ A cokol=

2: wyek on kyedy wedle potrzeby vřtá=

3: wi álbo pořtánowi/ to nye inácey ma

4: być dźyerżano po wřfem krzeřciyáń=

5: řtwye/ yedno yáko řlowo boże.(*marg*) Apořto=

: łowye z=

: nienacká

: wyáry v=

: czyli. (-) Yużeř

6: řlyřłał/ iż pan Kryřtus będąc ná řwye=

7: řye/ nye wřlyřtkyego/ co yeřt potrzeb=

8: ne ku zbáwyenyu řlucháczow řwych

9: náuczył. Tákżeć y Apořtołowye ná=

10: pełnyeni duchem řwyęym/ miřtrzá

11: řwego w tym (yákowe wřlyřtkim)

12: nářláduyąc/ nye wřlyřtkyego rázem

13: vczyli: potrořfe náuke krzeřciyáńřką

14: w ludźye wlewáli/ řtořuyąc yą ku do=

15: wćipom ludzkim/ nye inácey yedno

16: yáko kyedy kto řyáľną wronką w řład

17: wodę álbo piwo leye. A chceřz tego

18: dořwyáďřlyć? Ano Pyotr řwyęty w

19: piřwřlyřm kazányu řwoim/ ktore w

20: dzyeń swyateczny vczynił ku oney

21: zgrái/ ktora fye była zbyeżála/ Yezu=

22: íá názaráńlkyego meżem tylko zo=

23: wye/ ktorego im Bog mocami/ cu=

dy/ y zná

strona: v

Dworz. z Mnichem

1: dy/ y znáki oznaymił/ á iż go Bog z

2: martwych zbudził/ y powyśfíł/ á

3: pánem y Kryfem álbo Mefyáfsem

4: vczynił: Boftwá yego nic nyefpomi=

5: na. Dáley kyedy go oni ludzye py=

6: táli/ coby myeli czynić: Pokutować

7: im tylko kazał á okrzćić fye w odpu=

8: śfczenye grzechow. A wśfytkáż to ná=

9: uká álbo śprawá krzeſciyáńka byłá?

10: Nye yeft ták śproſny człowye/ ktory

11: by ták rozumyał. Y íam Lukáfz w=

12: net po tym piſſe o onych ludzyach

13: náwroconych/ Iż trwáli w náuce á=

14: poſtolſkyey/ y w poſpolitowányu/ y

15: w łamányu chlebá/ y w modlitwách/

16: o ktorych rzeczach Pyotr ſwyęty w

17: kazányu fwoim żadney zmyenki nye

18: czynił. A wnetże z początku ápoſto=

19: łoye dyakony ítánowili? Aż kyedy(*marg*) Act. 6. (-)

20: íye yuż było krzeſciyáńſtwo rozmno=

21: żyło. (*marg*) Act. 15. (-) Ale po żadney rzeczy to nye le=

22: pyey poznać/ yáko po oney vftáwye

23: ich około zwywányu krwye/ zádawyo=

strona: vv

Rozmowa wtora

- 1: nego rć. Yuż fye był zakon łtary z ob= (marg) Ioan. 19. (-)
- 2: rzędy fwymi przez śmyerć Páńfką
- 3: fkończył/ yuż konyecznye vftác myał/
- 4: yáko Páweł śwyęty ná wyelu myey
- 5: łcach á zwłáfczá do Rzymyánow/
- 6: Gálátow/ y żydow píffác swyádłfy/
- 7: y łami Apoštołowye w zebrányu o=
- 8: nym fwoim fpomináya. A wnetze
- 9: ij zniłfczyli? Nye. Y owłfem z pir=
- 10: wu ij łami dzyerzeli: Co fye znaczy
- 11: z onego/ iż do kołcyoła żydowfkyego z (marg) Act. 3. (-)
- 12: żydy welpołek ná modlitwę chodźili/
- 13: á iż ná Pyotrą nyeluboć myeli/ iż (marg) Act. 11. (-)
- 14: on z pogány obcował y yadł. Aż w
- 15: kilku lat potym/ gdy pogáni od ży=
- 16: dow zwyedźyeni/ yuż fye byli yęli
- 17: wyęcey ku żydowfkyemu niż krzełci=
- 18: yáńfkyemu zakonowi fklányác/ tám
- 19: dopiro zgromádziwłfy fye w Hyeru=
- 20: zálem/ y nárádziwłfy fpołecznye/
- 21: przedfye nye ftrzałkyem ij fkaźili:
- 22: Pogány tylko náwrocone od obowę
- 23: fka zakonu wyzwolili/ y to nyeco

przed=

strona: v2

Dworz. z Mnichem

- 1: przedfye w cáłoci do czáfu dla vbla=

- 2: gánya żydow záchowáli/ co też po=
 3: tym vftáło: Ale żydy wyerzące w pá=
 4: ná Kryšťufá przedfyę przy vzywányu
 5: zakonu zoftáwili/ Y fámi im k woli
 6: śwytá/ pofty/ y ine obrzęd y zákonne
 7: obchodźili/(*marg*) Act. 21. (-) Y Páwłá śwytęgo kye=
 8: dy potym był do Hyeruzálem przy=
 9: ftedł/ námowili/ iż oczyściwłfy fye y
 10: ogoliwłfy obyczáyem zakonnym do
 11: kołcyoła włtedł/ y ofyárował zá fyę y
 12: zá czterzech inych:(*marg*) Act. 16. (-) Tymoteuffá też
 13: obrzezał: Gálátom piłał/ opowyedá= (*marg*) Gal. 5. (-)
 14: yąc/ gdźye by fye obrzezowáli/ iż im
 15: Kryřtus nic nyepomoże. A iż kto fye
 16: obrázuye/ winyen yeft włfyłtek za=
 17: kon wypełnyác.(*marg*) 1. Cor. 10. (-) A Korynthczykom:
 18: Co kolwyek w yátkach przedawáya
 19: yedźcye/ nic nye pytáyąc dla lum=
 20: nyenya. To tu yuż yáwnye niłfczył
 21: onę docześną vftáwę ápoftolłká. Wi=
 22: dźiřz yáko to znyenacká w náuce y
 23: Ípráwye řwey Apořtołowye pořtepo=

v ij

wáli:

strona: v2v

Rozmowa wtora

- 1: wáli: Co fye też z kazán y Páwło=
 2: wego w Athenach/ o ktor ym mamy
 3: w Ípráwách ápořtolłkich/ okázác mo= (*marg*) Act. 17.
 4: 1. Cor. 3. (-)
 4: że/ y z onego co tenże Korynthom pi=

- 5: łał. A ya bráćya nye mogłem wam
 6: mowić yáko duchownym/ ále yáko
 7: ćyefełtnym. Yákoby máluczkiem w
 8: Kryřtuřy mlekám wam dał pić/ nye
 9: pokármu. Abowyemełcye yełłcze
 10: nye mogli/ y teraz yełłcze nyemoże=
 11: ćyę/ (Co inego/ yedno wyfokim rze=
 12: czam wyrozumyeć) Wteż y żydom: (*marg*) Hebr. 5. (-)
 13: O którym (rozumyey pánye Kryřtu
 14: řyę) wyele byłmy myeli mowić/ á
 15: nyemożemy tego wypráwić/ Bołcyę
 16: řyę řtáli nye řpofobnymi ku fluchá=
 17: nyu. Abowim gđzyełcyę miřtrzi
 18: być myeli wedle czáfu/ tu zás potrze=
 19: buyećyę/ żeby was vczono z początku
 20: yákoby obyecádłá řlow bożych/ y řtá=
 21: liłcyę řyę tymi/ którym mleká trze=
 22: bá/ á nye twárdego pokármu. (*marg*) Iż Apo=
 : řtołowye
 : nyewłfy=
 : řtkę náu=
 : kę zbáw=
 : ienną wy
 : práwili. (-) Gđzyę
 23: řyę okázuyę/ nye tylko/ iż nye zá rá=

zem

strona: v3

Dworzák. z Mnichem

1: zem włfyřtkyey náuki zbáwyenney

2: vczyli Apořtołowye/ ále iż też z nye=

- 3: nacká vcząc/ przed fyę do końca wślyft
- 4: kyey nye wypráwili. Abowyem co
- 5: tu Páweł fwyęty vczyniwśly zmyen
- 6: kę o kápłáńftwye páná Krytułowym
- 7: á iż on vćirpyawśly/ ftał fye tym kto=
- 8: rzy go flucháyą przyczyną wyeczne=
- 9: go zbáwyenya/ przypifał/ iżby o tym
- 10: wyele powyedác/ á iż tego dla nye=
- 11: fpofohu żydow/ którym to pifał/ ná
- 12: on czás wypráwić nyemogł/ y po=
- 13: tym ich tego nye náuczył. Bo nye pi=
- 14: fał nic wyęcey do nich po tym lifcye/
- 15: á też nye był w żydowfkyye żyemi/
- 16: ále rychło po tym w Rzymie/ fkąd
- 17: ten list pifał/ zábit yeft. W drugich też
- 18: lifcyech yego/ bá y drugich ápoftólow
- 19: nic álbo máło co tákyego fye náydu=
- 20: ye. Ale yeśfcze yáfnyye fye pokázu=
- 21: ye/ iż nye wślyftká náuká zbáwyenna
- 22: przez ápoftóły yeft podaná/ z onego/
- 23: co tenże Páweł S. vftáwiwśly nyeco(marg) 1. Cor. 11. (-)

v iij

Ko=

strona: v3

Rozmowa wtora

- 1: Korynthom/ yáko fye myeli zácho=
- 2: wác około przyymowánya cyáła bo=
- 3: žego/ nápifał im: Ofátetek/ álbo dru=
- 4: gye rzeczy poftánowyę/ kyedy przyy=
- 5: dė. Mufyáło wždy co potrzebnego być
- 6: co im tu obyecował: Bo nye plotká

- 7: był. A spełniłże to? Nye náyduye fyę/
 8: iżeby potym w Koryncýe był. Bo
 9: fyę we wtorym liścye wymawya/ iż
 10: fyę im nye łtáwił: A ten list im pi=
 11: łał z drogi/ kyedy ołtátni raz do Hye=
 12: ruzálem łsedł: gđzye yęť/ do Cezá=
 13: rey/ á z onąd do Rzymá morzem zá=
 14: łlan yełť/ gđzye gárło dał dla páná
 15: Kryłtułá. W pímye teź yego álbo y
 16: drugich Apołtołoch/ áni w podányu
 17: włtnym álbo zwyczáynym nye náy=
 18: duyemy żadnego tákowego połtáno=
 19: wyenya. Coź? Opułciłże Bogpo ze=
 20: łcyu Páwłá łwyętego y drugich ápo
 21: łtołow/ żydy y Korynthczyki/ álbo y
 22: włłýłtko krzełciyańłtko? á zaźrał im
 23: oney/ bez pochyby/ potrzebney náuki/

y łwyę=

strona: v4

Dworz. z Mnichem

- 1: y łwyętego połtánowyenya. Nye
 2: day tego boże ták rozumyeć. Było w
 3: połpolitym kołcyele krzełciyańłkim
 4: długo wyele rzeczy wáźnych y poży=
 5: tecnych wmiłczyeny/ ktore áni przez
 6: páná Kryłtułá/ áni przez ápołtoły ye=
 7: go wyyądrzone nyebyły: O ktorych
 8: potym przewrotni á włłteczni lu=
 9: dzye łpirác fyę/ á dum łwych włáł=
 10: nych náłładowác/ á z czártowłkyego

- 11: poduśczenya nyeznošne błędy w krze
 12: łciyańftwye śyać/ y wyarę prawą zá=
 13: kázác y tłumić záczełi. Opuścił że
 14: tám pan Kryłtus y duch śwyęty ko=
 15: łcyoł/ ktory tak vmiłował/ ofłáchcił/
 16: opátrzył/ y vbełpyeczył/ yakoś wyłł=
 17: łłey łlyłłal? á dopuścił mu łye ná=
 18: rzác/ y vnošić wśfelkim wyátrem ná= (marg) Eph. 4. (-)
 19: uki? Nye. Ale ktorą mocą pan Kry=
 20: łtus vczył/ á błędy tłumil/ czártom/ (marg) Math. 7.

⌋ Mar. 1.

⌋ Matth. 4 (-)

- 21: ktorzy go przez opętane ludźye wyz=
 22: nawáli/mowić nye dopuścił: Onego
 23: też kuścicyelá fwoyego zgromil: kto=

ra ápo=

strona: v4v

Rozmowa wtora

- 1: ra ápoštołowye po nim co było po=
 2: trzebá/ w krzełciyańftwye vítawyáli
 3: y łtanowili: táže kołcyoł gdźye mu
 4: náuki á podánya Kryłtuśowego y á=
 5: poštołłkyego nye łtawáło/ potoczne
 6: wątpliwosci w wyerze y łprawye kr=
 7: zełciyańłkyey rozwyęzował/ błędy ká
 8: cerłkye niłłczył/ á Cerdoná/ Márcio=
 9: ná/ Apellefá/ Gnołtyki/ Enkrátyty/
 10: kátáphrygi/ Montaná/ Tełsárefke de=
 11: kátyty/ Adámiany/ káthary/ Euch=
 12: ty/ Anyeliki/ Apoštołiki/ Sábelliufá/

- 13: Sámołatená/ Mánichej/ Aryuía/ An
- 14: tropomorphity/ Photiná/ Eunomi=
- 15: uía/ Mácedoniuíá/ nálfych Luthera=
- 16: now przodki Aeriuíá Luciferá/ y
- 17: Yowinianá/ Donatá/ Heluidiuíá/
- 18: Pelagiuíá/ Berengáriuíá/ Válden=
- 19: íes/ Vikleffá/ Hufá/ y wífytkye ine
- 20: brony pyekyelne z ich náukámi zwy=
- 21: czyżył/ y tłumil/ y do końca ztłumi.(*marg*) Gal. 1 (-)
- 22: D. Ale Páweł śwyęty Gálátom
- 23: piífie: iż gdzyeby kto iníá Ewánye=

liya po=

strona: x

Dworz. z Mnichem

- 1: liya powyedał mimo tę/ którą przy=
- 2: yęli/ by też on íam álbo Anyoł z nye=
- 3: bá/ ma być odrzucon. M. Yęli to ták
- 4: profto rozumyęłz/ iż nic inego nyema
- 5: być wftáwyono w krzeńciyańftwye po
- 6: onym czáfye/ ktorego to Páweł fwyę
- 7: ty piíal/ tedy íam (iż drugye ápofto=
- 8: ły opuífczę) przeciw temu wyftąpił.
- 9: Abowim wyele fye náuki á wftaw ś=
- 10: wyętych w drugich lífcyech yego/ kto=
- 11: re potym piíal/ náyduye. Mogł li on
- 12: to czynić/ álbo y drudzy Apoftoło=
- 13: wye/ może u kofcyoł/ ponyeważ też
- 14: moc y władzą ma/ którą Apoftoło=
- 15: wye/ á tegoż íprawcę/ ktorego oni
- 16: myeli/ yákoś flyfíal/ á yáko im rze=

17: czono/ kto was flucha/ mnye flucha/ á

18: kto wámi gárdzi mną gárdzi: táko

19: teź o kołcyele/ kto go nye poślucha/

20: nyechay ci bęđzye zá pogániná y od=

21: rzuconego. D. Tegoć nye odma=

22: wyam: Iź kołcyoł moźe nyeco vřtá=

23: wić o tym/ o czymby pirwey przez

x

paná

strona: xv

Rozmowá wtora

1: páná Yezufá Kryřtuřá/ álbo przez A=

2: pořtoły yego nic nyebyło vřtáwyono:

3: Ale źeby on vřtáwy pánřkye álbo y

4: Apořtolřkye moğł odmyenyć tego (*marg*) Yefli ko=

: řcyoł mo

: źe odmye

: nyć vřtá

: wy Pán=

: řkye álbo

: Apořtol=

: řkye. (-)

5: yefřcze nye baczę. M. Yefli á=

6: pořtołowye pánřkye vřtáwy odmye=

7: nyć moğli/ nye rozumyem czemu=

8: by kołcyoł tego nyemogł/ gdy tegoź

9: řprawcę/ y teź władzú ma. (*marg*) Act. 1. 2. 4. (-) A iź ápo=

10: řtołowye to czynić moğli y czynili/

11: áno mařz w řprawách Apořtolřkich/ iź

12: řye zchadzáli do yednego domu álbo

13: y do kołcyołá ná pořpolitú modlitwę;

- 14: A pan był przykazał: Ty kyedy fye(*marg*) [Matth. 6.](#) (-)
- 15: będyeysz modlił/ wnidź do łożnice fwo
- 16: yey/ á zámknąwłly drzwi po łoby/
- 17: modl fye oycu twemu potáyemnye:
- 18: Y przydał: A kyedy fye modlićye/
- 19: nye wyele mowćye/ yáko pogáni czy (*marg*) [Act. 1. 2.](#) (-)
- 20: nyą: A oni vltáwicznye trwáli ná
- 21: modlitwye/ yáko fye z tychże kfyąg
- 22: okázuye. Páweł teź bez przeltánku
- 23: fye modlić każe. (*marg*) [1. Tef. 5.](#)
- : [Matt. 15.](#) (-) Powyedźyał pan

Kryftus

strona: x2

Dworz. z Mnichem

- 1: Kryftus/ iż nye pokala to człowyeká/
- 2: co w vltá wchodźi/ Czego pośwyadłfa(*marg*) [Tit. 1.](#) (-)
- 3: Páweł śwyęty do Tytá piłfąc: Czy=
- 4: ftym włlyftko czyfte. A mimo álbo
- 5: przeciw temu Apoštołowye vltáwili (*marg*) [Act. 15.](#) (-)
- 6: y przykazáli/ áby ludźye z pogánftwá
- 7: ku wyerze návroceni/ á krwyą páń=
- 8: fka oczyfcyeni/ włtrzymawáli fye od
- 9: vzywánaya krwye/zádawyonych źwi=
- 10: rząt/ y czártow ofyárowanych. Krzći=
- 11: li teź dźyatki nyerozumne/ á ktore
- 12: yełfcze wyerzyć nyemogły/ o czym ś=
- 13: wyádłfą Auguřtyn/ y Origenes/ ftá=
- 14: rzy á godni wyáry doktorowye: Bá
- 15: y Dionyfius Areopágítá/ śwyętego
- 16: Páwłá vczeń.(*marg*) [Aug. cõt.](#)

⌘ Donat. li.

⌘ 4. ca. 24.

⌘ Orig 1. 6.

⌘ ca. ad. Rō.

⌘ Diō. eccl.

⌘ hier. c. 7.

⌘ Matth 28

⌘ Mar. 16. (-) Nye odftępowáliż w=

17: tym páńfkyego przykazánya/ ktory

18: im pirwey vczyć/ potym krzćić kazał/

19: A przydał/ kto nye wyerzy/ bęđzye po

20: tępyon. krztu nyefpomináyac/ Yá=

21: koby y krzeft pomoc nye myał tym

22: ktorzy nye wyerzą/ yáko fą dżyatki.

23: Y támże vltáwił im pewny kftałt/

x ij

yáko

strona: x2v

Rozmowa wtora

1: yáko krzćić myeli/ W imyę oycá/ y

2: fyna/ y ducha śwýętego. Ktorą v=

3: ftáwę oni teź wnet w dzyeń śwýęte=

4: czny odmyenili. Abowim gdy oná

5: zgráyá/ ktora fye była ná dżiw zbye= (marg) Act. 2. (-)

6: głá/ po kazányu Pyotrá śwýętego/

7: pytála: Co mamy czynić brácyá?

8: Odpowedyzał Pyotr: Pokutuyćye/

9: á nyechay káždy z was bęđzye okrz=

10: czon w imyę Yezufá Kryftufá: Oy=

11: cá/ y Syná nye fpominał. Tákże

12: y Sámárytanowye okrzczeni/ yáko (marg) Act. 8. (-)

- 13: w tychże kłyęgach niżej łtoi. Tąkże
- 14: y oni/ ktorých Pąweł w Ephezye o=
- 15: krzcił.(*marg*) Act. 19. (-) Widźiż yąko to Apoštołowye
- 16: wítawy y przykazányá Páníłkye od=
- 17: myenyáli. A yednák w tym nic nye
- 18: wykroczyli/ áni iną Ewányeliyą ka=
- 19: záli/ mimo onę/ ktorą byli od páná
- 20: wzyęli/ áni teź przydawáli w tym co
- 21: álbo wymowáli łlowu bożemu: Y o=
- 22: wśsem okazáli w tym władzą duchá
- 23: śwyętego/ nye mnyeyśfą być niź pá=

ná

strona: x3

Dworz. z Mnichem

- 1: ná Kryštułowę: Ktora władza duchá
- 2: śwyętego/ ponyewaź po dziś dzyeń
- 3: trwa w kołcyele krzełciyáníłkim/ mo=
- 4: że tedy y kołcyoł nye tylko Apoštoł=
- 5: wye/ ále y páníłkye wítawy zá potrze=
- 6: bą odmyenyác: Yąkoź odmyenyał ry
- 7: chło po czáfych Apoštołłkich/ poki
- 8: yeśłcze wyętfá boyażń boża/ nabo=
- 9: żeńftwo/ y łwyádomość náuki krze=
- 10: łciyáníłkyey/ niźli dziś yełt/ w lu=
- 11: dzyech byłá. Ano zá czáfow Viktorá
- 12: papyeżá/ ledwe połtorá łtá lat po bo=
- 13: żym wítapyenyu/ kyedy łye był w=
- 14: czął łpor w krzełciyáníłtwye o śwyę=
- 15: ćye wyełkonocnym/ Oni ktorzy chćye
- 16: li áby czwartegońáłtego dnyá mye=

- 17: łyćcá Kwyetnyá z żydy zá rowno ś=
 18: wyęccone było/ myeli po łobye nye
 19: tylko Yaná śwyętego y drugich ápo=
 20: łtołow vřtáwę álbo zwyczaj/ ále teź
 21: iż łam pan Kryřtus ták ye śwyęcił:
 22: A wźdy kořcyoł vřtáwił/ áby nye pod
 23: pełnyá/ ále w pirwřřá nyedźyełę po

x iij

pełni

strona: x3v

Rozmowa wtora

- 1: pełni wyelká noc śwyęcóná byłá. Y
 2: ták do dźiřyá dnyá dźyerźy/ á ony od=
 3: rzućił/ ktorzy go w tym vpornye łlu=
 4: chác nyechćyeli. Wyemy teź iż pan
 5: Kryřtus przáłnego chlebá ku pořwyá
 6: cányu ćyáłá łwego vźywał/ Tákże y
 7: Apořtołowye. A wźdy potym ko=
 8: łcyoł zá łluřfná przyczyná kwáłřone=
 9: go vźywać rořkazał. Acz potym/ gdy
 10: przyczyná vřtáwy tey vřtáłá y vřtá=
 11: wá teź zář vřtáłá po wřřem krzeřci=
 12: yáńřtwye/ chyba Grekow á Ruři/ kto=
 13: rzy łye yey yeřřce dźyerźá/ á zořtá=
 14: wiło ich przy tym concilium Flo=
 15: renckye. A ktorąź to mocá kořcyoł
 16: czynił? Tą/ ktorą Páweł Gálátom (*marg*) Gal. 5. (-)
 17: piřał/ gđźye by łye obrzázowáli/ iż
 18: im Kryřtus nic nye myał pomoc/ á
 19: łam Tymotheuřřá obrzázwał/ (*marg*) Act. 16.
 : 1. Cor. 10. (-) á vřtá=

20: wę onę Apóstołką o łtrzymányu o=

21: dekrwye y myęłá czártom ofyáro=

22: wánego łniłłczył: á ktorą oni to byli(*marg*) Act. 16. (-)

23: vłtáwili ná pogány náwrocone: kto=

rå też

strona: x4

Mnichá z Dworzáninem

1: rå też ony vłtáwy páńłkye o modli=

2: twye y o krzcýe odmyenyáli/ To

3: yełt/ duchá łwyętego mocą/ ktorego

4: náuká y łpráwá ták yełt łowo boże/

5: yáko co pan Kryłtus łam vczylł/ vłtá=

6: wyał/ y przykázował. D. Wyęc

7: odmyenne yełt łowo boże? (*marg*) Iż nyeo=

: dmyenne

: łowo Bo

: że (-) M.

8: Sámo w łobye nye yełt odmyenne:

9: Ale yáko pan Kryłtus będąc bogyem

10: nawyłłłłym/ dla nas w ołobye álbo

11: połtáci łwey łye vniżył/ á cyáło y

12: nyedołtátki náłłe ná łyę przyyáł/ ták

13: y w náuce ku náłłym dowćipom y

14: nyedołtátkom łye łklányá: A grunt

15: zbáwyenya náłłego pewny á nyeod=

16: myenny z przodku połtánowiłłł/ o

17: nyektorych rzeczach ráde nam tylko/

18: á nyeprzykazánye zołtáwił/ krewko=

19: łci náłłey łolguyąc: ktorey rády nye

20: łlucháyąc/ yednák bogá tym nye ob=

21: rażamy: co fye z onych fłow pánńkich

22: v Máthuffá śwyętego znaczy: Gdźye(*marg*) [Matt. 19](#) (-)

23: pan powyedáyaç/ Iż fą wáláffly/ kto=

rzy

strona: x4v

Rozmowá wtora.

1: rzy fye fámi trzebyą álbo wáláffá dla

2: kroleftwá nyebyefkyego/ przyłóżył/

3: kto to może przyyać/ przyń: yá=

4: koby rzekł/ á kto nyemoże/ day fobye

5: pokoy. O nyektorych áni przykazá=

6: nya/ áni rády nam nyezoštáwił/ ále

7: Apoštołowye to po nim czynili we=

8: dle potrzeby nyeco przykázuyąc/ co

9: fye wyfífley pokazało/ nyeco też tyl=

10: ko rádząc albo lálkáwye dopuffczá=

11: yąc/ co fye yáfnye z pirwflego listá

12: Páwłá śwyętego do Korynthow cap.

13: vij. okázuye. O nyektorych rzeczach

14: też pan fam ácz przykazánye/ ktore=

15: go fye odftępowác nyegodźi/ ále do=

16: cześne álbo nye wfyfłtkich nas doty=

17: káyące dał/ zá fluffną przyczyną:

18: ktore przykazánye zá vftánim przy=

19: czyny ná czás álbo też wyecznye od=

20: myenyone być może/ ále przez niko=

21: go inego/ yedno przez fámeego páná/

22: álbo przez kołcyoł yego/ ktory yeft ob=

23: lubyenicá á cyáło yego/ á ktory duch

strona: y

Dworzá. z Mnichem.

- 1: śwyęty/ duch prawdy/ pánu w mo=
 2: cy/ y mądrości/ y we wífem rowny/
 3: nye pochybnye á nyeomylnye fprá=
 4: wuye/ y do końca fprawowác będzýe/
 5: wedle obyetnice páńfkyey. D.
 6: Vkáž že mi gdzýe by pan Kryftus
 7: przykazánye fwoye odmyenił. M.
 8: Ano gdy wyfýłał Aפוštoły ná kazá= (marg) Mar. 6.
 : Luc. 9. (-)
 9: nye/ zákazał im/ áby nye nošili z fo=
 10: bą workow álbo myeřzkow/ ani pye=
 11: nyędzy: A fam fáfárzá myał/ kto= (marg) Ioan. 13. (-)
 12: ry myał worki/ á nošil pyenyądze/
 13: ktore mu dawano/ z kąd mu potrze=
 14: by fkupował/ y vbogim dawał/ yáko
 15: Yan śwyęty śwyádłfy.(marg) Matt. 10. (-) Zákazał im
 16: tež áby fye nye vdawáli ná drogę po=
 17: gánow/ áni wftępowáli do myařt Sá
 18: márytáńfkich/ yáko piře Máthufz S. (marg) Mar. 16.
 : Matt. 28.
 : Act. 1. (-)
 19: A po zmartwywftányu fwoim ro=
 20: fkazał im záfyę/ áby řzli po wfyfřtkim
 21: śwyecýe/ á včyli wfyfřtkye narody.
 22: Przykazał im tež/ áby ták fye fprá=
 23: wowáli/ ižeby śwyátłóć ich śwyeci=

y

łá

strona: yv

Rozmowa wtora

- 1: lá przed ludźmi/ A w licemyerni=
 2: kach to gánił/ Iż wffýftkye fwe vczyn
 3: ki czynili/ iżeby byli widzeni od lu=
 4: dži.(marg) **Matth. 6.** (-) Sam też przykazánya onego fwe=
 5: go/ Modląc fye ábyfmy nye wyele
 6: mowili/ odftąpił/ gdy w ogrodźye
 7: przy dłuuffým fye modlił/ á ná go= (marg) **Luc. 22.**
 8: **Luc. 6.** (-)
 9: rze przez noc trwał ná modlitwye
 10: bożey/ yáko śwýádfy śwýęty Lukafz.
 11: A to widziłz odmyány/ á yednák flo=
 12: wo boże przedfye nye odmyenne/ ále
 13: trwa ná wyeki/ wedle flow Dawidá
 14: y Ezáiyaffá/ ácz nye wffýftko wffýft=
 15: kim/ áni wffędy/ áni záfwe yedná=
 16: ko fluzy. Tego fye y Apoftołowye
 17: wyerni fláffárze tegoto flowá bożego
 18: dźyerżeli/ gdy wftáwy y przykazánya
 19: miŕtrzá fwego/ yákom wyffífey po=
 20: kazał/wedle potrzeby odmyenyáli.
 21: Y też moc y władzą koŕcyołowi po
 22: łoby zoftáwili/ ták iż on nye tylko pi=
 23: ímem śwýęтым brákuye/ á wykłá=
 24: dem yego władnye/ ále y krom pi=

íma

strona: y2

Dworzá. z Mnichem.

- 1: ímá wftáwy y podánya páńfkye y á=
 2: poŕtolfkye ták wftne/ yáko cíche álbo

- 3: obrzędne cále á pewnye záchowywa/
 4: á ná konyec gđzye mu tego wśfyłt=
 5: kyego nyeštawa nye tylko w łpołob
 6: rády/ ále y przykazánya/ ktorego łye
 7: nikomu przeštąpić nyegodži ná bas
 8: bądź wśfyłtkye/ bądź teź częłć nyekto=
 9: rá/ co mu łye zda wśtáwić może: y o=
 10: wśfem y ápołtolłkye y páńłkye wśtá=
 11: wy ták piłáne/ yáko wśtmye álbo cí=
 12: chą łpráwą á zwyczáyem podáne
 13: wedle potrzeby odmyenić może. A
 14: to nye ludzką/ ále bołką łpráwą/ kto=
 15: ra w nim wedle obyetnice páńłkyey
 16: nigdy nyeuštánye. W czym łye oło=
 17: bliwa pyecza boża o nas krzełciyá=
 18: nyech y náłłym zbáwyenyu yáłnye
 19: okázuye/ ták iż możemy z Dawi=
 20: dem łpyewáć: Nye vczynił ták źa= (marg) Płal. 47. (-)
 21: dnemu narodowi/ áni im łądow
 22: łwych obyáwił. A ták kołcyoła we
 23: wśfem mocnye á łtale dźyerzeć łye

y ij

ma=

strona: y2v

Rozmowa wtora

- 1: mamy/ nyechcemyli zbłędzić/ á od
 2: prawdy/ to yełt/ od bogá/ żywotá y
 3: zbáwyenya náłłego/ odpáść. D.
 4: Acz nye wśfyłtkyego tego/ ále po czę=
 5: łci Lutheranowye y drudzy kácerzo=
 6: wye pozwaláya/ iż kołcyoł boży pra=

- 7: wdziwy nye błędzi: Ale gđzye ten
- 8: kołcyoł/ tu łęk. Abowim oni też/ yáko
- 9: wyelz/ łobye ij przywłáfczýą. M.
- 10: Wyem/ Ale do nyego nic nyemáýą/
- 11: Co fye yáfnye okaże/ gdy rozbyerze=
- 12: my/ co zac zyełt ten to kołcyoł. Ale
- 13: to ná iny czás záchowaymy. Dofyc
- 14: fye yuż teraz mowiło/ á czás fye nam
- 15: do czego inego rozyść. D. Mnyeć
- 16: fye yelłcze éyebye łlucháýąc nye=
- 17: łprzykrzyło. Słuchałbych do wyecz=
- 18: rá o tákich rzeczach z tákimi wywo=
- 19: dy mowýącego. Ale ty łobye pofol=
- 20: guy teraz. A nye długo odkłádáýąc/
- 21: yutro dali bog tento práwy kołcyoł
- 22: Kryłtułow/ ktorego fye dzyerzeń ma=
- 23: my/ ná oko mi vkażelz. Zá co éye bár=

zo prośłę

strona: y3

Dworz. z Mnichem

- 1: zo prośłę. Iżebym fye nye obłędził
- 2: áni w práwo/ áni w lewo. Abowim
- 3: yáko kácerzowye nyemáýąc nic czy=
- 4: nić z kołcyołem/ przedfye kołcyołem
- 5: fye chełpyą: Táko też/ boże odpufć/
- 6: náłfy kfyęża y mniłfy wyele rzeczy
- 7: ná kołcyoł łkládáýą/ o ktorych fye ko=
- 8: łcyołowi nye łniło. M. Snadź
- 9: cí ták. Ale daymy teraz temu pokoy.
- 10: Yutro/ yáko prośłz/ o kołcyele/ co

- 11: pan bog da z łobą rozmáwyć bę=
12: dżywá. A zátym fye okaże/ kędy ye=
13: go wítaw łfukác mamy. Potym bę=
14: dżyeli potrzebá/ o włfyłtkich rzeczach/
15: około ktorych dziś łpor yełt myędzy
16: ludźmi/ co nam kołcyoł podał albo
17: podawa/ popátrzymy. D. Bárzo
18: dobrze. A ya fye teź zá tę pracą
19: wdżyęcnyym przećiw tobye okaże.
20: M. Nye trzebá. Bog to záplá=
21: ći. Acz ya to z powin=
22: nołci czynę.
23: *